ANDAAG

MIGUEL POURIER ...waarschuwing...

110E JAARGANG — NO.: 175 ZATERDAG 14 AUGUSTUS 1993

AMIGOE

Prikè

Nieuw geschut: smokkelaars doen schietgebedje

ezetting bergen fnuikt vredesoverleg

erviërs: Gedeeltelijke vergave Igman aan de VN

ARAJEVO - De Bos- h-Servische troepen ben er vrijdag mee inge- d de berg Igman bij ajevo te ontruimen. heeft de commandant de VN-vredesmacht Bosnië, de Belgische eraal Francis Brique- t, vrijdag meegedeeld. Serviërs moesten zich erdagmiddag om 16.00 hebben terugge- ken achter een door Verenigde Naties vast- elde lijn. De Blauw- en zullen een buffer- bezetten tussen de rviërs en het Bosnische er, dat overwegend uit slims bestaat. Het vre- overleg in Geneve is gesteld tot maandag.

Briquemont noemde het koord een precedent dat mogelijk zal maken de edesbesprekingen in neve maandag voort te ten. Het Bosnische presi- tschap had de ontruiming n de bergen Igman en lasnica als voorwaarde steld voor verdere deel- me aan het overleg. Het koord volgt op een bezoek n de berg Igman van de fchef van de VN-vredes- cht in Bosnië, de Britse eraal Vere Hayes, met de rvische vice-commandant anojlo Milovanovic. rder op de dag waren de sprekingen in Geneve tot andag opgeschort, in wachting van de Servische rugtrekking. Diplomaten rwachten dat pas tegen t eind van het weekeinde idelijk is hoever de Servi- he terugtrekking is gevor- erd.

COMPROMIS

e Amerikaanse minister n Buitenlandse zaken, arren Christopher, zin- eelde vrijdag tegenover de ers op een compromis- plossing. Daarbij zouden de erviërs de stellingen van aaruit ze Sarajevo kunnen ntroleren aan de Blauw- elmen prijsgeven, zonder ch geheel van de bergen rug te trekken. "De berg- oppen zijn belangrijk, maar voedsel- en waterbevoor- ding en de beeindiging van bombardementen zijn echt elangrijk", zei hij. Was- ington heeft volgens Christopher nog niet een bij- enkomst van de NAVO aan- evraagd. Dat is een van de erste stappen die vereist is n NAVO-luchtaanvallen op ervische stellingen uit te oeren, waarmee het bond- enootschap in principe heeft ngestemd. De voorberei- dingen voor een eventuele aanval zullen dit weekeinde zijn afgerond, zo is vernomen van bronnen bij de NAVO.

"Na een of twee dagen controleren door onze troepen hoop ik dat de bespre- kingen in Geneve maandag kunnen worden hervat", aldus Briquemont. Zo'n 250 Franse Blauwhelmen zijn bezig het gebied in te nemen dat door de Serviërs wordt ontruimd, zo verklaarde gene- raal Hayes op zijn beurt. Het Bosnische leger heeft toege- zegd dat het niet zal pro- beren het terrein te her- overen. Hij waarschuwde dat de VN geweld zullen geb- ruiken om invallen van elk van de partijen tegen te gaan.

TIJD WINNEN

Het vredesoverleg over Bosnië-Herzegowina in Geneve is opnieuw uitgesteld, dit maal tot maandag, in afwachting van de Servische terugtrekking van de bergen Igman en Bjelasnica bij Sarajevo. "De bemiddelaars Lord Owen (EG) en Thorvald Stoltenberg (VN) hebben besloten een pauze in de onderhandelingen in te stellen en zijn van plan alle partijen maandagmiddag weer bijeen te roepen", zo zei woordvoerder John Mills van de twee bemiddelaars.

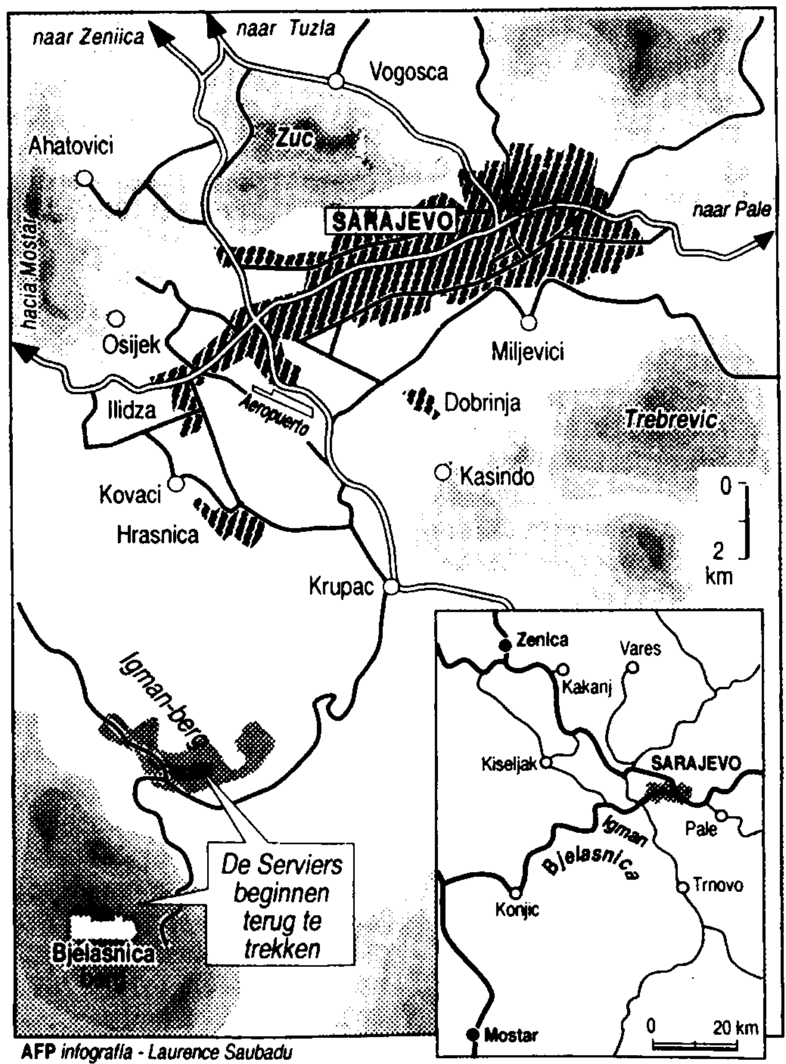
Volgens bronnen in Geneve hopen Owen en Stoltenberg zo tijd te winnen om het conflict rond de terugtrekking op te lossen. Het dispuut over de Servische terugtrekking staat al een week hervatting van het vredesoverleg in de weg. De Bosnische president Alija Izetbegovic wil pas aan de onderhandelingstafel terugkeren als de Bosnische Serviërs van de twee bergen verdwenen zijn.

EVACUATIE KINDEREN

In Sarajevo is verwarring ontstaan over de gewonde kinderen die vanuit de belegerde hoofdstad naar het westen geevacueerd moeten worden. Enkele slachtoffertjes die onmiddellijk medische behandeling nodig hebben staan niet op de lijst van 41 evacues die de VN hebben opgesteld, zo constateerde de Britse militaire arts Andy Mitchell ter plekke.

Mitchell kwam vrijdag in Sarajevo aan om de evacuatie voor te bereiden. Hij constateerde dat er slechts vier kinderen op de lijst voorkomen. De meeste andere volwassenen zijn "lopende gewonden" die thuis verzorgd worden. Daarentegen zag de arts in het ziekenhuis van Sarajevo gewonde kinderen die wel onmiddellijk behandeling in Groot-Brittannië nodig hebben. "Ik heb een drie jaar oud meisje gezien, net als Irma. Als ze direct geholpen wordt, verslechtert haar toestand niet", zei Mitchell. Hij doelde op Belma Shalaka, die hersenvliesontsteking heeft en vrijdag lag te krimpen van de pijn in

vervolg op pag. 11

VN tussen Sarajevo-bergen in

■ *INGMAN - Een Franse VN-soldaat maakt zijn machinegeweer schoon terwijl zijn kameraad de wacht houdt op een der kruispunten tussen de Ingman-berg en de Bjelasnica. De Serviers blijken ten aanzien van deze beide strategisch belangrijke bergen kat en muis te spelen met de VN.*

(AFP-satellietfoto)

Media: Oorzaak hebzucht en negeren wetten

Bij Thaise hotelramp 51 doden en nog tientallen mensen vermist

BANGKOK - Bij het instorten van een hotel in Thailand zijn meer dan vijftig mensen om het leven gekomen. Honderden mensen hebben verwondingen opgelopen en naar tientallen vermisten wordt nog gezocht.

Vermoeide reddingswerkers en brandweer en politie haalden zaterdagochtend nog een zwangere vrouw levend onder de hopen beton en ijzer vandaan. Dat was 24 uur nadat het luxueuze, zes verdiepingen tellende royal plaza-hotel in de noordoostelijke industriestad Nakhon Ratchasima als een kaartenhuis ineenzakte. Tientallen andere overlevenden liggen nog bekneld onder het puin, verklaarden reddingswerkers. Sommigen spreken door draagbare telefoons en roepen om hulp.

Het hoofd van een hulpploeg zei dat zich mogelijk nog zestig mensen in leven zijn in de ruine. Er worden flessen water en zuurstofflessen naar hun doorgegeven. De rond driehonderd reddingswerkers zijn al 24 uur in touw.

Het officiële dodental is tot 51 gestegen en reddingswerkers zeiden nog meer doden te verwachten. Zeker 252 gewonden zijn naar ziekenhuizen overgebracht. Tientallen zijn er ernstig aan toe, maar veel anderen konden zaterdagochtend al worden ontslagen. Onder de doden zijn een Britse vrouw en een Amerikaan. Mogelijk worden nog meer buitenlandse slachtoffers gevonden, want in het hotel werden verscheidene congressen gehouden met honderden deelnemers.

MOESSONREGEN

Met een "grote knal", zoals overlevenden vertelden, stortte het hotel vrijdagochtend "op de fundering zwaaiend als bij een aardbeving" in. De vloeren vielen op elkaar. Alleen een toren, vermoedelijk de liftschacht, staat nog overeind van het uit beton, staal en glas opgetrokken gebouw.

Het reddingswerk werd in de nacht op zaterdag ernstig bemoeilijkt door zware moesson-regenval maar ook een gaslek in het gebied van de keuken.

ONACHTZAAMHEID

De oorzaak van het ongeluk is nog niet officieel vastgesteld maar de Thailandse onderminister van Binnenlandse zaken en de politie verklaarde dat het oospronkelijk drie etages tellende **gebouw drie jaar geleden is** uitgebreid met nieuwe verdiepingen, waardoor het aantal kamers van 62 op 134 kwam. De fundering van het gebouw is daarbij echter niet versterkt. Onderminister Chaovat Sutlapha sprak van onachtzaamheid van plaatselijke functionarissen in Nakhon.

In de Thailandse pers werd zaterdag het niet naleven van veiligheidsregels aan de kaak gesteld. "Botte hebzucht, negeren van de wet, onachtzaamheid van functionarissen en disrespect voor groot verlies van mensenlevens zijn de belangrijkste oorzaken van de instorting", schreef het dagblad Nation in een commentaar.

Woedende reacties bij medische deskundigen VN

Sarajevo voor Westen plots supermarkt zieke kinderen

SARAJEVO - Een van de belangrijkste artsen van de Verenigde Naties in Sarajevo heeft westerse regeringen er zaterdag van beschuldigd te "winkelen" in ziekenhuis, op zoek naar gewonde kinderen die hen publiciteit opleveren.

De harde opmerkingen van de arts Patrick Peillod betekenen olie op het vuur van de ruzie tussen VN-hulporganisaties en Westeuropese landen over de vraag wie verantwoordelijk is voor de trage evacuatie van gewonde kinderen uit Sarajevo. "Ik walg van deze supermarkt-houding", aldus Peillod, de leider van VN-evacuatie-comité in Sarajevo. "Ik ben van mening dat Sarajevo geen supermarkt is waar regeringen de gevallen kunnen uitzoeken die hen bevallen." De arts toonde zich "woedend" omdat regeringen in Europa nauwelijks gewonde kinderen wilden helpen, totdat de vijf-jarige Irma op de voorpagina's van vrijwel alle kranten verscheen.

De meningsverschillen tussen VN-hulpverleners en met name de Britse regering liepen vrijdag uit op een openlijke ruzie. Een Britse arts trof in een ziekenhuis van Sarajevo zes zwaar zieke kinderen aan, voor wie verpleging in het buitenland noodzakelijk is. De zes kinderen stonden echter niet op de prioriteitenlijst van de VN, die momenteel 41 gevallen telt. De Britse premier John Major eiste vrijdag herziening van de VN-methodes, nadat hij hoorde dat de 37 van de 41 gewonden en zieken die de VN willen evacueren geen kinderen maar volwassenen zijn. Woordvoerster Sylvana Foa van de VN-organisatie voor vluchtelingen UNHCR reageerde woedend: "Ik geloof dat het een beetje harteloos is om te zeggen dat er geen volwassenen mee mogen."

Vier ministers aangeklaagd voor mishandeling van Vuk Draskovic

BELGRADO - Advocaten van de Servische oppositieleider Vuk Draskovic hebben vrijdag aanklachten ingediend tegen vier Servische bewindslieden. Het gaat om de ministers van Binnenlandse zaken, Justitie, Informatie en Volksgezondheid.

Zij worden beschuldigd van machtsmisbruik en de mishandeling van Draskovic en diens vrouw. Dat heeft het persbureau Tanjug gemeld. Draskovic en zijn echtgenote werden op 2 juni na een demonstratie tegen de Servische president Slobodan Milosevic gearresteerd en ernstig mishandeld. Beiden moesten voor behandeling naar een ziekenhuis worden overgebracht. Na een acht dagen durende hongerstaking en onder internationale druk lieten de Servische autoriteiten het echtpaar uiteindelijk op 9 juli vrij.

Nieuwe cholerasoort Bengal blijkt moeilijker opspoorbaar

PARIJS - Een nieuwe variant van de cholera heeft zich ontwikkeld in India en Bangladesh, en heeft zich inmiddels verspreid tot in Thailand. De nieuwe variant dreigt de omvang van een epidemie aan te nemen, zo waarschuwt het medische tijdschrift The Lancet in zijn jongste uitgave.

De nieuw soort van het bacterie Vibrio cholerae heeft de bijnaam "Bengal" gekregen evenals de code 0139, aangezien tot voor kort 138 varianten bekend waren. De Bengal laat zich op dezelfde manier behandelen als de "klassieke" cholera, maar het probleem is dat de nieuwe variant veel moeilijker is te ontdekken. De Wereldgezondheidsorganisatie WHO heeft speciale testen naar verscheidene Aziatische landen gestuurd.

"Ministeries en humanitaire organisaties moeten samenwerken met de WHO in de bestrijding van de nieuwe epidemie, die talloze gebieden in de wereld bedreigt", aldus de hoogleraren David Swerdlow en Allen Ries van het centrum voor ziektebeheersing uit Atlanta in het gezaghebbende The Lancet.

VIJFTIENHONDERD DODEN

Cholera verspreidt zich veelal via vuil drinkwater en openbaart zich in eerste instantie door diarree en overgeven. Indien de ziekte niet onmiddellijk wordt behandeld, kan de patient snel overlijden. De huidige vaccins geven slechts een beperkte bescherming die bovendien tijdelijk is. Volgens de artsen onderstreept de nieuwe variant de noodzaak om snel een beter vaccin te vinden.

De WHO wees de medische autoriteiten begin vorige maand al op het gevaar van de nieuwe cholera-variant. De ziekte moet al duizenden mensen hebben besmet, schat de organisatie, maar goede cijfers ontbreken. Bangladesh maakte in april melding van vijftienhonderd dodelijke slachtoffers door de nieuwe cholera-soort. Ook India lijkt de volle omvang van de epidemie te verzwijgen. De Indiase autoriteiten meldden dat in de eerste zes maanden van dit jaar 2.874 gevallen zijn geconstateerd, waarvan slechts twaalf met dodelijke afloop.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa;

* DE GEZINSVOOGDIJ houdt zich bezig met Curaçaose jongeren die door de kinderrechter onder toezicht zijn geplaatst. Een handjevol mensen staat daarbij voor een steeds zwaarder wordende taak, doordat met name de ouders van de kinderen het laten afweten. Vrijwilligers zijn dan ook zeer welkom. Een interview van Norbert Hendrikse met Jan Jonkman en Marbella Kuster. pag.1

* YOLANDA WOOD is hoogleraar aan de Universiteit van Havana en geeft daarnaast cursussen aan de Kunstacademie van de Cubaanse hoofdstad. Tijdens haar bezoek aan Curaçao i.v.m. Carib Art sprak zij met Nel Casimiri over kunst en aanverwante zaken. pag. 3

* BOB KARHOF, een 24-jarige fotograaf uit Nederland exposeert momenteel in het ITC. Joël Labadie sprak met hem over zijn werk en belicht daarbij tevens het werk van de Antilliaanse vereniging van fotografen. pag. 4

* Verder in Ñapa reportages over drugkoeriers en over theeplukken op de Malabar in de Indonesische archipel en de rubrieken Buitenland, Literatuur, de Kinderpagina, Wetenschap. Liever Heimwee dan Holland, **Ziek en gezond en de wekelijkse Kruiswoordpuzzel.**

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met deze zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

Medewerker van VN omgekomen in Bosnië

VITEZ - Een hulpverlener van de Verenigde Naties is zaterdag doodgeschoten in de stad Vitez, in het midden van Bosnië-Herzegowina. De man reed in een wit VN-voertuig dat duidelijk herkenbaar was, zo maakte de VN-organisatie voor vluchtelingen UNHCR bekend.

Na de beschieting is de man overgebracht naar een militair ziekenhuis van VN-militairen in Vitez, maar die konden niet meer doen dan de dood vaststellen. De nationaliteit van de VN-medewerker werd niet meteen vrijgegeven. Rond Vitez en het nabijgelegen Busovaca leveren moslims en Kroaten bijna dagelijks slag. Beiden steden zijn in handen van Kroaten terwijl de moslims de directe omgeving controleren. Het Nederlandse VN-transportbataljon is samen met Britse VN-militairen ondergebracht in beide steden.

De lucht in

DE INVESTEERDERS IN de explosievenfabriek dreigden afgelopen week, dat als gedeputeerde Mendes de Gouveia vrijdag nog geen beslissing had genomen over een vestigingsbesluit, zij het hele plan zouden afblazen.

Mendes heeft gisteren nog geen besluit genomen.

En nu maar hopen dat de investeerders zich aan hun belofte houden.

* * *

IS DE *red-tape* toch nog ergens goed voor.

* * *

Radar-raadsel

De DEA verwijst naar de consul,
de consul verwijst naar de marine,
de marine-voorlichting mag niets zeggen,
luchtverkeersleiders lazen het in de krant,
luchtmachtvliegeniers weten helemaal van niets,
de mijnmaatschappij zei oké en vindt dat voldoende,
de minister van verkeer en vervoer zegt het te weten,
het departement luchtvaart verwijst óók naar de marine,
en de minister van justitie zegt dat het kranteartikel niet onjuist is maar wil niet meer kwijt dan dat de overheid echt wééť heeft van het project.

Niemand zegt nou eens en publique waarom en met hoeveel man een vreemde mogendheid op Antilliaans grondgebied mag experimenteren met radar. Maar dat moet misschien ook niet en publique gezegd worden, als je logisch nadenkt.

* * *

Service als bankgeheim

BANKEN KOMEN IN het nieuws als ze jaarcijfers geven, overvallen worden, donaties doen, het milieu beschermen, misbruikt worden voor het witwassen van zwart geld en kredietkaarten uitgeven. Over de service lees je veel minder. Die is goed, maar soms ook niet.

* * *

NEEM NOU BANK A. Die schijnt te beschikken over een bankautomaat die plastic kaartjes opeet of althans niet accepteert. De ene klant wordt kriegelig als een briefje bericht dat de nieuwe kaart afgehaald kan worden, maar de balie-juffrouw zegt, sorry we kunnen uw kaart niet vinden. De andere klant faxt na lang wachten de directeur een boze brief en schijnt de volgende ochtend door twee representatieve dames met sjaaltje op een presenteerblaadje de nieuwe kaart met excuses bij de huisdeur bezorgd te krijgen.

* * *

EN OOK BANK B. Die stuurt geen week- maar maandoverzichten, die je ontvangt tegen de tijd dat je geen overzicht meer nodig hebt omdat inmiddels het salaris van de volgende maand al op je rekening staat. Vroeger kreeg je altijd voor elke automatische overmaking een afschrift afzonderlijk thuisgestuurd. Deze maand hebben ze kennelijk ontdekt dat de afzonderlijke afschriften (die meestal betrekkingen hebben op overmakingen aan het begin van de maand als huur, sparen, electra, telefoon) ook gewoon in één enveloppe gestopt kunnen worden. Dat scheelt enveloppen en porto. Wellicht dat ze voor eind 1993 ook nog in de gaten krijgen dat ze die afzonderlijke overmakingen ook net zo goed op één afschrift kunnen zetten. En misschien dan ook nog op een dun velletje. Het bankpapier is van onodig hoge en dus dure kwaliteit en is zo stevig dat een beetje casinogokker daar een aardige kaartenhuis van bouwt.

* * *

NEEM OOK BANK C. Want namen doen er toch niet toe? Die presteert het om geldopnamen via de bankautomaat te belonen met een hoger saldo op het afschriftje dan dat er bij de vorige opname was overgebleven. Tweemaal is zo'n geval althans met zekerheid vastgesteld.

* * *

MAAR NEEM NOU ook Lio van bank D. Die schrijft in een advertentie dat er een probleem is met de automaten van zijn bank. Kan gebeuren. Hij schrijft echter ook dat er wat aan gedáán wordt. Zo mogen we die service graag zien.

* * *

ILO-adviseur: Vakbonden moeten onderhandelingspositie verstevigen

WILLEMSTAD — Vakbonden moeten scherp opletten dat zij hun verworven rechten en die van de arbeidersklasse niet verliezen. ILO-adviseur George de Peana van Trinidad heeft deze week de verenigde SSK-bonden en bonden van Bonaire en St Maarten tien tips gegeven. Kernboodschap is: beter voorbereiden van de strategie levert betere resultaten tijdens c.a.o.-onderhandelingen.

1) Bescherm het recht van onderhandelen voor collectieve arbeidsovereenkomsten (c.a.o.'s) en claim dat arbeiders het grondwettelijk recht hebben zich te verenigen.
2) Behoud elke verbetering in een c.a.o., zij staan namelijk voor verbetering van kwaliteit van het bestaan.
3) Let op aantasting van arbeidszekerheden door oneigenlijk gebruik van parttime-, contract- en thuiswerk-arbeidsovereenkomsten.
4) Het aanbieden van meer diensten aan de bondsleden, bijvoorbeeld ook hulp bij huisvesting en dagopvang.
5) Intern meer aandacht voor kader-opleiding en onderzoek vóór aan de onderhandelingstafel te stappen ("Proper preparation prevents poor performance").
6) Organiseren van ongeorganiseerde arbeiders. Ruzies in en tussen bonden en het verlaten van oude en oprichten van nieuwe bonden werkt verdelend en is verspilling van krachten.
7) Eén duidelijke strategie in c.a.o.-onderhandelingen
8) Scherp volgen van het overheidsbeleid inzake privatisering en arbeidswetgeving. Bewerkstellig dat vakbonden kunnen adviseren over wetsontwerpen.
9) Bedenken van andere strategieën dan arbeidersparticipatie in de onderneming en het vormen van coöperaties.
10) Werken aan eenheid onder bonden.

Stephanie Hoogenbergen over Carrière Oriëntatiedagen:

'Je steekt geld in studenten en doet niks om ze terug te halen'

ACHTDUIZEND KILOMETER water scheidt werkzoekende afgestudeerden in Nederland van het bedrijfsleven op de Antillen. Even naar Curaçao ter oriëntatie op vacatures behoort maar zelden tot de mogelijkheden van arme studenten. Bedrijfsbezoeken aan Nederland met als doel personeelswerving leveren veelal niet het beoogde resultaat op. Dat moet althans het Antilliaans Studenten Platform (ASP) in Nederland. Teneinde een brug te slaan tussen de studenten daar en de bedrijven hier organiseert het in januari 1994 in het Rotterdamse World Trade Center twee Carrière Oriëntatiedagen. De Curaçaose Stephanie Hoogenbergen is coördinatrice van dit ASP-initiatief.

"Het is zo jammer", zegt zij, "je steekt geld in mensen, stuurt ze voor een opleiding naar Nederland, maar je doet vervolgens niets om ze terug te halen. Beursstudenten moeten weliswaar hun beurs terugbetalen, maar dat kan ook vanuit Nederland". Volgens haar bestaat er bij de werkgevers op de Antillen veel belangstelling voor goed opgeleide Antilliaanse arbeidskrachten. Zij worden echter geconfronteerd met een gebrek aan informatie over het toekomstig arbeidspotentieel en te weinig zicht op de inhoudelijke kant van de studies in Nederland. De oriëntatiedagen moeten de onbekendheid met elkaars mogelijkheden opheffen.

De eerste dag van de arbeidsbeurs is zuiver informatief. Bedrijven en (overheids)instellingen stellen zich via hun stands voor, terwijl studenten zich daar zo breed mogelijk kunnen laten informeren. Tevens krijgen bedrijven de mogelijkheid zich op die eerste dag in plenaire sessies in aparte zalen aan potentiële kandidaten te presenteren.

Op de tweede dag staan de persoonlijke gesprekken tussen bedrijven en kandidaten centraal. Hier kan een eerste aanzet tot een sollicitatie worden gemaakt. Om het contact tussen de werkgevers en kandidaten te vergemakkelijken stelt het ASP een tweetal documenten beschikbaar: een curriculum-vitae-boek voor de bedrijven en een bedrijven-informatieboek voor de geïnteresseerde studenten.

Speciaal voor dit jongste initiatief van het ASP is een stichting in oprichting, Diboso genaamd (Data- en Informatiebank voor Overheid, Studenten en Ondernemenigen). Enthousiast vertelt Stephanie hoe zij samen met drie afgestudeerde Diboso-mensen op Curaçao bezig is bedrijven te interesseren en sponsors te werven. "Want alles kost geld. Van het kopen van een envelop tot het uitgeven van een krant voor Antilliaanse studenten".

De Curaçaose Rotary is al benaderd. Deze service-club heeft een *Career Development Program*, waar het idee van de oriëntatiedagen perfect in zou passen. Het Rotary-programma is nog niet ingevuld, maar er is wel een budget voor beschikbaar. Het kwartet ASP-leden is hoopvol gestemd dat er van die kant enige financiële steun komt.

Op de UNA liep Stephanie tegen ir. Gilbert Cijntje aan, die het idee opperde om een databank te beginnen.

■ Stephanie Hoogenbergen: '...perfecte leerschool...'

Daarin zouden studenten hun c.v. en bedrijven hun vacatures kunnen laten opnemen. Curaçao Inc helpt de studenten met de promotie van de arbeidsbeurs. "We denken wel veel te kunnen, maar we weten ook wat we niet kunnen en dan is dergelijke hulp heel welkom".

Inmiddels hebben zonder enige actieve werving van de kant van Diboso enkele grote verzekeringsbedrijven, banken, accountantskantoren, alsmede het belastingkantoor en de posterijen al belangstelling getoond. "Maar ja, dat zijn vooral de grote bedrijven met filialen in Nederland. En het gaat juist om de mogelijkheden op de Curaçaose arbeidsmarkt".

Stephanie is een beetje bang dat deze grote bedrijven iemand vanuit Nederland sturen, die dan vooral over bij voorbeeld de bank in het algemeen een praatje houdt, en *en passant* ook iets over het Antilliaanse filiaal vertelt. Stephanie hoopt dat ook technische bedrijven, de schoolbesturen en de wat kleinere bedrijven zich voor de beurs inschrijven.

"Daarom beginnen we ook zo vroeg met de werving, dan kan men de reis naar Nederland desgewenst combineren met een ander zakelijk doel. En kleine bedrijven kunnen misschien via de Kamer van Koophandel of de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao een afgevaardigde sturen. Want een stand in het World Trade Center kost toch al gauw 2500 tot 3000 gulden; voor kleine bedrijven is dat wel een hele uitgave".

Een voorzichtige schatting leert dat er zo'n zeshonderd MBO-, HBO- en WO-afgestudeerden of bijna-afgestudeerden naar de beurs komen. Daarnaast worden studenten verwacht die door de beurs duidelijker richting kunnen geven aan hun studie door middel van wijziging in het vakkenpakket. Ook bestaat voor hen de mogelijkheid tot het regelen van stages.

Het ASP bestaat pas anderhalf jaar. Oud-gedeputeerde van Onderwijs Mendes de Gouveia gaf min of meer de stoot tot de oprichting ervan. "Hij was begin 1992 in Nederland en toen waren er erg veel klachten van de studenten over beurzen en dergelijke. Mendes suggereerde daarop dat we maar iets moesten organiseren, en dat is het ASP geworden".

"We leren er erg veel van", zegt Stephanie enthousiast. "Zo'n platform met alle organisatorische aspecten is een perfecte leerschool. Neem nou het opstellen van een huishoudelijk reglement. Als je rechten studeert, leer je dat in theorie. Maar nu moet je je voor het eerst met de praktijk bezighouden. En zo zijn er talloze taken binnen het platform, waar studenten voor het eerst hun theoretische kennis op kunnen loslaten".

Stephanie hoopt in januari haar studie bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit af te ronden. Met de coördinatie van deze oriëntatiedagen krijgt zij alle kans haar in de afgelopen jaren vergaarde kennis over financieel-economisch management in de praktijk toe te passen. Ervaring die zij in een toekomstige baan kan toepassen. Dat dat een baan op de Antillen zal zijn, staat wel vast.

Hart-tv

WILLEMSTAD — Vanaf maandag 16 augustus worden er zeven informatieprogramma's uitgezonden via TeleCuraçao over hart en vaatziekten. De programma's zijn in het Papiaments en beslaan de inhoud van de veertien folders die de Curaçaose Hartstichting de laatste vijf jaar heeft uitgebracht. De wekelijkse uitzending in tot maandag 27 september en begint steeds om 19.50 uur.

Radio Paradise start met nieuw sportprogramma

WILLEMSTAD — Komende zondag, 15 augustus, gaat het nieuwe Radio Paradise-programma, *Sport Café* voor de eerste keer de lucht in. *Sport Café* is een sportprogramma dat wekelijks live wordt uitgezonden vanuit bar/restaurant Rum Runners op Otrobanda. Het programma, dat gepresenteerd wordt door Willem Dekker, wordt uitgezonden iedere zondagavond van negen tot elf uur.

Inhoudelijk ligt de nadruk op lokale sport, waarbij in een ongedwongen sfeer zowel bezoekers van Rum Runners als gasten uit de sportwereld van harte welkom zijn. De rode draad in het programma vormt het voetbal uit Europa in het algemeen en het voetbal uit Nederland in het bijzonder. Dat neemt niet weg dat ook andere takken van sport aan bod zullen komen.

Sport Café wordt gesponsord door een groot aantal lokale bedrijven, die evenals de initiatiefnemers, een dergelijk programma als een waardevolle toevoeging zien van de programmering van Radio Paradise.

Presentator en samensteller Willem Dekker hoopt op veel respons uit de plaatselijke sportwereld.

Sport Café is bovendien, gezien de uitzenddag, zeer geschikt als programma om komende sportevenementen in aan te kondigen.

Voor meer informatie over het nieuwe radioprogramma *Sport Café* kunnen belangstellenden terecht bij Radio Paradise (tel.: 636103) of bij Dekker Productions (tel.: 656263).

Wandeltocht Amigu di Tera

WILLEMSTAD — Amigu di Tera houdt op zondag 15 augustus een wandeltocht langs de zoutpannen van Jan Kok en het gebied bij Hermanus. De wandeling begint om 7:30 uur bij de parkeerplaats van landhuis Jan Kok.

Precies in dit gebied willen lokale en buitenlandse investeerders een explosievenfabriek neerzetten. De milieubeweging keert zich tegen deze plannen en zal de redenen daarvoor aan het begin van de wandeltocht nogmaals uitleggen.

Tijdens de wandeling geven gidsen uitleg over de planten en de genealogie van het gebied.

Geen zaa… van Evert… tegen Cra…

WILLEMSTAD… Mario Evertsz … directeur) is niet … plan te reageren … latingen van St… Cras van het … blad Independ… Cras heeft in een … programma zware … tiek geuit op Ever… hem ervan besch… opzettelijk het … laten verlopen, … hij het later voor … prikje over kan …

In een ochtendblad … gesuggereerd dat E… nu overweegt om Cr… ens smaad voor de … te slepen.

Evertsz: "Wel nee, … is een non-valeur. … wel wat beters te … dan naar de rechte… stappen, daar ga ik … tijd niet aan besteden. … is bovendien een … velen met zijn kritiek."

Betrian: "Tijd wel krap"

Nota Financiën bijna kla…

WILLEMSTAD — "Er zal niet gevraagd worden om uitstel van de bilaterale besprekingen over staatkundige structuur in den Haag, die gepland staan voor 30 en 31 augustus. Maar de tijd wordt wel krap." Aldus gedeputeerde Stanley Betrian (Financiën). De financiële nota die de delegatie op haar vertrekdatum 27 augustus bij zich moet hebben, is nog niet klaar.

De komende week vinden de laatste gepreksronden met 'de' politiek en de sociale partners plaats, dan pas kan de eindversie van de nota worden geredigeerd.

De nota bestaat uit twee delen: een deel met het zogenoemde structurele traject (ofwel de met het bestuurscollege te bespreken laatste ronde van de begrotingskant) en een deel met de perspectievenkant (die komende week nog eenmaal wordt doorgenomen met de sociale partners). Te zamen gaan zij het overheidsbeleid voor de komende jaren vormen.

Betrian maakt geen deel uit van de bilaterale commissie die naar Den Haag reist en die daar de financiële nota zal overha… Wel gaat hij mogelijk … eerste week van sept… naar Nederland om … toelichting te geven … beleid.

Hoewel Betrian nog … inhoudelijk op de nota … ingaan, zegt hij daarb… te denken aan verhogin… leges en dergelijke, ma… aan bezuinigingen in het … heidsapparaat. "Als … begroting bekijkt, dan … er jaarlijks miljoenen … drie grote sectoren: … heidszorg, onderwij… sociale zaken. Dáár zul… bezuinigingen van… moeten komen." Be… erkent dat het psych… sche effect van bezui… op de de post 'dienst… gedeputeerden' groot is, … vindt het begrotingste… gezien *chickenfeed*. "Ze… zou dat een miljoen per … zijn, dan is dat nog … vergeleken met de honde… miljoenen die in de drie … posten gaan zitten."

Betrian wilde eigen… graag de maatschappelijk… cussie langer voeren (… die over de kosten voor … gezondheidszorg), maar d… voor ontbreekt de tijd. "… er zal niet om uitstel van … bilaterale besprekin… worden gevraagd."

Houwens Vlakte van Hat…

IN LANDHUIS Zeelandia wordt deze maand een expositie gehouden van olieverfschilderen en aquarellen van Ria Houwen. Ook staan er een drietal beelden van Hortence Brouwn opgesteld.

Beneden staat een tors van beton met bronspatina van Hortence Brouwn. Boven staan *Danseres* (beton) en het beeld *Meditatie*. Dat laatste beeld is van alabaster en door de kleur en glans van het materiaal komt de abstracte vorm, ingegeven door het materiaal, bijzonder tot zijn recht.

Dit is echter in de eerste plaats een expositie van werk van Ria Houwen. Er hangen twee olieverfschilderijen uit een serie die Ria Houwen maakte eind jaren tachtig. De man staat centraal. De benen gespreid, stevig op de grond, gaat hij de confrontatie met zijn tegenstander aan. Of hij blijft juist in de schaduw, moet je nog een keer kijken om hem te zien.

De olieverfschilderijen vormen een grote tegenstelling met de natuurschilderingen die zij de laatste jaren maakt. Deze keer toont zij een paar aquarellen van de Vlakte van Hato, en van de rotsen bij Boca Tabla. De mens is daarbij afwezig, van geen belang vergeleken bij het geweld van de natuur. De kleuren van zand, aarde, rotsen, zonlicht, water en begroeiing komen als een lawine over je heen. Je moet je ogen dichtknijpen om een beeld te kunnen blijven zien, zo scherp is de zon, zo overweldigend het licht.

Ria Houwen absorbeert, om het daarna weer te geven, net zoals zij de sterke uitstraling van haar mannen absorbeerde, om ze daarna weer te geven. Ze fungeert als trait-d'union, maakt zichtbaar wat eenieder zag, maar zich niet bewust was.

Het is jammer dat … schilderijen in de kl… bovenhal zo weinig rui… hebben. De wijde groot… van de vlakte van Hato … moeilijk te voelen binnen … zo dicht op elkaar staa… muren. Het is bijna onmo… lijk afstand te nemen. … bezeert je aan het licht … gelukkig gebroken wordt … een regenboog aan kleur.

De expositie van schil… rijen van Ria Houwen … beelden van Horte… Brouwn is te bezichtig… gedurende de hele maa… augustus tijdens de openin… uren van Landhuis Ze… landia.

ALM boe… meer passag…

WILLEMSTAD — De An… liaanse Luchtvaart Ma… schappij (ALM) heeft in 19… 6,2 procent meer reizig… vervoerd dan in 1991. V… het derde achtereenvolgen… jaar liep echter he… vrachtaanbod terug. In 19… vervoerde de ALM 2,4 p… cent minder vracht dan … '91. Dit komt door de ve… grote concurrentie tusse… vrachtvervoerders en door … het toegenomen zeetransport. … Aldus het jaarverslag '92 van … de Bank van de Nederlandse … Antillen.

De toename van de zee… vracht is ook zichtbaar bij de … resultaten van de haven. Het … aanbod in zeevracht verdub… belde bijna in 1992 ten … opzichte van '91, als gevolg … van de verhoogde import … wegens de economische ople… ving en de verhoogde door… voer naar Bonaire en Aruba.

Macro-economie onevenwichtig

Groei economie '92 brengt Centrale Bank nog niet aan het juichen

WILLEMSTAD — Het ...in 1992 voor het ...e achtereenvolgende ...goed met de economie ...de Antillen, althans ...de particuliere ...r. Maar de Bank van ...Nederlandse Antillen ...rschuwt in haar gis...n gepresenteerde jaar...lag, dat de gedaalde ...msten en de gestegen ...aven van de overheid ...en tot een macro-...omische onevenwich...eid, die in de toekomst ...economische groei in ...ar kan brengen. De ...k doet een dringend ...eep op de overheid ...aan haar eigen begro...gsdoelstellingen te ...den en tijdig bij te ...en als die begrotingen ...igen te worden over...reden.

...tegenstelling tot de inter...ionale ontwikkelingen, ver...nde de economie van de ...derlandse Antillen in 1992 ...r het vijfde achtereenvol...de jaar een groei. De ...name van activiteiten in ...particuliere sector deed ...h in bijna alle sectoren ...r, maar vooral in de inter...tionale financiële en zake...e dienstverlening en het ...risme. Het toerisme ver...nde overigens eind '92 een ...emende groei. Deze trend ...n zich in '93 voortzetten ...gens neergaande economi...che situatie in Nederland, ...ar de meeste toeristen voor ...Antillen tot nu toe van...an komen. De bouwsector ...ed het in 1992 ook goed, ...ar dit was geheel toe te ...rijven aan de oplevering ...n bedrijfsobjecten. De waa...e van woningbouwpro...ten nam af in verband met ...verminderde groei van ...pothecaire leningen.

Gunstig is ook, dat voor ...t eerst sinds 1988 de beta...gsbalans een licht over...hot kende door de afname ...n de kredietverlening door ...commerciële banken en ...oor de gunstige ontwikke...ng van de export. Samen ...et het overschot op de kapi...alrekening leidde dit tot ...n aanzienlijke verbetering ...n de netto internationale ...serves. De officiële ...serves bleven echter nog ...der de norm van drie ...aanden geoederenimport. ...aardoor, en doordat de ...pende rekening van de beta...ngsbalans nog steeds een ...ekort vertoont, betekent dat de betalingsbalans nog steeds goed in de gaten moet worden gehouden. Positief is, dat de inflatie op de Antillen onder die van de geïndustrialiseerde landen ligt.

ZORGELIJK

De werkloosheid daalde naar een gemiddelde van 14,2 procent (mannen van 13,1 naar 10,9 procent, vrouwen van 20,9 naar 18,5 procent), al bleef de jeugdwerkloosheid op een zeer zorgelijke 29,7 procent staan (30 procent in '91). De Bank waarschuwt dat hoe langer men wacht met het structureel aanpakken van de jeugdwerkloosheid, hoe duurder dit uiteindelijk wordt. Bovendien vormt de jeugdwerkloosheid een risico voor verdere economische ontwikkeling.

Kortom: het gaat redelijk goed met de Antilliaanse economie. Maar die groei heeft onvoldoende doorgewerkt in de openbare financiën; de uitgaven van de overheid stegen en de inkomsten daalden. Door de daling in de winstbelasting en wegens de gestegen loonkosten van ambtenaren, is het tekort als percentage van het Bruto Nationaal Produkt in 1992 aanzienlijk gestegen. En daardoor moest de overheid zich

EMSLEY TROMP

weer tot de lokale kapitaalmarkt wenden om haar tekorten te financieren. Daarmee stijgt de binnenlandse schuld van de overheid verder. Een onevenwichtige macro-economische ontwikkeling die moet worden omgebogen, want anders zal er een eind komen aan de economische groei.

De Bank stelt voor dat er een route voor de middelange termijn wordt uitgestippeld en dat jaarlijks het begrotingsresultaat wordt getoetst -en waar nodig bijgesteld- aan dat middellange termijnpad. Daarbij moet tegelijkertijd een goede coördinatie zijn tussen het begrotingsbeleid en het monetaire beleid, want elke verandering in het begrotingsbelei l heeft gevolgen voor de bet...lingsbalans en daarmee het monetaire beleid.

De Bank waarschuwt verder dat de ontwikkeling in de lonen de ontwikkeling in de productiviteit niet moet gaan overtreffen en dringt aan op omzichtigheid in de loononderhandelingen.

De Bank hoopt, dat de staatkundige problematiek snel wordt opgelost. "Dit zal namelijk het investeringsklimaat ten goede komen en zal ons in staat stellen onze aandacht te wijden aan de uitvoering van het vereiste macro-economische beleid," aldus Centrale Bankdirecteur Emsley Tromp.

INTERNATIONAL & NATIONAL DEVELOPMENTS: 90-93
(Annual growth in percentages)

1990 1991 1992 1993

12 10 8 6 4 2 0 -2

WORLD TRADE OUTPUT USA OUTPUT NETHERLANDS OUTPUT VENEZUELA NNI NETH. ANT.

Source OECD AND IMF

BNA: Fonds voor beheer geld uit ontwikkelingspot

WILLEMSTAD — De Bank der Nederlandse Antillen (BNA) stelt voor om de Nederlandse schenkingen voor ontwikkelingsprojecten in een centraal fonds onder te brengen. Dit fonds sluist de gelden vervolgens in de vorm van zachte leningen door naar de projecten. Op den duur bouwt het fonds zo een kapitaal op, waarmee het toekomstige projecten zelf kan financieren.

"De voordelen zijn tweeledig", zegt bankdirecteur Emsley Tromp over dit plan. "We worden op de lange termijn voor het financieren van projecten minder afhankelijk van Nederland. Daarnaast werkt zo'n fonds selectief. Er worden nu soms projecten gerealiseerd, die eigenlijk een last zijn, omdat er geen geld is voor de operationele kosten. Maar ja, we krijgen het project kado en dus wordt het uitgevoerd, of het nuttig is of niet".

Ter verlichting van de Antilliaanse schuldenlast heeft de Nederlandse regering haar ontwikkelingsbeleid aangepast, schrijft Tromp in het voorwoord bij het jaarverslag van de BNA. Ontwikkelingsprojecten worden nu vrijwel in zijn geheel door schenkingen gefinancierd.

Dienst Cultuur op de planken

Cultureel festijn in Centro Pro Arte

WILLEMSTAD — Stel je huis brandt af. Alles waar je voor werkte, spaarde en bewaarde uit je jeugd, het is er niet meer. Woorden van troost verlichten de pijn, maar brengen geen dak boven je hoofd. Dan gebeurt er ineens iets moois. Iets dat doet denken aan de gewoonte van weleer: samen met familie, buren en vrienden, werken aan een nieuw huis.

Zo'n verhaal voltrekt zich op dit moment op de burelenva n de dienst Culturele Zaken in het monumentale pand aan de Van Raderstraat. Wat nooit eerder mogelijk bleek, gaat nu gebeuren. Het voltallige personeel, waaronder gerenommeerde artiesten en bekende culturele leiders, heeft zich verenigd om samen een uniek kunstzinnig spektakel op te voeren.

Elke middag na kantoortijd verlaat de geest van de ambtelijke beslommeringen van alledag het gebouw om plaats te maken voor die van creatie, spel, inventiviteit, solidariteit. Al die dansers, toneelspelers, zangers, pottenbakkers in dienst van 'cultuur' werken voor het eerst, gezamenlijk aan een eigen cultureel produkt. Zij die nog niet eerder op de planken stonden, blijken te dichten en declameren, een ander vertelt prachtige verhalen en de bode ontpopt zicht als een creatief decorontwerper.

Wat Anthony Jamanika, Sandra Leonora, Rudy Rooi, Pachi Damon, Pacheco Domacassé, Manfred 'Feco' Gomez, Jean-Louis Cerasio, Ced-Ride, Humphrey Martina, Aivie Rosalie-Stacie, Ingrid Louis, John James Willeks, Pietje Pieternella, Sor Muskiet, Rudsela Uranie en al die anderen precies gaan brengen op zondag 15 augustus in Centro Pro Arte om 15.00 uur kan niet allemaal verklapt worden. Zeker is dat een bekende pianist de kah'i orgel bediend, dat een uniek duo debuteert, dat er mazurka gedanst wordt en dat er een knappe parodie op de huidige bewoners van de straat is.

Met deze geest van samenwerken en creativiteit in de harten van de 'werkers van cultuur' staat het Curaçaose publiek ook na het eenmalige matinee van zondag nog veel goeds te wachten.

Schiet-instructies starten

Maritieme politie brengt .50-geschut in stelling

WILLEMSTAD — Ongeveer twintig agenten van de operationele dienst van de maritieme politie krijgen van defensie-instructe urs les in het gebruik van een boordmitrailleur van kaliber .50. Dat is door de politie en de marine bevestigd.

Het geschut was er al, werd incidenteel op het affuit geplaatst, maar is nu noodzakelijker geacht.

Onlangs hield de politieboot de kust in de gaten om zwaarbewapende Venezolaanse bankrovers het ontsnappen onmogelijk te maken. Tijdens die patrouille stuitte men op een kleine boot met een aanzienlijke lading cocaïne aan boord. De aanhouding verliep zonder geweldadige confrontatie. Uit politiebronnen wordt echter duidelijk dat men gewoon berekend wil zijn op gewapend verzet.

Volgens ingelichte kringen wil de politie vaker en regelmatiger 's nachts patrouilles houden. Daarvoor zal de navigatie- en observatieapparatuur 'geupgraded' worden.

De marine inspecteerde vrijdag de staat waarin het geschut verkeert. Volgens de marine-voorlichtingsdienst is kaliber .50 de aanduiding voor patronen met een doorsnede van 12,7 mm. Een normale pistoolkogel is ongeveer 9 mm. Het geschut is geklassificeerd als middelzware mitrailleur. De wapens worden steeds opgeborgen ter voorkoming van roestvorming.

Minister van Justitie Römer:

Plan begeleiding chollers niet zonder slag of stoot

WILLEMSTAD — Volgens minister van Justitie Römer zitten er nog heel wat haken en ogen aan het plan voor een opleidings- en begeleidingscentrum voor drugverslaafden. De plannen die gisteren in deze krant werden gepresenteerd, verkeren dan ook nog in een conceptfase, zo laat zij vandaag weten.

"Het is natuurlijk volstrekt uitgesloten dat er vanaf 1 oktober tweehonderd chollers in hechtenis worden genomen. Daarvoor bestaat nog helemaal geen wetgeving. Wat zijn bij voorbeeld chollers? En waarom voor een periode van zes maanden?", zo vraagt zij zich af.

Eerst moeten de wettelijke mogelijkheden onderzocht worden voor verplicht afkicken. Dat kan op dezelfde manier als waarop nu dwangverpleging plaatsvindt in de Capriles-kliniek. Die geldt voor mensen die een gevaar vormen voor zichzelf of de samenleving. Ook voor verslaafden moeten volgens de minister zware criteria worden ingebouwd. "Anders krijg je de situatie dat een *rastafarian* wordt opgepakt omdat hij lange haren heeft; of een mager persoon met holle ogen omdat hij slecht heeft geslapen".

Het is dus allemaal veel ingewikkelder dan het klinkt, zo benadrukt Römer. Aan de andere kant denkt zij dat we ook een heel eind kunnen komen met vrijwilligheid. Een rechter kan bij voorbeeld besluiten niet tot vervolging over te gaan, als de persoon in kwestie zich vrijwillig laat opnemen.

GGD-hoofd Ivan Asjes zegt ook niets te weten van vergevorderde plannen die al in oktober van start kunnen gaan. "En als het Bestuurscollege daar zeven miljoen gulden voor beschikbaar heeft gesteld, zou ik dat toch moeten weten".

Papegaaien-vangst

WILLEMSTAD — Bij het doorzoeken van een verdachte fruitbark in de Sint Annabaai stuitte de politie op tientallen papegaaien en parkieten. Deze werden inbeslaggenomen. Ook werden levensmiddelen en zeep geconfisceerd. Er waren geen papieren voor inklaring aan boord. De Venezolaanse opvarenden zijn aangehouden.

Familie laat bankovervaller in de vrieskou

WILLEMSTAD — Begrafenisonderneming El Senorial neemt maandag contact op met het Openbaar Ministerie over wat er gaat gebeuren met het stoffelijk overschot van de Venezolaanse bankovervallen die dinsdag 27 juli bij een aanhoudingsactie werd doodgeschoten. Het is vast komen te staan, dat de familie in Venezuela geen geld kan of wil sturen voor de overtocht of de begrafenis op Curaçao, aldus meldt El Senorial. Het lichaam ligt ruim twee weken in een vriesruimte van het ziekenhuis.

Betonfabriek verliest 43 mille aan overvallers

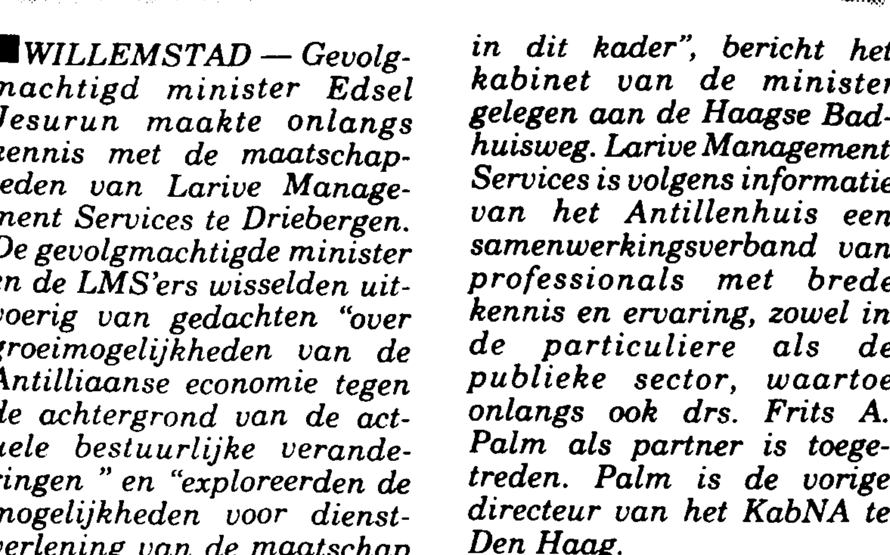
WILLEMSTAD — In de vroege ochtenduren van vrijdag hebben drie gewapende mannen een overval gepleegd op de betonwarenfabriek te Brievengat. Daarbij is ruim 43.000 gulden aan contanten en cheques buit gemaakt.

De overvallers maakten gebruik van een snijbrander om twee brandkasten open te krijgen. Twee nachtwakers werden door het trio in elkaar geslagen en geboeid opgesloten.

De roof vond plaats omstreeks 05.00 uur. De politie gaf hierover gisteren geen bulletin uit.

De vanwege de regen in hun auto schuilende bewakers, kwamen in actie toen zij twee schoten hoorden. Zij werden opgewacht door de drie, die hen met hun eigen wapenstok mishandelden en ze vervolgens knevelden. De deur van het kantoor waar de kluizen staan werd geforceerd. Het trio - een lange donkere man en twee korte lichtgekleurde mannen - had kousen over het hoofd getrokken.

Bekend gezicht

WILLEMSTAD — Gevolgmachtigd minister Edsel Jesurun maakte onlangs kennis met de maatschappleden van Larive Management Services te Driebergen. De gevolgmachtigde minister en de LMS'ers wisselden uitvoerig van gedachten "over groeimogelijkheden van de Antilliaanse economie tegen de achtergrond van de actuele beleidsmatige veranderingen " en "exploreerden de mogelijkheden voor dienstverlening van de maatschap in dit kader", bericht het kabinet van de minister gelegen aan de Haagse Badhuisweg. Larive Management Services is volgens informatie van het Antillenhuis een samenwerkingsverband van professionals met brede kennis en ervaring, zowel in de particuliere als de publieke sector, waartoe onlangs ook drs. Frits A. Palm als partner is toegetreden. Palm is de vorige directeur van het KabNA te Den Haag.

COMMENTAAR

Voorselectie

DE AFGELOPEN twee weken heeft de mogelijke komst van een explosieven verwerkende fabriek de gemoederen behoorlijk beziggehouden. Het heeft de vraag weer actueel gemaakt of Curaçao in het algemeen en de Curaçaose politici in het bijzonder niet al te ontvankelijk zijn voor alle wilde investeringsplannen die lokale en buitenlandse ondernemers presenteren. Nog los van het feit of die 'investeerders' te kwader trouw zijn of niet.

Als gevolg van het ontbreken van uitgangspunten zijn er in de afgelopen jaren verschillende onrealistische en/of onwenselijke plannen serieus door de bestuurders in overweging genomen en soms zelfs gerealiseerd. Een greep van de laatste paar jaar: - de kostenverslindende Grand Prix-autoraces die jaarlijks in Punda zouden worden gehouden, maar waarvan er slechts een werd gerealiseerd;

- het plan tot het ontwikkelen van een hotel op Klein Curaçao;

- de plannen van een Engelsman die geheel Oostpunt wilde volbouwen met een toeristisch centrum waar Frank Sinatra zou gaan optreden, te combineren met een fabriek voor race-auto's;

- het plan voor een vuilverbranding waar Curaçao het onverwerkbare en/of giftige afval van de regio zou gaan verbranden, zonder een deugdelijke oplossing voor de verbrandingsresten;

- het voornemen van Franse investeerders om op het Brionplein een hotel te bouwen, met daarin het grootste casino van de hele regio;

- het project explosievenfabriek.

Over de explosievenfabriek hebben in elk geval al twee diensten zich gebogen en een negatief advies uitgebracht. Maar het gaat eigenlijk niet om deze fabriek in het bijzonder, maar om het overheidsbeleid in het algemeen. Het advies van de Dienst Economische Zaken bevat wat dat betreft een nuttig aanknopingspunt. Daarin wordt de invoering van een voorselectie-procedure bepleit. Voordat een plan aan de verschillende diensten wordt voorgelegd, zou het moeten worden getoetst aan de wenselijkheid van een bepaald type bedrijvigheid op Curaçao. Pas als het die toets kan doorstaan, dient het serieus in behandeling te worden genomen, aldus de DEZ.

Een heel zinnig voorstel, dat zo snel mogelijk handen en voeten moet krijgen. Het bespaart een hoop maatschappelijke onrust, komt de geloofwaardigheid van bestuurders ten goede, ambtenaren hoeven hun (letterlijk en figuurlijk) kostbare tijd niet te verspillen en -last but not least- Curaçao blijft op langere termijn behoed voor het risico dat een of ander onzalig plan, dat onze zo gevoelige infrastructuur of onze betrekkingen met het buitenland schade kan toebrengen, onverhoopt de eindstreep haalt.

Kosten gezondheid in juni omhoog

WILLEMSTAD — In de maand juni zijn de kosten van de gezondheidszorg op Curaçao met 0,9 procent gestegen vergeleken met de maand mei. Vergeleken met vorig jaar juni bedraagt de stijging 5,6 procent.

Ook vervoer en communicatie alsmede dranken en rookwaren kenden in het afgelopen jaar een forse stijging: 4,7 resp. 4,8 procent. Dat blijkt uit de cijfers die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft vrijgegeven.

Alleen in de sector schoeisel en kleding was ten opzichte van mei 1993 een geringe prijsdaling (0,1 procent) waar te nemen (hele jaar: daling van 0,3 procent).

Het prijsindexcijfer voor de maand juni bedraagt 105.2, hetgeen een lichte prijsstijging van 0,1 procent inhoudt vergeleken met de maand ervoor. Vergeleken met juni vorig jaar heeft het CBS een prijsstijging van 2 procent waargenomen. Op St. Maarten zijn de prijzen in dezelfde periode gelijk gebleven aan die van de maand mei. Het prijsindexcijfer daar voor juni is 103.9. In verhouding tot vorig jaar juni stegen de prijzen op het bovenwindse eiland slechts met 0,7 procent. Voor Bonaire geldt over die periode een stijging van 2,2 procent.

Stormwaarschuwing voor Bovenwinden

WILLEMSTAD — Voor de Bovenwinden geldt een stormwaarschuwing.

Dat is omdat een depressie op 280 kilometer ten zuidoosten van Sint Maarten zich volgens meteorologen vandaag zou ontwikkelen tot de tropische storm Cindy. De depressie koerste vanochtend in west-noordwestelijke richting op de Bovenwinden af, met een voorwaartse snelheid van 22 kilometer per uur. De sterkste winden in het centrum bedragen 55 kilometer per uur, met uitschieters naar de 65 kilometer.

WAARSCHUWING

De marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat op Dinsdag 17 augustus 1993 en Woensdag 18 augustus 1993 van 07.00 uur tot 19.00 uur, Donderdag 19 augustus 1993 van 07.00 uur tot 17.00 uur en Vrijdag 20 augustus 1993 van 07.00 uur tot 13.00 uur schietoefeningen worden gehouden te Anabui. Er wordt geschoten met scherpe munitie. Het onveilig gebied aan landzijde wordt afgebakend met rode vlaggen en waarschuwingsborden.

De Minister van Publieke Werken en Volksgezondheid maakt bekend, dat een verzoek met bijlagen voor een vergunning ingevolge de hinderverordening

ter installatie 2 brandstoftanks, Reina Beatrix Luchthaven

Gedurende dertig (30) dagen na heden bij het Cen.Bur.Jur. en Alg. Zaken, Vondellaan 19-C ter inzage ligt. Gedurende deze termijn kan een ieder mondeling of schriftelijk bezwaren tegen bedoeld verzoek indienen.

OPENBARE VERKOOP
Op 2 SEPTEMBER 1993

's middags om 2 uur zal ten overstaan van Notaris Mr. J.R. Croes of diens waarnemer in het HOTEL TALK OF THE TOWN (Monsieur Louis Room), aan de L.G. Smith Boulevard 2, Oranjestad Aruba in het openbaar bij opbod aan de meestbiedende worden verkocht:

Krachtens rechterlijk bevel ex artikel 409 van het Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering van Aruba:

het recht van erfpacht tot 11 mei van het jaar 2043 op een perceel domeingrond groot 635 M2, gelegen te Palm Beach, kadastraal bekend als Land Aruba Tweede Afdeling Sectie C nummer 809, met het daarop gebouwde betonstenen woonhuis, plaatselijk bekend als "Palm Beach 24-B".

Krachtens onherroepelijke machtiging ex artikel 1283 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba:

het recht van erfpacht tot 29 april van het jaar 2025 op een perceel domeingrond groot 1.986 M2, gelegen ten westen van de weg leidende van Malmok naar Arashi, kadastraal bekend als Land Aruba Tweede Afdeling Sectie A nummer 25, met de zich daarop bevindende ruïne van een opstal, destijds bekend als "L.G. Smith Boulevard 123".

De Veilingsvoorwaarden zijn gedeponeerd ter Griffie van het Gerecht in Eerste Aanleg, Zittingsplaats Aruba en liggen voorts ter inzage ten kantore van notaris mr. J.R. Croes, aan de L.G. Smith Boulevard 64 te Oranjestad op Aruba.

Mr. J.R. Croes, notaris.

Inschrijving Openbare Avondleergangen Aruba afdeling mavo: (Oranjestad)
16 t/m 20 augustus 1993.

Plaats/tijd: pres. John F. Kennedyschool
van 07.30 uur tot 15.30 uur en
van 18.30 uur tot 21.40 uur.

Voor onze dependance op San Nicolaas.
Plaats/tijd: Dr. Martin Luther Kingschool (Congoweg) van 16 t/m 20 augustus 1993 van 18.30 uur tot 21.40 uur.

Gelieve mee te nemen:
de laatste cijferlijst en identiteitsbewijs.
Minimum leeftijd 17 jaar.
Inschrijfgeld: fl. 100,= per jaar.
(Dit bedrag moet betaald worden alvorens inschrijving kan plaatsvinden)

Bij voldoende belangstelling zullen de vakken wiskunde, natuurkunde en scheikunde geïntroduceerd worden.
Maak uw kansen op een goede betrekking groter en bouw een goede toekomst op voor uzelf en voor uw gezin.

Voor verdere informatie kunt u even langs komen of bellen 27324.

De volgende cursussen zullen bij voldoende belangstelling georganiseerd kunnen worden aan de Openbare Avondleergangen Aruba bij aanvang van het schooljaar 1993/1994.

1. Timmeren voor beginners
2. Timmeren voor gevorderden
3. Bouwkundig uitvoerder
4. Technicus Bouwkunde
5. Karteren (landmeetkundig-tekenaar) 2e leerjaar
6. Monteur koeltechniek
7. Booglastechniek A.
8. Booglastechniek B.
9. Monteur Sterkstroom Installaties (M.S.I.)
10. Monteur Elektronica (M.I.E.)
11. Eerste Monteur Laagspanning (E.M.L.)
12. Eerste Monteur Elektronica
13. Onderhoudsmonteur (maintenance-technician)
14. Basis Autotechniek
15. Monteur Installatietechniek (plumbing)
16. Stuurman Kustsleepvaart

Plaats: Pres. John F. Kennedyschool
(16 t/m 20 augustus 1993)
en dr. M.L. Kingschool.
Gelieve mee te nemen, de laatste cijferlijst of diploma en identiteitsbewijs.
Minimum leeftijd: 17 jaar.
Inschrijfgeld: f 100,= per jaar.
(Dit bedrag moet betaald worden alvorens inschrijving kan plaatsvinden).

AGENDA

...TOORUREN AMIGOE
...van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; ...dag gesloten.

...EFOON
...spoedgevallen na kantoortijd: 21639, ...en 24508. Pageboy 127-0379.

TELEFAX: 22368.

...REKENINGNUMMER
...5.445 Banco di Caribe.

...TIE
...(centrale) en 11141 (informatie).

...MCENTRALE

****

...ERTJES verschijnen op dinsdag ...dag en kunnen iedere dag tussen ...12.00/14.00-17.00 uur worden opge... ...halve op zaterdag. Alleen zoe... op maandag en donderdag ...uur binnen zijn, kunnen de dag ...(dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

...HTREGELING DOKTOREN
...dag en zondag van 09.00-10.00/ ...18.00 uur)
...stad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki ...ert, Paradera en Sta. Cruz: dokter ...via Dr. Horacio Oduber Hospitaal ...24300) of via Alarmcentrum (115).
...Chiquito, Savaneta en San Nicolas: ...r B. Britt Croes via Centro Medico ...Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcen... ...(115).

****

...ICA'S
...dienst)
...an de brug:
...acha, Havenstraat 30. Tel.: 34908.
...n de brug:
...Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat. ...45712.

****

...R BRANDGEVALLEN, onge... ...n of een of ander ongeluk gelieve ...centrale (tel.: 115) op te bellen.

****

...TRO MEDICO CARABOBO
...andstraat 7, tel.: 21777)
...acht heeft dra Lili G. Beke-Martínez, ...24696.

****

...GELE KRUIS ARUBA
...ELINGENBUREAU
...ngstraat 22, tel.: 24444)
...ks geopend van 07.30-12.00/13.50-...0 uur; maandag te Paradera (tel.: ...3) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San

...las (45906)/Noord (23425) van 08.00-...0 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) ...08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota ...008), Oranjestad (23168), Savaneta ...020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00

****

...ANGER? STICHTING CIZKA geeft ...rmatie en brengt u in contact met leden ...zwangerschapsbegeleiding, verloskun... ...hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

...FORMATIECENTRUM KONINGIN ...LHELMINA FONDS (voor de kan...bestrijding op Aruba)
...opend van maandag t/m vrijdag van ...30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 ...achter de pastorie van Oranjestad).

****

...ARCOTICS ANONYMOUS HEL...LINE
...l.: 38989 (24 uur per dag).

****

...DS-HOTLINE
...ragen? Bel dan 23040/27352 ...ssen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

...ADA/PRIDE
...an Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
...en van maandag tot en met vrijdag van ...00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent ...ventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 18.30 Heatcliff and Marmaduke; 19.00 Square One; 19.30 Elsa Klensch; 19.50 Big Story; 20.00 Verkiezing Miss Aruba 1993; 22.00 Nos cu Nos; 23.00 CNN News; 23.20 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Voetbal: Ajax vs Feyenoord; 17.30 3-2-1 Contact; 18.00 Movie: Rising Son; 19.30 Show-Time; 20.30 CNN News; 20.50 Health Week; 21.05 Movie: Dinner at Eight; 22.56 Nature of Things; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

****

Uniek winkelcentrum te Shaba vergt investering van 20 miljoen

ORANJESTAD — De plannen van Interhome Aruba om op ruim 18.000 m2 eigendomsgrond te Shaba aan de weg naar Westpunt een uniek winkelproject te bouwen verkeren in een vergevorderde stadium. Indien de bouwvergunning afkomt begint de bouw in november aanstaande en wordt verwacht dat medio oktober 1994 de deuren officieel open gaan. Het geheel, voor Aruba met de ongekende afmeting met een lengte van 125 meter en breedte van 75 meter, vergt een investering van 20 miljoen gulden en wordt uit eigen middelen gefinancieerd. De nadruk ligt op een prettig winkelklimaat, waarbij een grote verscheidenheid aan winkels in een sfeervolle en uitnodigende ambiance worden ondergebracht. Tevens gaat Interhome ruim 100 woningen bouwen, waarbij een gegarandeerde hypotheek van 80% van de stichtingskosten mogelijk is.

De heren ir. Henk Dinkelaar, die reeds 30 jaar naar deze streken komt en volgend jaar ook nog drs. in de kunstgeschiedenis wordt, en J. Soesan, die deze streken ook al jaren kent en zich hier gaat vestigen, vertelden gistermiddag over hun grootse plannen van 'The Mall' en woningbouw. Bijzonder goed verzorgd, een maquette en een fraaie uitgebreide folder bewezen dit, laat zien dat hier reeds maanden aan gewerkt wordt en dat het degelijk van opzet is.

Dinkelaar was destijds ondermeer betrokken bij de organisatie van het Dok Curaçao, St. Peeterscollege op Sint Maarten, brug over de Annabaai (als Project Rationalisatie Coordinator PRC), kantoren van Maduro en op Aruba de ringweg van Balashi naar Tanki Flip, Douanekantoor, gebouw Fuchs van Bon Bini Bazaar en First National Bank en in Amsterdam het Wereld Handelscentrum. Slechts een kleine greep uit vele werken, waarbij ook nog werken in Saudie Arabie. Als plaatselijk vertegenwoordigster treedt Carola Pas van de Prinxter Real Estate op.

Interhome Aruba nv is een samenwerkingsverband van verschillende ontwikkelaars die zich al een groot aantal jaren gespecialiseerd hebben in, met name in Nederland, de ontwikkeling, realisering en exploitatie van winkels, winkelcentra en woningen. Binnen Interhome zijn alle facetten aanwezig om voor een optimale ontwikkeling, realisering en exploitatie van de door haar ontwikkelde winkel centra zorg te dragen.

Deze omvaten o.a. projectontwikkeling, bouwmanagement, financieringsexpertise, verhuur, verkoop en beheer. Deelnemers waren ondermeer betrokken bij verhuur winkelcentra in Nederland en Belgie van meubelconcentraties en projecten ten behoeve van grote filiaal bedrijven.

Interhome Aruba maakte een inventarisatie van het winkelbestand en de diverse detailhandellokaties op Aruba en op basis van deze uitkomsten werd de ontwikkeling van The Mall ter hand genomen voor een winkelcentrum met als doel een beter gestructueerd winkelaanbod, waarbij goede bereikbaarheid en parkeervoorzieningen voorop moeten staan.

De opzet van het winkelcentrum is zodanig ontworpen dat een zo groot mogelijk aantal verschillende branches hierin ondergebracht kunnen worden. Gedacht wordt aan: supermarkt, non food warenhuis, DHZ bouwmarkt, verlichtingsartikelen, huishoudelijke artikelen, sportartikelen en kleding, schoenen, delicatessen, reisburo, boeken en tijdschriften, electronische artikelen, woninginrichting, speelgoed, baby, kleuter en kindermode, dames en heren mode, parfumerie en drogist, bank en Horeca.

Om de diverse winkel formules optimaal te kunnen exploiteren worden de winkelruimten aangeboden in oppervlakten van 62 m2 tot 2250 m2. Na oplevering zal het dagelijks beheer ten behoeve van de centrale voorzieningen, zoals schoonmaken, onderhoud enz. uitbesteed worden. Er zal een winkeliersverenigiung worden opgericht met als doel de gezamenlijke reclame en promotie van The Mall, alsmede coordinatie van openings- en sluitingstijden.

Architect Piet Wierenga BV uit Castricum Nederland heeft in het ontwerp de nadruk gelegd dat het winkelcentrum een goede uitstraling naar de consument zal krijgen, de bezoekers moeten zich thuis voelen. Daarom is het gebouw voorzien van een centrale ingang met electronische deuren; wandelpromenades voorzien van tegelvloeren; centraal ontmoetingspunt met fontein, planten en zitmeubilair, kinder hoekje met speelattributen en een ballenbad, openbare telefoons, geld- en creditcard automaten en openbare toiletten. Ook wordt alle aandacht aan verlichting en veiligheidsvoorzieningen besteed.

Ook de woningbouw krijgt van deze groep alle aandacht. In eerste instantie wordt te Montagne begonnen met de bouw van 48 twee- en drieslaapkamerwoningen van 75 m2 tot 110m2 in de prijsklasse 150.000 tot 198.000 florin. Uniek is hierbij de mogelijkheid van 80% hypotheek en in bepaalde gevallen 100%. De huizen, er wordt te zijner tijd ook gebouwd te Rooi Santu, Paraguana en Tanki Flip/Shaba, werden ontworpen ondermeer na gesprekken met Arubanen in Nederland.

Hierdoor wordt de mogelijkheid geschapen bij terugkeer van kader uit Nederland dat woningen naar hun smaak beschikbaar zijn. Met het Arubahuis worden goede contacten hierover onderhouden. Interhome Aruba nv heeft de beste verwachtingen van haar projecten. Er blijkt nu reeds een grote belangstelling voor te bestaan.

Robertico Croes: ODCA steunt terugkeer Aristide

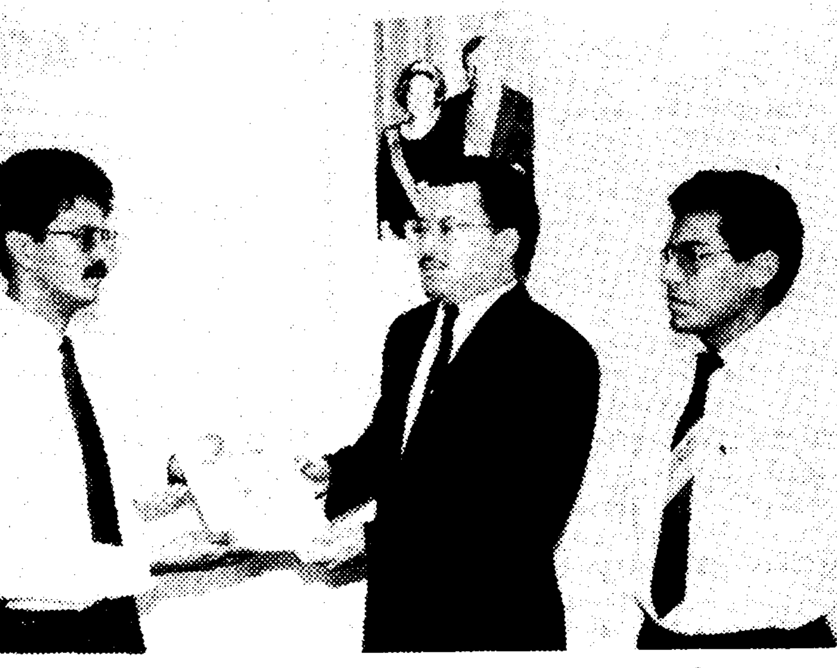
ORANJESTAD — Waarnemend ODCA secretaris drs. Robertico Croes verklaarde na terugkeer van een ODCA vergadering in Haïti, dat deze organisatie van Christen-Democratische partijen geheel achter de terugkeer van president Aristide staat. Croes kreeg de opdracht de oriëntatiereis naar Haïti te maken om te zien wat de ODCA kan bijdragen tot het democratiseringsproces in dit land.

Drs. Croes reisde met de algemeen secretaris van de AVP, mr. Mito Croes, naar Haïti ter bijwoning van de algemene ledenvergadering van de ODCA vergadering. Zoals bekend is het secretariaat van ODCA nu in handen van Tico Croes.

Mr. Mito Croes kon tijdens de vergadering een uitvoerig beeld geven van de situatie op Aruba. Hierbij sprak hij over de recente maatregelen die Aruba en haar bevolking ten zeerste raken. De ODCA vergadering zegde alle steun toe bij de activiteiten voor het intrekken van deze maatregelen.

Voorts werd gesproken over herstel van de democratie op Cuba, aangezien verwacht wordt dat President Fidel Castro zekere vrijheden in de politieke wereld zal toestaan, welke voorheen niet getolereerd werden. Tenslotte merkte Tico Croes op, dat Haïti een diepe indruk op hem heeft gemaakt vanwege de deplorabele situatie in dat land. Croes: 'Als mens moeten wij nagaan hoe wij dit land kunnen helpen, er moeten in dat land radicale veranderingen en verbeteringen komen'.

Telefoongids 1993/1994

■ *ORANJESTAD — De nieuwe telefoongids 1993/1994 is met een oplage van 45.000 exemplaren verschenen. De nieuwe gids is ingaande dinsdag 17 augustus voor het publiek te verkrijgen. Iedere abonnee die ingaande dinsdag zijn betaalde telefoonrekening over juli 1993 bij SETAR te Sero Blanco of één van de hulpbestuurskantoren laat zien, krijgt de nieuwe gids. Extra exemplaren van de nieuwe gids kosten 5 florin per stuk. Op de foto overhandigt ing. Patricio Nicolaas, waarnemend-directeur van SETAR, het eerste exemplaar van de nieuwe gids aan de minister van Vervoer en Communicatie, Benny Nisbet.*

Obstinate man aangehouden

ORANJESTAD — Kort na middernacht hield de politie bij een nachtclub de man H.M. aan, die zich onbehoorlijk gedroeg en racistische uitspraak tegen een van de agenten deed. Toen de politie hem tot de orde riep, zette hij te midden van een groep een grote mond op. Besloten werd de obstinate man naar de wachtcommandant te brengen. Toen hij in de politiewagen werd geduwd stootte hij zijn gezicht.

H.M. verklaarde op de wacht dat hij voor deze 'mishandeling' aangifte bij de justitie zal doen. Later kon hij de wacht verlaten doch kwam desmiddags bij de recherche aangifte van mishandeling doen, waarbij hij verklaarde dat hij van de politie twintig slagen had gekregen. De zaak wordt onderzocht evenals de racistische uitlating van H.M. welke volgens de constitutie niet is toegestaan.

Lions-cheque

■ *ORANJESTAD — Aruba Lions Club reikte deze week een cheque uit aan het Centro di Barrio Lago Heights. De cheque is om het little league baseballteam van het CBLH te sponseren, een project die de Lions Club al 7 jaar doet. Op de foto overhandigt Lionsvoorzitter Roy Ernandez de cheque aan CBLH-voorzitter Silvio Emerencia.*

Postzegels vragen aandacht voor zeilsport op Aruba

ORANJESTAD — De Arubaanse posterijen hebben met de laatste serie geheel gewijd aan het zeilen, waarmede Aruba zo nauw verbonden is, goed succes geboekt. De fraaie zegels naar ontwerp van Giolina Henriquez trekken de aandacht. Zij werden in vier kleuren bij Johan Enschedé in Haarlem gedrukt. Het is een serie van drie zegels: 50, 65 en 75 cent.

Het 50 cent zegel beeldt het zeezeilen uit. Bij de geschiedenis over het zeilen wordt in de beschrijving van de zegels gesteld, dat de eerste zeilboten houten bootjes waren met meelzakken als een zeil. In de jaren 1950 werden de eerste houten zeilboten op Aruba door Amerikaanse emigranten geintroduceerd. Lokale pioniers: Boy Eman, Jerry de Veer, Syd Fregerio, Irving Cantor en Ernest Kervel werden spoedig begerige matrozen en wedstrijden werden gehouden lang voordat de hotels waren gebouwd bij de Palmbeach.

Vele nieuwe zeilboten werden geprobeerd, bijvoorbeeld de Vliegende Hollander, de Vliegende Stern, de Pijlstormvogel katten en de Jollen (Jolly Boates). De eerste houten koningsvisboot werd op Aruba in de vroege jaren 60 door de gebroeders Jan en Roy Eman gebracht.

Maar toen de glasvezel koningsvisboot geintroduceerd werd, werd deze door zijn ideale aanbouw om krachtige winden van Aruba te weerstaan, de meest populaire boot. Tegen die tijd bouwde Ernest Kervel de eerste Arubaanse zeilbootschool en huurwinkel naast het Aruba Caribbean Hotel en was druk met organiseren van lokale zeilwedstrijden en zeiltochten. Hierna werd Aruba populair voor Koningsvis sportliefhebbers. De kampioenschappen werden in 1974, 1980 en 1987 op Aruba gehouden. Ernest Kervel na 40 jaren, doet nog steeds mee aan lokale en internationale wedstrijden.

De 65 cent zegel beeldt het landzeilen (sailkarting) uit. Een splinternieuwe sport op Aruba, een combinatie tussen zeilen en autozeilen. Het was Morris Tromp (33) die deze sport bevorderde en in december 1990 de 'Aruba Sailkarting' opende waardoor deze sport aan de Arubaanse bevolking en toeristen beschikbaar kwam.

De 75 cent zegel beeldt het plankzeilen uit. Dit is een combinatie van zeilen en surfen. In 1976 werd het plankzeilen op Aruba gebracht door Brian Harms. Hij las in Nederland over deze sport die in 1969 in Californie van start was gegaan en begon ermee na terugkeer op Aruba. Het werd een hobby niet alleen voor hem maar ook vele van zijn vrienden. Een van hen, Freddy Kelkboom was zo met de sport betrokken dat hij met behulp van Brian de eerste plankzeilenschool 'Sailsurfing Aruba' opzette bij de Basirutibeach. In 1985 werd de eerste professionele plankzeilen school, 'Windsurfing Aruba', actief tot 1991 gevormd door Brian Harms, Morris Friedman en dr. Emile Weststrate. Nu zijn er vele plankzeilen scholen en huurwinkels voor windsurfing op Aruba gevestigd. De 'Aruba High Winds' wedstrijden, internationaal toegejuicht, worden jaarlijks in de maand juni door twee Arubaanse jongens Anthony Block en Ruben Croes georganiseerd. Top plankensurfers van de hele wereld nemen deel aan deze grote gebeurtenis.

Polar sterker dan Richmond

ORANJESTAD — Polar Rockets was gisteravond goed voor een 5-0 baseballzege op Richmond. Door deze zege voor Polar en nederlaag voor Richmond staan deze twee ploegen gelijk op de laatste plaats met 3 overwinningen en 24 nederlagen.

Polar scoorde in de derde inning (3-0), vierde (4-0) en zesde inning (5-0). Julio Croes werd de winnende pitcher. Polar maakte 5 runs, 10 hits, 1 error. Richmond kwam niet verder dan 0 run, 7 hits, 3 errors. De nederlaag ging op naam van Aldwin Acosta.

De competitie wordt vanavond voortgezet met Heineken tegen Aruba Video Center, om 20 uur in San Nicolas Sports Park.

Mis voor politieverjaardag

ORANJESTAD—Dit weekeind herdenkt het politiekorps Aruba haar zevende verjaardag als zelfstandig korps in de Status Aparte. Er vinden sportontmoetingen plaats, terwijl 'maandagmorgen kwart voor negen in de Sint Fransiscuskerk te Oranjestad een mis gecelebreerd wordt, waar de leden van het korps en hun gezinnen verwacht worden. De gezangen worden uitgevoerd door politiepersoneel.

***

Het FINSE chemieconcern Kemira verkoopt haar Nederlandse dochteronderneming Terra Nigra aan de directie. Terra Nigra, met een omzet van ongeveer Nf 11 miljoen, houdt zich bezig met siergewassenteelt.

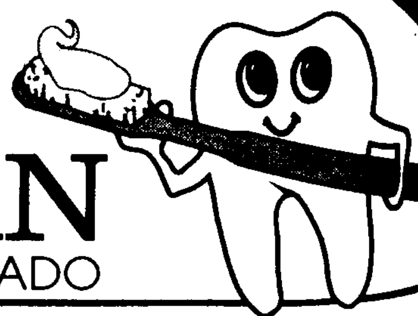
Kokend water over baby

ORANJESTAD — In een woning aan de Dadelstraat te Dakota liep gistermiddag half zes de baby Jacintho Karen van één jaar en vier maanden, door kokend water ernstige brandwonden op. Vermoedelijk raakte de baby gewond doordat een pan met heet water van een tafel viel en zijn rug ernstig verbrandde. Hij werd in het hospitaal opgenomen.

Anglo Kleuterschool nog niet open

ORANJESTAD — Van de Stichting Katholiek Onderwijs Aruba (SKOA) wordt vernomen dat door onvoorziene omstandigheden het nieuwe schooljaar voor de Anglo kleuterschool te Madiki aanstaande maandag nog niet aanvangt. De kleuterschool begint op een nog nader bekend te maken dag. SKOA vraagt de ouders begrip voor deze situatie.

Gewapende overval

ORANJESTAD — Vanmorgen omstreeks half twee werd alarm geslagen voor een overval op de Chicken Ranch aan de Weststraat in Oranjestad. Het betrof drie overvallers, die echter zonder buit moesten vertrekken, omdat de kassiere de computer kas niet open kon maken.

Twee donkergekleurde mannen kwamen Chicken Ranch binnen, terwijl een ander buiten bleef staan. In het Engels werd geld geeist doch de kas ging niet open. Dit maakte een van de overvallers zo boos dat hij uit een wapen kaliber 38 een schot loste op een limonade machine. Niemand werd geraakt en de overvallers vertrokken snel met een auto, die buiten wachtte. De politie zette direct een onderzoek in, waarbij in San Nicolas tot vroeg in de ochtend een peleton van de Bijstandspolitie assisteerde bij de zoekactie naar de daders.

Nieuwe inspecteur poli…

■ ORANJESTAD — Het Korps Politie Aruba (KPA) is in Milko Baiz, een landskind, een inspecteur rijker geworden. Baiz volgde de inspecteursopleiding bij de politie-academie in Nederland en is sedert de eerste van… maand in dienst van het… Op de foto legt inspe… Milko Baiz de eed af… waarnemend minister van… titie,, Benny Nisbet, in b… van commissaris van po… Lucas Rasmijn.

Kindershow

ORANJESTAD — Aruba Female Jaycees organiseert op zaterdag 21 augustus de kindershow 'Un Mucha Sano Den Un Ambiente Sano' (Een gezond kind in een gezonde omgeving). In deze zang- en dansshow wordt de aandacht gelegd op het schoonhouden van het milieu.
Tijdens de show wordt ook de prijs uitgereikt aan de winnaar van de tekenwedstrijd die de AFJ onlangs organiseerde. Kaarten voor de show zijn verkrijgbaar bij Mercurius Trading, Karin's Jewelers, leden van de AFJ en op 21 augustus aan de deur. De show begint om 16.00 uur in Cas di Cultura.

Auto's Miss Aruba-verkiez…

■ORANJESTAD — Bij Topcar N.V. vond de overdracht plaats van de twee Nissan March-auto's aan Star Promotion, de commissie die de Miss Aruba-verkiezingen organiseert. Een van de auto's is voor de jongedame die vanavond tot Miss Aruba 1993 / 1994 wordt gekozen en andere wordt vanavond … deurprijs verloot. De sl… van de twee auto's w… door Dina Petrochi, van … car, overhandigd aan R… Thijsen, voorzitter van S… Promotion, en aan Dyane … lona (foto), Miss Aruba 19… 1993.

...RT

AGENDA

...TRO DEPORTIVO KORSOU
...mbad:
...n van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; ...dag- en donderdagmorgen gesloten.

...SINA BENNIE LEITO
(...uverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
...n voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

...NTRO DI BARRIO JANWE
...mmen:
...e donderdag van 15.00-18.00 uur ...mles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar en van 19.30-23.00 uur voor geïnteresseerden vanaf zestien jaar.
Schaakvereniging Janwé:
...lke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

...MACOR BOWLING CLUB
(...chubiweg)
...eningstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

...UST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
Iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

In eerste serie op WK-Atletiek

Arubaan Miguel Janssen haalt tweede ronde honderd meter sprint net niet

STUTTGART/ORANJESTAD/WILLEMSTAD — De Arubaanse atleet Miguel Janssen is zaterdag in de series van de honderd meter sprint uitgeschakeld. In de eerste van negen series eindigde hij na de beste start van de acht deelnemers als vijfde. De eerste drie plaatsten zich voor de volgende ronde.

Miguel Janssen is de zoon van het Nederlands echtpaar Janssen dat al jaren op Aruba woont. Beide ouders waren in het verleden actief in de atletiekwereld. Moeder Ciska Janssen is zelfs in het verleden uitgekomen in een van de afleveringen van de Olympische spelen.

In 1976 naam Ciska Janssen namelijk deel aan die Spelen. In Montreal was zij deelneemster op het onderdeel verspringen. Op het eiland Aruba heeft het echtpaar Janssen een sportwinkel.

De trots van het echtpaar, Miguel, is een talent op de honderd meter sprint. Hij vormt deel van de Arubaanse delegatie die aan het WK-atletiek in Stuttgart deelneemt, en in een voormalig Amerikaans legerkamp verbleef. Inmiddels is de groep verhuisd naar een plaatselijk hotel, vanwege de overlast en niet-ideale omstandigheden in het kamp.

Miguel Janssen heeft onlangs nog van zich doen spreken in Nederland, toen hij hoog eindigde in het laatst gehouden Nederlands kampioenschap. Hij, woonachtig in Amsterdam, bezette toen de vierde plaats.

In Stuttgart bleef Janssen 0,36 seconden verwijderd van de eerste plaats in de eerste serie. Die werd gewonnen door de Amerikaan Mitchell. Deze klokte 10,26 seconden op de honderd meter sprint. De Arubaan registreerde 10,66 seconden. Janssen had dezelfde tijd als Zirggnon van de Ivoorkust, die deelnemer was in de derde serie. Zirggnon eindigde als derde beste sprinter in die aflevering.

De beste tijd uit de negen afgewerkte series werd geregistreerd door de Amerikaan Cason. Hij sprintte naar de finish in een indrukwekkende tijd van 10,09 seconden. Dat geschiedde in de vijfde serie. Landgenoot Lewis klokte in de zesde serie een tijd van 10,15 seconden om de eerste plaats in die aflevering te claimen. De Brit Christie, ook een favoriet op deze discipline, liep voor een tijd van 10,24 in de derde serie.

UITSLAGEN

De negen series van de honderd meter sprint werd al op de eerste competitiedag afgewerkt in Stuttgart. Eerste serie: 1. Mitchell (VS) 10,26; 2. Saturu (Jap) 10,43; 3. Boldin (Tri) 10,51; 4. Estaphane (Slu) 10,54. Uitgeschakeld: **5. Miguel JANSSEN (ARUBA) 10,62**; 6. Jin (Z-Ko) 10,66; 7. Al-Moomary (Oma) 10,78 en 8. Abdullah (Ina) 11,11.

Tweede serie: 1. Fredericks (Nam) 10,32; 2. Terzian (Gri) 10,36 en 3. Cummins (Bar) 10,44. Derde serie: 1. Christie (GBR) 10,24; 2. Silva (Bra) 10,41 en 3. Cojocaru (Roe) 10,49. Vierde serie: 1. Surin (Can) 10,23; 2. Tuffour (Gha) 10,30 en 3. Zirggnon (Ivo) 10,66. Vijfde serie: 1. Cason (VS) 10,09; 2. Sangouma (Fra) 10,40 en 3. Bensaddou (Mar) 10,51.

Zesde serie: 1. Carl Lewis (VS) 10,15; 2. Blume (Dui) 10,36 en 3. Mahorn (Can) 10,55. Zevende serie: 1. Effiong (Nig) 10,23; 2. Loum (Sen) 10,41 en 3. Valik (Tsj) 10,48 en 4. Zalewski (Pol) 10,49. Achtste serie: 1. Stewart (Jam) 10,23; 2. Porchomovski (Rus) 10,36; 3. Gariba (Gha) 10,38 en 4. Moriniere (Fra) 10,50. Negende serie: 1. Esmie (Can) 10,30; 2. John (GBR) 10,34; 3. Savin (Kaz) 10,35; 4. Diarra (Mli) 10,42 en 5. Muyaba (Zim) 10,55.

Beste atleet aller tijden

Leeftijd:32 jaar;
Duitser
gewicht:80 kg
lengte:1,88 m

Olympische titels:
* 100 m:2 (84 en 88)
* 200 m: 1 (84)
* verspringen 3 (84,88, 92)
* 4 x 200: 2 (84 en 92)

Wereldtitels:
* 100 m:3 (83, 87, 91)
* verspringen: 2 (86 en 87)
* 4 x 100: 3 (83, 87, 91)

Zilveren medailles:
*200 m:1(OS:88)
*verspringen:1WK:91)

VS-titels:
*100 m:5
* 200 m:2
* verspringen:7

Wereldrecords:
* 100 m :9,sec,96 (WK 91)
* 4 x 100 37 s,40 met VS-ploeg bij OS 92

Persoonlijke records:
* 15 keer 100 m onder 10 sec
* 63 keer met verspringen meer dan 8,53 m (81-91)
* VIER medailles meer dan Jesse Owen.

AFP/Amigoe

■*BUDAPEST — In Hongarije wordt vandaag de Grand Prix van het land verreden. De Braziliaanse coureur Ayrton Senna (zie foto) is ook van de partij. Hij rijdt voor het McLaren-Ford Team.*

WK-Atletiek in Stuttgart

Arubaanse delegatie verhuist naar hotel

...TUTTGART/ORANJE...AD/WILLEMSTAD — ...e Arubaanse delegatie ...ie aan het WK-Atletiek ...n Stuttgart deelneemt, is ...erhuisd naar een meer ...omfortabel onderkomen. Dit nadat de sporters en ...egeleiders uit Aruba veel ...verlast ondervonden in ...en voormalig Amerikaans legerkamp, waar ze door het organiserend comité van de Internationale Amateur Atletiek Federatie (IAAF) werden gehuisvest.

Het voormalige Amerikaans legerkamp is gelegen ...an de rand van de Duitse ...d Stuttgart. Naast de Arubaanse delegatie, werden de ...erlandse en een deel van ...Amerikaanse afvaardigingen ook in datzelfde gebouw ondergebracht. Dat onderkomen is heel wat ...der riant dan zeven jaar geleden. Bij de Europese titelstrijd, die plaatsvond in Stuttgart, werden de deelnemers uit de diverse Europese landen gehuisvest in nieuwe ...tgebouwen.

Een gedeelte van de Amerikaanse delegatie die ook in ...t voormalige kamp verbleef, ...week als eerste uit naar een riantere verblijfplaats. Daarna bleek dat de Arubaanse afvaardiging het ook niet langer kon uithouden, en deze week uitweek naar een plaatselijk hotel in de buurt. De Nederlandse sporters en begeleiders zijn wel gebleven, omdat ze minder last hadden.

In het gedeelte van het flatgebouw van het atletendorp waar de Nederlanders verblijven, wordt 's avonds en 's nachts het toilet echter niet doorgetrokken. Die afspraak is gemaakt om de nachtrust niet te verstoren.

De Amerikanen en Arubanen verhuisden omdat bleek dat het voormalige legerkamp bepaald niet de ideale behuizing is, waarvoor de organisatoren per deelnemer inclusief de gedurende 23 uur van de dag beschikbare, voortreffelijke maaltijden ook nog 120 dollar (een kleine 240 gulden) in rekening brengen.

Technisch directeur Bert Pauw van de Nederlandse atletiekbond (KNAU) sprak van naargeestige gebouwen, die vies en stoffig zijn: "Wij hebben nog betrekkelijk geluk gehad omdat wij in een hoek van het terrein zijn ondergebracht. Het is er rustig. Meubilair staat er vrijwel niet in de kamers, alleen bedden."

Pauw verder: "Wij maken er niet zo'n punt van. Alhoewel hebben wij wel de afspraak gemaakt het toilet 's avonds laat en 's nachts niet door te trekken. Dat omdat het een hels kabaal maakt." De sporters moeten goed kunnen slapen om de volgende competitiedag fit te kunnen zijn.

VOETBAL / FRANKFURT — De Duitse voetbalbond heeft scheidsrechter Manfred Fuhrer tot september vrijaf gegeven. Fuhrer werd zondag bekritiseerd over het toekennen van het eerste doelpunt van Werder tegen Stuttgart en gaf na afloop van de wedstrijd voor de tv zijn commentaar op de gebeurtenissen. Jozef Malka, de eerste man van de scheidsrechterscommissie, verklaarde er geen behoefte aan te hebben de arbiters monddood te maken. "Maar zij dragen natuurlijk wel zelf de verantwoordelijkheid voor uitlatingen in het openbaar."

Mexicaanse atleten blijven weg

IAAF devalueert ongewild de eigen WK-marathon in Duitse stad Stuttgart

STUTTGART — De Internationale Amateur Atletiek Federatie (IAAF) beconcurreert op de marathon de eigen strijd om de wereldtitel. Met het uitkeren van geldprijzen in het Spaanse San Sebastian, waar op 31 oktober gestreden zal worden voor de wereldbeker marathon, heeft de IAAF zijn eigen WK gedevalueerd. Blijkt dat sommige top-atleten, zoals de sporters uit Mexico, verstek lieten gaan in Stuttgart om van de partij te kunnen zijn in San Sebastian. Wereldkampioen op de 1500 meter Morceli lijkt verder grote afwezige te zijn in Stuttgart, want naar eigen zeggen is hij aan vakantie toe.

Bij dat evenement in de Spaanse stad, een officiele IAAF-aangelegenheid, ontvangt de winnaar van het landenklassement een bedrag van 50.000 dollar. Verder stelde de federatie ook geldprijzen beschikbaar voor de eerste vijftig aankomenden.

De internationale atletiekbond heeft met het uitkeren van geldprijzen de concurrentie van de grote stadsmarathons willen verkleinen. De praktijk is echter dat dat voornemen een averechtse werking heeft op het WK in Stuttgart.

Vandaag (zaterdag) starten zeventig lopers op de marathon. Een van die zeventig wordt na Robert de Castella (Australië), Douglas Wakiihuri (Kenya) en Hiromi Tanuguchi (Japan), de vierde wereldkampioen. De winnaar zal met andere woorden in geen geval een Mexicaan zijn. Het Middenamerikaanse land heeft met het oog op de strijd om de wereldbeker geen marathonlopers voor Stuttgart ingeschreven.

Vandaar ontbreekt ook topper Dionicio Ceron, die op 18 april in twee uur en 11.06 seconden de marathon van Rotterdam won. Van de eerste zeven in de Rotterdam Marathon wagen er vijf zich op het parkoers in Stuttgart. Het zijn: Simon Robert Naali (Tanzania, tweede), Harri Hanninen (Finland, derde), Willie Mtolo (Zuid-Afrika, vierde) en de Nederlanders Bert van Vlaanderen en John Vermeule. Dezen zijn respectievelijk als zesde en zevende geëindigd in Rotterdam.

De Belg Vincent Rousseau, die in Rotterdam als haas fungeerde maar de wedstrijd als vijfde toch uitliep, ontbreekt. Hij bereidt zich voor op het WK halve marathon op 3 oktober in Brussel en op de marathon van Reims.

SCHORSING

De Algerijnse atleet Noureddine Morceli zal zijn wereldtitel op de 1500 meter niet verdedigen. Morceli riskeert met zijn afmelding door de internationale atletiekfederatie te worden geschorst voor de Olympische Spelen van 1996 in Atlanta.

De naam van Morceli staat in Stuttgart, waar vrijdagavond de openingsceremonie van de vierde WK-Atletiek plaats vond, nog op de startlijsten. De series voor de 1500 meter zijn donderdag. Tegenover het Franse persbureau AFP liet de Algerijn echter weten niet naar Duitsland te zullen komen. "Ik ben op vakantie", aldus de 26-jarige wereldkampioen en -recordhouder.

Tijdens de internationale atletiekwedstrijden in Monaco liet manager Amar Brahmia al weten dat zijn pupil Morceli weinig voelde voor een retourtje Stuttgart. Volgens Brahmia ergert Morceli zich aan "het ontbreken van medewerking door de IAAF inzake het uitbetalen van startgelden".

Primo Nebiolo, voorzitter van de IAAF, zei vrijdag nog te hopen dat Morceli aan het WK deelneemt. Hij verwees naar de regels, die voorschrijven dat een al aangemelde atleet alleen vanwege ziekte, een blessure of andere legitieme redenen mag afhaken. In alle andere gevallen volgt een schorsing voor twee maanden. "De statuten voorzien ook in een schorsing voor de Olympische Spelen", dreigde Nebiolo.

SCHIETEN / BRNO — Tijdens de Europese kampioenschappen in het Tsjechische Brno hebben de Witrussische schutters in de landenwedstrijd klein kaliber geweer een nieuw wereldrecord gevestigd. Klimenko, Martinov en Necjajev kwamen tot een totaal van 3499 ringen. Het oude record stond op 3490, van een team uit de voormalige Sovjetunie.

Voetballer Lentini komt uit ziekenhuis

MILAAN — Gianluigi Lentini heeft vrijdag het San Rafael-ziekenhuis in Milaan verlaten. De speler van AC Milan raakte tien dagen geleden ernstig gewond bij een auto-ongeluk. De medische staf van de club zal Lentini maandag nader onderzoeken. Dan wordt ook beslist wanneer hij de training mag hervatten. Naar verwachting kan hij op z'n vroegst pas in november weer spelen.

Lentini (24) ontsnapte in de nacht van maandag 2 op dinsdag 3 augustus aan de dood toen zijn Porsche in de buurt van Turijn uit de bocht vloog. Met een niet goed passende reserveband had hij te hard gereden.

De Italiaanse international, die vorig seizoen voor een record-transfer van circa 45 miljoen gulden van Torino naar AC Milan verkaste, werd uit de wagen geslingerd en was enkele uren buiten bewustzijn. Aanvankelijk vreesden de artsen voor zijn leven, later bleken zijn verwondingen (een zware hersenschudding en diverse kneuzingen) minder zorgwekkend.

Eerste goud op WK-Atletiek

STUTTGART — De 26-jarige Finse Sari Essayah heeft de eerste gouden medaille van de wereldkampioenschappen atletiek in Stuttgart behaald. Ze won het onderdeel tien kilometer snelwandelen in een tijd van 42 minuten en 58 seconden. Het zilver ging naar de Italiaanse Ileana Salvador, het brons naar de Spaanse Encarnacion Gravados.

De volledige uitslagen tien kilometer snelwandelen: 1. Essayah (Fin) 42.59; 2. Salvador (Ita) 43.08; 3. Granados (Spa) 43.21; 4. Terrone (Ita) 43.26; 5. Anders (Dui) 43.28; 6. Radtke (Pol) 43.33; 7. Nikolajeva (Rus) 43.47; 8. Sajko (Rus) 43.56; 9. Sidoti (Ita) 44.13 en 10. Rosza (Hon) 44.17.

Wereld kijkt uit naar optreden Kenyanen

Kenya: Een Afrikaans land dat talloze loopwonders produceert

STUTTGART — Kenya staat inmiddels bekend als een van de Afrikaanse landen, die talentvolle begaafde hard- en afstandlopers voor het mondiale atletiek heeft en nog steeds produceert. Veel van die atleten zijn ook in Stuttgart aanwezig voor het WK. Tegenover het station in Stuttgart, vanwaar treinen, BMW's en Mercedessen de verwende westerlingvervoeren, koesteren de Kenyanen hun benenwagen. In een eentwee met de marketingtop van Nike, dat de Afrikaanse loopwonders tijdens het komende WK van kleding en schoeisel voorziet.

In hotel Graf Zeppelin, waar PSV zich vijf jaar geleden laafde aan de champagne van de Europa Cup, werd vrijdag een film vertoond over hollende kinderen, verhalen verteld over hardlopen als levenswijze in Afrika. Kip Keino, als voormalig Olympisch kampioen peetvader van het Kenyaanse hardlopen, adopteerde 66 kinderen. Misschien is onder hen een nieuwe vedette. Want als een Kenyaan haast heeft, zet hij het op een lopen.

Lopen in Kenya gaat van vader op zoon, van broer naar broer. Via Kip Keino in de zestiger jaren, Henry Rono in de jaren zeventig, John Ngugi een decennium later, tot huidige, bescheiden vedetten als Kiptanui, Konchellah, Chelimo, diens jongere broer Ismael Kirui en de gebroeders Birir: Jonah en Matthew.

MEDAILLES

Een Afrikaans ontwikkelingsland, met 24 miljoen inwoners, zonder noemenswaardige faciliteiten, haalde 29 individuele Olympische medailles bij de mannen bij zes spelen. Acht prijzen werden er verder op het vorige WK in Tokyo gepakt. Zweedse onderzoekers waren vorig jaar nog maar eens op zoek gegaan naar de geheimen van Rift Valley, de bergen in West-Kenya.

Matthew Birir, net 21 jaar, debuteerde in Barcelona op een groot toernooi en veroverde meteen de Olympische titel. Zijn oudere broer Jonah was vijfde op de Olympische 1500 meter. "In Metipso, het dorp waar wij vandaan komen, zijn we grote jongens. Kinderen willen zijn zoals wij", zegt de jongste Birir, als hij onder een bordje met zijn naam is gaan zitten om een vragenvuurtje te blussen. "De *steeple* is altijd mijn favoriete nummer geweest. De natuur zorgde voor de hindernissen."

Hij is half Nandi, half Tugen: Twee stammen. Birir leerde lopen als herder. 's Ochtends, na het ontbijt, moest hij het soms koppige vee van zijn vader naar de vlakte drijven. Van ruim 8000 voet hoogte naar bijna 10.000. De hoogte van ruim 3.000 meter zorgde voor een groot zuurstof-opnamevermogen, een van de voordelen die de Kenyanen hebben. "Als het regende, schuilde ik onder een boom. In de avond keerden we weer terug, met een hongerige maag. Pas dan kregen we weer te eten."

CONTRACTEN

Sportkledingfirma Nike ontdekte Kenya en nam de talentvolle lopers onder contract. Speciale kleding werd ontworpen, met een belangrijke rol voor de voornaamste kleur in het land, rood. De staatssecretaris voor Sport kreeg alle gelegenheid het Amerikaanse bedrijf te prijzen. Niet gewend aan de felheid van de spots, zei hij: "Wij danken Nike. Al die kleding kost geld. Veel geld." Het Kenyaanse gevolg op de eerste rijen klapte de handen stuk.

Richard Chelimo, die zich in Barcelona na de kortstondige diskwalificatie van Khalid Skah even Olympisch kampioen op de 10.000 meter mocht wanen, rende vroeger met de boeken onder de arm naar school. Als hij te laat was, sloeg de meester hem met een stok op de benen.

Voor hem een teken de volgende keer sneller te lopen. Want wie heeft meer haast dan een kind dat op tijd op school wil zijn? Pas op de middelbare school, of in militaire dienst, volgt structuur in de opleiding. Dan trainen Kenyanen drie keer per dag en wassen ze zich desnoods in een beek.

Middelpunt van de show was Kip Keino, Olympisch kampioen in 1968 (1500 meter) en 1972 (3.000 *steeple*), met wie de revolutie van lopers begon. Hij groeide uit tot symbool, tot ambassadeur van de sport. Met vrouw Phyllis adopteerde hij 66 kinderen, wezen. "We zijn op deze wereld met niets gekomen. We zullen met niets verdwijnen. Ons doel is de kinderen op te voeden. Het zijn de leiders van morgen."

Met of zonder loopschoenen. 'Trots' was zijn meest gebruikte woord. Trots op Kenya, de jeugd die bescheiden blijft, nederig. "Onze jongens voelen geen druk. Het maakt ze niet zoveel uit of ze verliezen of winnen. Ze doen hun best en zijn trots hun land te kunnen vertegenwoordigen." 'Mambu Baddu', luidde het motto van de bijeenkomst: 'Het beste moet nog komen', is de vertaling. Met die wetenschap kan de verzamelde concurrentie jaren vooruit.

KARFA Club Curaçao houdt tweede go-kart wedstrijd

WILLEMSTAD — KARFA Club Curaçao houdt zondag een tweede serie go-kart wedstrijden op het Industriepark Brievengat. Die competities stonden voor het vorige weekeinde gepland, maar vonden geen doorgang. In verband met de weersomstandigheden als gevolg van de storm Bret, stelden de organisatoren het evenement voor een week uit.

De wedstrijdleiding van de KARFA Club Curaçao heeft diverse inschrijvingen binnengekregen. Coureurs uit Aruba en Venezuela zullen ook van de partij zijn, terwijl in de VS en Nederland studerende Curaçaose go-kartcoureurs ook zullen deelnemen.

De Curaçaose go-kartrijders worden op die manier in de gelegenheid gesteld zich te meten met die coureurs. Richard Campagnard en de gebroeders Reuyl moeten dan bewijzen dat ze in topvorm zijn. Vooral wordt uitgekeken naar de krachtmeting tussen de Arubaanse en de Curaçaose rijders. Dit nadat de Arubaanse delegatie toch niet is komen opdagen voor de eerste serie internationale wedstrijden van KARFA Club Curaçao.

Om klokslag 11.00 uur geeft de wedstrijdleiding het eerste teken aan de coureurs om te beginnen. Dit nadat de desbetreffende testen zijn afgelegd. Er zal worden gestreden in maar liefst zes categorieën: in de Rookie, Light, Heavy, Enduro, Pistonn Port en Super-A Class. Deze laatste categorie werd vroeger Formula-K genoemd.

Het bestuur van KARFA Club Curaçao heeft ook plannen om aan een eigen go-kartbaan te komen. Een ander plan is om nieuwe leden te gaan werven en op die manier nieuw leven in te blazen in deze tak van sport.

Vandaar dat er go-kartlessen van start zullen gaan voor jongens vanaf zes jaar. Onder begeleiding van ervaren KARFA-rijders worden die kleintjes dan klaargestoomd voor wedstrijden in de Junior Klasse. Voor meer informatie kunnen geïnteresseerden terecht bij bestuursleden Wallé of Campagnard op telefoonnummers 658467 of 618796 (na kantooruren).

Uitslagen en standen Major League Baseball

NEW YORK/WASHINGTON — Toronto Blue Jays werd op de eerste plaats ingehaald door New York Yankees in de American league Oost-divisie. Dit nadat New York met 4-1 won van Baltimore Orioles en Toronto met de score van 3-5 van Boston Red Sox verloor. De strijd in die divisie is zeer spannend, daar Boston ook in de race is voor die begeerde koppositie. Het team is namelijk slechts een wedstrijd verwijderd van de twee koplopers.

Milwaukee Brewers, hekkesluiter in diezelfde Oost-divisie van de American league, heeft vrijdag Detroit Tigers twee keer terugverwezen. In een dubbelprogramma scoorden de Brewers dertien punten, terwijl de pitchers slechts twee tegen kregen.

De volledige uitslagen van de op vrijdag verspeelde wedstrijden in de American league: Milwaukee Brewers-Detroit Tigers 6-1 (eerste wedstrijd) en Milwaukee Brewers-Detroit Tigers 7-1 (tweede); Cleveland Indians-Texas Rangers 6-3; New York Yankees-Baltimore Orioles 4-1; Boston Red Sox-Toronto Blue Jays 5-3; Chicago White Sox-Kansas City Royals 5-4; Seattle Mariners-California Angels 2-1 en Oakland Athletics-Minnesota Twins 2-5.

In de National league werden de volgende resultaten geboekt: Chicago Cubs-San Francisco Giants 1-4; Montreal Expos-St. Louis Cardinals 4-3 (in 11 innings); Philadelphia Phillies-New York Mets 9-5; Pittsburgh Pirates-Florida Marlins 8-3; Cincinnati Reds-Atlanta Braves 0-14; Houston Astros-Colorado Rockies 3-5 en Los Angeles Dodgers-San Diego Padres 1-4.

STANDEN

De stand in de American league Oost-divisie ziet er als volgt uit:

1. New York	117	66-51	.564	-----
2. Toronto	117	66-51	.564	-----
3. Boston	115	64-51	.557	01,0
4. Baltimore	116	63-53	.543	02,5
5. Detroit	118	59-59	.500	07,5
6. Cleveland	115	54-61	.470	11,0
7. Milwaukee	115	47-68	.409	18,0

In de Wesy-divisie nemen de teams de volgende posities in:

1. Chicago	115	63-52	.548	-----
2. Kansas City	116	60-56	.517	03,5
3. Texas	115	59-56	.513	04,0
4. Seattle	115	56-59	.487	07,0
5. California	114	53-61	.465	09,5
6. Minnesota	112	49-63	.438	12,5
7. Oakland	112	47-65	.420	14,5

De ranglijst in de National league Oost-divisie ziet er als volgt uit:

1. Philadelphia	116	74-42	.638	-----
2. St. Louis	116	65-51	.560	09,0
3. Montreal	116	61-55	.526	13,0
4. Chicago	115	57-58	.496	16,5
5. Pittsburgh	117	55-62	.470	19,5
6. Florida	116	50-66	.431	24,0
7. New York	115	39-76	.339	34,5

In de West-divisie nemen de teams de volgende posities in op de ranglijst:

1. San Francisco	116	78-38	.672	-----
2. Atlanta	117	70-47	.598	08,5
3. Houston	116	60-56	.517	18,0
4. Cincinnati	118	59-59	.500	20,0
5. Los Angeles	115	57-58	.496	20,5
6. San Diego	117	46-71	.393	32,5
7. Colorado	116	42-74	.362	36,0

In halve-finalestijd FFK-IBM Voetbal

Jong Colombia en SUBT spelen gelijk in eerste wedstrijd

WILLEMSTAD — De halve finalestrijd tussen de nummers 1 en 4 van de eerste divisie, respectievelijk Jong Colombia en SUBT, heeft zich toegespitst tot één enkele confrontatie. Dit nadat beide teams gisteravond ongeschonden zijn gebleven in het met veel spanning tegemoet geziene openingsduel van de finales om het Curaçaose voetbalkampioenschap. Voor een uitzonderlijk groot publiek van 1654 personen die mede gelokt worden door het tweede divisie-treffen tussen Undeba en Centro Barber, deelden Jong Colombia en SUBT met doelpuntloze score de punten.

Door het gelijkspel verschijnen beide teams volgende week dus met gelijke kansen aan de start voor de tweede, beslissende, ontmoeting. De mogelijkheid van een derde partij bestaat niet. Indien er na de reglementaire speeltijd nog geen winnaar is, dan zal via verlenging van de speeltijd en het nemen van strafschoppen uitgemaakt worden welke van de twee ploegen overgaat naar de finale.

Indien er al sprake is van enig voordeel na de wedstrijd van gisteravond, dan is dat voor de formatie van trainer Shon Ki Jandroep. Het feit dat het in staat bleek om Jong Colombia een gelijkspel af te dwingen na twee nederlagen van respectievelijk 2-0 en 1-0 in de voorcompetitie, is ongetwijfeld een geweldige mentale opsteker voor het SUBT-elftal.

WILSKRACHT

Het bestreed de kampioenen van de voorcompetitie gisteravond met enorme wilskracht en taktisch bijzonder sterk spel. Defensief spel wel te verstaan. Het op topschutters Wensley Martina en Siegfried Constancia — samen goed voor maar liefst achttien doelpunten in de voorronden — afgestemde aanvalsspel van Jong Colombia kon daardoor afdoende worden ontregeld.

Ondanks een grote veldmeerderheid konden de Jong-colombianen niet tot scoren komen. Ook al omdat zij de creativiteit ontbeerden om de nodige varianten in te bouwen in hun aanvalsacties. Het enige tastbare resultaat van hun veldoverwacht waren twaalf hoekschoppen. Topscorer Wensley Martina kreeg zijn beste kans in de slotfase, maar keeper Rodney Pieter van SUBT voorkwam met een sublieme redding erger.

In de tweede divisie onderstreepte het vorig jaar gedegradeerde Undeba nogmaals zijn kandidatuur voor de promotie/degradatieserie tegen nummer laatst van de eerste divisie, De Koning. In de eerste semifinale wedstrijd versloeg Undeba gisteravond het team van Centro Barber met 3-1.

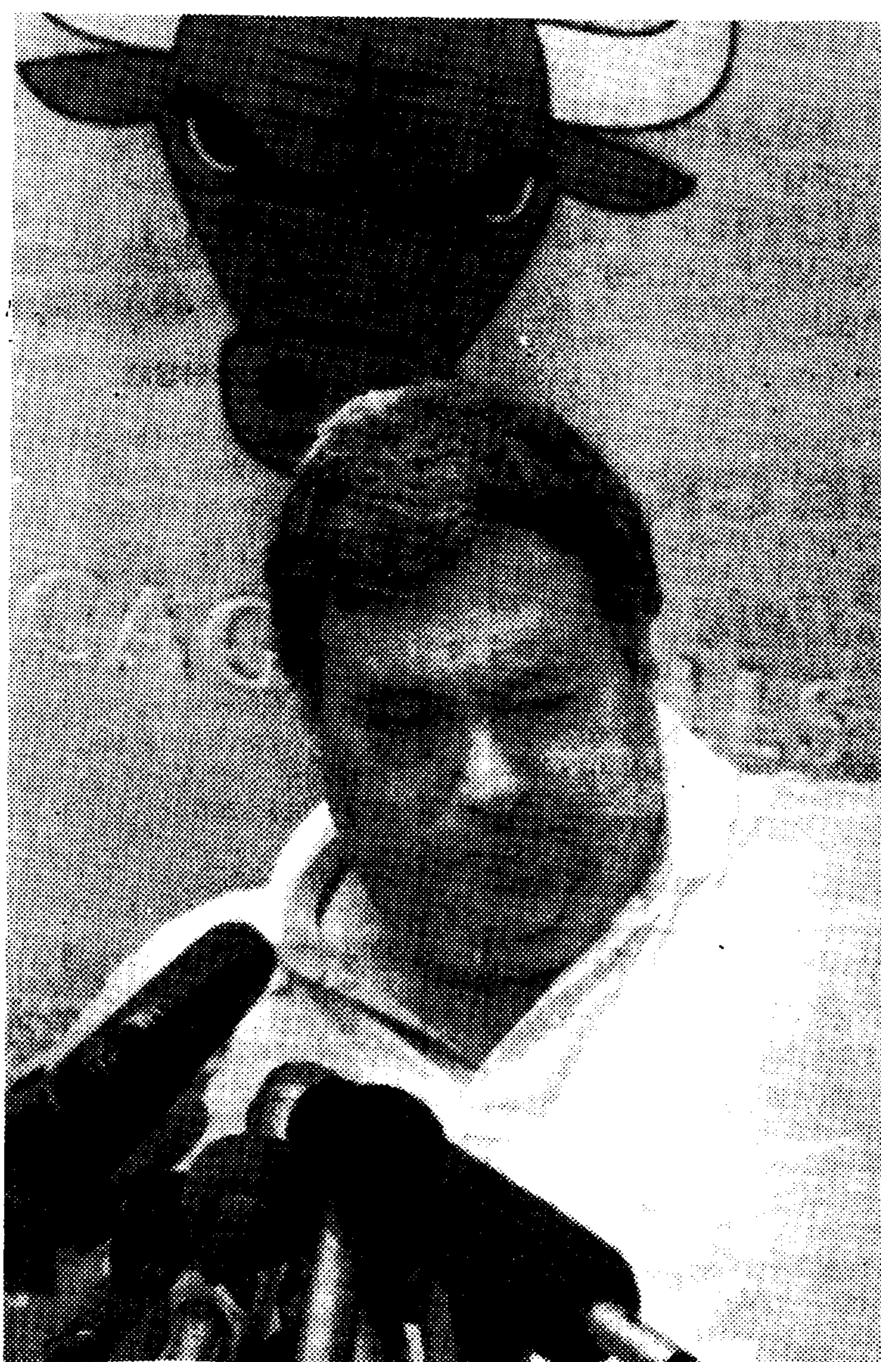
De twee andere eerste divisie semifinalisten, Sithoc en Centro Dominguito, spelen morgenmiddag om zes uur hun eerste wedstrijd in het Sentro Deportivo Kòrsou. In de voorcompetitie speelden deze twee teams tweemaal gelijk, namelijk met 0-0 en 1-1.

Vader van Michael Jordan wordt vermoord

FAYETTEVILLE — De vader van de Amerikaanse basketbalvedette Michael Jordan is vermoord. Het stoffelijk overschot van James Jordan (57) werd vrijdag gevonden, 95 kilometer van zijn woonplaats Fayetteville (North Carolina). De man werd al drie weken vermist.

De politie van Bennettsville maakte vrijdag bekend dat Jordan Senior in de borst was geschoten. Aan de hand van tandtechnische gegevens kon de identiteit worden vastgesteld. Volgens de politie is er waarschijnlijk sprake geweest van een overval alhoewel er niet uitgesloten wordt dat criminelen hem wilden ontvoeren.

James Jordan had drie weken geleden zijn woning in Fayetteville verlaten. Sindsdien ontbrak ieder spoor. Wel werd zijn auto teruggevonden. Daarvan waren zowel de stereo-installatie als de wielen ontvreemd. Sporen van geweld werden niet ontdekt.

■ *DEERFIELD — De dood van de vader van Michael Jordan heeft de teamgenoten en clubleiding van de vedette ook verrast. Na bekendmaking van de moord en de vondst van het lichaam van James Jordan, heeft de clubleiding een rouwdag uitgeroepen voor het basketbalteam. Op de foto een aangeslagen manager Jerry Klause van de Chicago Bulls tijdens een persconferentie, waar de clubleiding de speciale rouwdag bekendmaakte.*

In Ronde van Galicië

Theunisse tweede in laatste tour-etappe

EL FERROL — Gert-Jan Theunisse raakt in betere doen. In de vijfde en laatste etappe van de Ronde van Galicië kwam de Nederlander net tekort voor de dagzege. De Spanjaard Fernando Escartin juichte evenals de Amerikaan Andy Hampste, die de vijfdaagse etappekoers won.

Theunisse werd in het eindklassement elfde. De Brabander probeert zich alsnog te plaatsen voor het WK, op 29 augustus in Oslo. Voor de Profronde van Nederland, die maandag in Leiden begint, achtte ploegleider Cees Priem hem nog niet fit genoeg. Theunisse miste vorige maand de Tour de France door een blessure aan het zitvlak.

Escartin en Theunisse kregen elf kilometer voor de finish in een vijf renners sterke kopgroep ook Stefano Della Santa te zien. De Italiaan was na vier etappes tweede, op ruim een minuut van Hampsten. Erg ver kwamen de vijf niet, in de straten van El Ferrol werden 42 renners in dezelfde tijd geklasseerd.

Erik Breukink verloor vrijdag nog 1.12, hij eindigde in de trainingskoers voor de Ronde van Nederland als 59e en werd tweede Nederlander. Phil Anderson won voor de tweede keer in drie jaar de Ronde van Groot-Brittannië. De Australiër, inmiddels op leeftijd (35), hield de Italiaan Wladimir Belli vier seconden achter zich. In 1991 was het verschil tussen Anderson en nummer twee slechts een tel.

In de vijfde en laatste etappe verdedigden de Motorola-renners van ploegleider Hennie Kuiper de leiderstrui van Anderson zonder al te veel moeite. In Manchester won Peter de Clercq de dagprijs. De Belg was met landgenoot Redant en de Fransman Claveyrolat ontsnapt. Eddy Schurer, vierde in de slotrit, werd zesde in de eindrangschikking.

ZWEMMEN / KOBE —De zwemkampioenschappen van de Pacific, die dit jaar in Kobe (Japan) worden gehouden, zullen over twee jaar in Atlanta plaats vinden. Atlanta zet die wedstrijden, als test voor de Olympische Spelen, van 17 tot 20 augustus 1995 op de kalender.

Tennistoernooi in Cincinnati

Jan Siemerink wordt in de derde ronde uitgeschakeld

CINCINNATI — Jan Siemerink heeft de laatste acht van het met 3,1 miljoen gulden gedoteerde tennistoernooi in Cincinnati niet gehaald. De Rijnsburger verloor vrijdag in de derde ronde en in drie sets van de Australiër Jason Stoltenberg. De setstanden waren: 6-7, 6-3 en 5-7.

Jan Siemerink verloor in de derde ronde de tiebreak met 1-7. De Nederlander had eerder gewonnen van de Australier Doyle en van de als vijftiende geplaatste Amerikaan Washington in Cincinnati.

Bij de laatste acht plaatsten zich de Amerikanen Sampras, Bryan, Gilbert, Agassi en Chang, de Zweed Edberg en de Australiërs Woodforde en Stoltenberg. Verrassend is de aanwezigheid van Steve Bryan, die zich eerst voor het hoofdtoernooi moest kwalificeren. Vrijdag zegevierde Bryan met 6-3 en 7-6 over de als tiende gerangschikte Oekraïner Medvedev.

Krajicek was in de tweede ronde zijn slachtoffer. Dit nadat de Hagenaar een aantal dagen daarvoor de opening van diverse sportpagina's haalde, toen hij twee plaatsen sprong op de ATP-ranglijst. Voor de eerste keer in zijn loopbaan bereikte hij de achtste plaats, na de Amerikanen Pete Sampras en Michael Chang in Los Angeles te hebben verslagen.

UITSLAGEN

In Los Angeles werd de tweede ronde bij de vrouwen afgewerkt in het met 700.000 gulden gedoteerde toernooi: Sanchez-Vicario (Spa/1)-Halard (Fra/14) 6-4, 6-7 en 6-0; Navratilova (VS/2)-Nideffer (Z-Af) 6-4 en 6-1; Sabatini (Arg/3)-Austin (VS) 6-1 en 6-3; Magdalena Malejeva (Bul/4)-Gavaldon (VS/16) 7-6 en 6-4; McNeil (VS/10)-Sukova (Tsj/5) 6-4, 6-7 en 6-2; Po (VS)-Pierce (Fra/6) 6-4 en 6-4; Coetzer (Z-Af/7)-Kelesi (Can) 6-4, 6-7 en 6-2; Garrison-Jackson (VS/8)-Davenport (VS/11) 6-3 en 7-6.

De uitslagen van de derde ronde in Cincinnati: Stoltenberg (Aus)-Siemerink (Ned) 7-6, 3-6 en 7-5; Bryan (VS)-Medvedev (Oek/12) 6-3 en 7-6; Stich (Dui/4)-Woodforde (Aus) 6-3 en 6-3; Edberg (Zwe/3)-Ferreira (Z-Af/14) 6-4 en 6-2; Gilbert (VS)-Volkov (Rus/12) 3-6, 6-2 en 6-2; Agassi (VS)-Flach (VS) 7-5 en 6-1; Chang (VS/7)-Morgan (Aus) 6-1 en 7-6 en Sampras (VS/1)-Krickstein (VS) 6-2 en 7-5.

WILLEMSTAD — De uitslag van de op dinsdagochtend 10 augustus gespeelde wedstrijden van bridgeclub Asiento was als volgt:

1. Dames Nebbeling/Van Vliet 70.00%; 2. dames Breusen/Waller Dimong 59.44%; 3. dames Van d. Gulick/Van Schaik en Schnitger/Henriquez 55.00%; 5. dames Van Beek/Bongen en Senior/Van d. Plank 53.33%; 7. dames Vlug/Aggerwal 52.78%.

De overige zes paren scoorden beneden de vijftig procent.

Levina voor vierde keer damkampioene

BRUNSSUM — Olga Levina-Soekarevskaja is vrijdag voor de vierde keer in haar damloopbaan wereldkampioene geworden. De 32-jarige speelster uit de Oekraïne kwam in Brunssum in de tiende en voorlaatste ronde remise overeen met haar naaste concurrente Olga Kamitslejeva uit Wit-Rusland. Daardoor behield Levina haar voorsprong van drie punten en werd ze onbereikbaar.

Pas na de partij kon er bij de nieuwe titelhoudster voor het eerst een glimlach af. Tot dat moment had ze het toernooi tot het uiterste geconcentreerd beleefd. "Dat is de enige weg tot succes", zei de uit Charkov afkomstige Levina, die Zoja Goloebjeva uit Letland onttroonde. De enige vorm van ontspanning, die Levina zich permitteerde, was het spelen van een partijtje mini-voetbal na elke ronde, waarbij ze nogal wat blauwe plekken opliep.

Levina weet nog niet of zij volgend jaar in een tweekamp tegen Goloebjeva haar wereldtitel zal verdedigen. "Ik had eigenlijk na dit toernooi willen stoppen. Er zijn ook nog andere dingen in het leven. Ik heb een dochter van twee jaar, die mijn aandacht vergt. Eigenlijk heb ik niet veel tijd me op zo'n tweekamp voor te bereiden. Bovendien is de situatie in ons land zo onstabiel, dat het nauwelijks mogelijk is plannen te maken. Ik moet er nog eens goed over nadenken."

MOSKOU - De slechte gezondheidszorg leidt in Rusland tot een snelle toename van tropische ziektes. Russische autoriteiten hebben vrijdag verklaard dat in de afgelopen zes weken zeventien gevallen van cholera zijn geconstateerd.

Volgens het persbureau Itar-Tass kwamen de gevallen voornamelijk uit India, Pakistan en Turkije, maar enkele gevallen waren in Rusland zelf veroorzaakt door de soms slechte kwaliteit van het drinkwater. De Russische radio had inwoners van Moskou woensdag aangeraden voorzorgsmaatregelen te nemen tegen malaria. Volgens de radio dreigt een epidemie in de Russische hoofdstad. Het gevaar is afkomstig van tienduizend grotere en kleinere vijvers waar de muskieten zich dit jaar ongewoon snel vermenigvuldigen.

Vaccins tegen malaria zijn in de handel niet beschikbaar, mensen kunnen zich alleen beschermen door regelmatig medicijnen in te nemen. Sommige vormen van malaria zijn dodelijk.

Vrijdag werd ook bekend gemaakt dat in de afgelopen zes weken 121 mensen door paddestoelen vergiftigingen opliepen. Nog eens dertien personen zijn aan zulke vergiftigingen overleden. Het verzamelen en nuttigen van wilde paddestoelen is een geliefd tijdsverdrijf voor veel Russische families.

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 25 augustus 1993 des voormiddags om 10 uur zal ten overstaan van notaris mr. M. van der Plank of diens waarnemer, te zijnen kantore aan de Schottegatweg Oost 191, Curaçao, ex artikel 1203 lid 2 Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen in het Openbaar worden verkocht:

het tot 9 december 2020 lopend recht van erfpacht op een perceel grond, bekend als blok P kavel nummer 6 van het verkavelingsplan "Suffisant" groot 1.240 m2, gelegen in het tweede district van Curaçao, nader omschreven in meetbrief nummer 381 van 17 oktober 1960, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als **Bombardiersweg 8.**

De veilingsvoorwaarden liggen vanaf 8 dagen voor de veiling ter inzage ten kantore van de bovengenoemde notaris.
Deze voorwaarden houden o.m. in dat van iedere bieder geëist kan worden een onherroepelijke bankgarantie over te leggen, welke tenminste gelijk dient te zijn aan het bedrag van zijn bieding vermeerderd met de veilingskosten.

Notariskantoor van der Plank & Roos
Schottegatweg Oost 191
Tel: 616833

NOTARISKANTOOR VAN DER PLANK & ROOS

vraagt op korte termijn een

KANDIDAAT-NOTARIS

voor de familie- en onroerend goed praktijk.

Sollicitanten die de papiamentse taal machtig zijn en enige ervaring hebben, genieten de voorkeur.

Sollicitaties gaarne schriftelijk richten aan het kantooradres:

Schottegatweg Oost 191,
Curaçao
Tel. inlichtingen: 616833

KITCHEN RICE CASSEROLE

Leftover meat and/or vegetables can easily be substituted for the listed ingredients. Just check out the leftovers in the refrigerator and use your imagination!

- 1/2 to 1 cup diced cooked bacon
- 1/4 cup chopped green sweet pepper
- 1/4 cup chopped onion
- 3/4 cup grated Cheddar cheese, divided
- 1 cup whole kernel corn
- 1/2 cup crushed pineapple, drained
- 1/2 cup tomato sauce
- 2 teaspoons hot pepper sauce
- 3 cups cooked USA rice

In a medium-size greased casserole, sauté green pepper and onion in bacon fat; drain. Combine all ingredients except USA rice and 1/4 cup grated cheese. Spread layer of rice in bottom of casserol. Spread layer of bacon mixture over rice. Continue with alternative layers of each, finishing with layer of rice on top. Sprinkle with remaining cheese, cover and bake in 425 degree oven for 20 minutes. Makes 6 servings.

De Inspecteur der Invoerrechten & Accijnzen maakt namens de Staats-sekretaris van Financiën

het volgende bekend:

Gelet op het Landsbesluit van de 17de maart 1993, is ingaande maandag, 16 augustus 1993, het Douaneformulier "Enig Document" tegen betaling van NAf. 0,50 per basisset of bislijst verkrijgbaar.
De Douaneformulieren akte van inklaring, vrachtlijsten en vrachtlijsten binnenvallen, vertrekpassen en klaringslijsten zijn verkrijgbaar tegen betaling van NAf. 0,25 per stuk.

De formulieren worden in principe als volgt verkocht:

vrachtlijsten binnenvallen	: per pakken van 250 stuks à NAf. 62,50 per pak
akte van inklaring	: per pakken van 500 stuks à NAf. 125,= per pak
vrachtlijsten	: per pakken van 250 stuks à NAf. 62,50 per pak.
enig document	: per pakken van 50 sets basisset of bislijsten à NAf. 25,= per pak
vertrekpas	: per pakken van 1000 stuks à NAf. 250,= per pak
klaringslijsten	: per pakken van 500 stuks à NAf. 125,= per pak.

Op Bonaire zal de verkoop en levering in het groot geschieden bij de Landsontvanger aldaar.

Op Curaçao dient eerst bij de Landsontvanger te Groot Kwartier, Nieuwe Haven, of Aero Cargo voor de gewenste aantal pakken te worden betaald, waarna op vertoon van de bij de Landsontvanger verkregen kwitantie, bij de Douane te Nieuwe Haven de formulieren afgehaald kunnen worden.

Voor incidentele gevallen zijn losse exemplaren verkrijgbaar bij:
Het loket van de landsontvanger te Nieuwe Haven en Aero Cargo;

het Douane-kantoor te Bonaire en

de navolgende Douane-kantoren op Curaçao:
Ambulante dienst te Scharloo,
Vrije Zone en
op de Luchthaven.

De Inspecteur der Invoerrechten & Accijnzen.

Mr. E.M. ROSENDA

UNIVERSITEIT VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

Professionele Management Beroepsopleidingen

De Faculteit der Sociale en Economische wetenschappen van de Universiteit van de Nederlandse Antillen maakt hierbij bekend, dat de volgende tweejarige beroepsopleidingen op HBO niveau op maandag a.s. 16 augustus 1993 zullen beginnen:

- Accountancy
- Bedrijfseconomie
- Management Information Systems
- General Management (Bedrijfskunde)
- Overheidsmanagement
- Direktiefunktionaris

Informatieavond: Maandag 16 augustus a.s: 17.00 uur, Aula UNA

Mr. Carl R.T. Camelia
Decaan Faculteit der Sociale
en Economische Wetenschappen.

UNIVERSITEIT VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

Mededeling

De Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen (SEF) van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) maakt hierbij bekend, dat de colleges op **maandag 16 augustus 1993** beginnen.

Tevens herinnert de Faculteit eraan dat vrijdag 3 september 1993 de laatste inschrijfdatum is.

De eerstejaarsstudenten worden hierbij uitgenodigd om op maandag 16 augustus vanaf 10:00 uur op de Universiteit aanwezig te zijn voor een eerste kennismaking. Voor hen zijn er op deze eerste dag geen colleges.

Voorts wordt de eerstejaarsstudenten meegedeeld dat een toets moet worden afgelegd teneinde het instroomniveau voor het vak Engels te bepalen. Deze toets wordt dit jaar afgenomen op dinsdag 17 augustus van 15:00 - 17:00 uur op de UNA.

Meer informatie over de SEF/UNA én over de integratieweek (23 augustus t/m 29 augustus 1993) krijgt men aanstaande maandag.

Mr. Carl R.T. Camelia
Decaan Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen

MEDEDELING

KODELA maakt hierbij bekend dat i.v.m. werkzaamheden ter optimalisering van haar en elektriciteitsdistributienet, graafwerkzaam zullen worden uitgevoerd in de week van 16 t/m augustus 1933 in de volgende straten:

- Kaya Noord Zapateer
- Ronde Klipweg
- Kaya Koks

KODELA zal alles in het werk stellen om het ongerief tot een minimum te beperken en bi voorbaat haar verontschuldigingen aan.

[illegible]ENDA

[illegible] 8000
[illegible] 8222
[illegible] 8945
[illegible] 8900/ 7446
[illegible]TEHUIS: 8350

[illegible]LIOTHEEK
[illegible] voor het publiek:
[illegible] van 14.00-18.00
[illegible] van 08.00-12.00/
[illegible] zaterdag van 10.00-12.00

[illegible] lezers:
[illegible]-18.00 uur.

[illegible] vrijdag aangetekende
[illegible] gewone stukken om

[illegible] H. van Bommel, tel.:
[illegible] 12.00 uur - Restaurant

[illegible]LVV
[illegible] t/m vrijdag van 06.00-
[illegible] planning van te
[illegible] bij keurmeester

[illegible]A, Antriol)
[illegible]andag, woensdag en
[illegible]-14.30 uur; spreekuur te
[illegible]dag van 17.00-17.30
[illegible]kantoor.
[illegible] gelieve tel.: 4255 te

DIERENASIEL
[illegible] Shelter Foundation
[illegible] Tel.: 4989)
[illegible] t/m zaterdag van

[illegible] 15,6-km wandelmars ten
[illegible] Hotel

Pourier: 'Machtshonger en trots brengen volk vaak in problemen'

KRALENDIJK — "Veranderingen in de staatkundige structuur zullen in de eerste plaats in het belang dienen te zijn van Bonaire en de bevolking. Dat lijkt misschien een logische gedachte, maar in de praktijk blijkt heel vaak dat deze stelling niet opgaat. Machtshonger en misplaatste trots hebben al vele volkeren in een benauwde positie gebracht, wanneer geopteerd werd voor onafhankelijkheid, terwijl de bevolking daarop — en met name geestelijk — geenszins voorbereid was. Om nu maar zonder meer provincie van Nederland te worden, doet de schaal weer volledig naar de andere kant doorslaan." Dat zei ex-minister-president mr. Miguel Pourier als deskundige op het gebied van de staatkundige structuur.

Hoewel Bonaire al verschillende malen tegen andere ideeën heeft aangeleund, kan gezegd worden, dat het eiland in feite voor een band is tussen de eilanden die wel het zelfbeschikkingsrecht behouden in het Koninkrijk. In ieder geval staan de eilanden niet afwijzend tegenover een zekere vorm van samenwerking.

"Een logisch uitgangspunt, want voor een eiland als Bonaire is het immers onmogelijk zonder hulp van buitenaf te bestaan. Om maar niet te spreken van een geïsoleerde positie van het eiland. Overigens zal Bonaire de nodige garantie van het Koninkrijk moeten hebben dat samenwerking met Curaçao en Aruba geen vrijblijvende zaak is", licht Miguel Pourier toe tijdens een lezing voor de Jaycees Bonaire.

Die gegarandeerde samenwerking zal bij voorbeeld moeten bestaan op het gebied van gezondheidszorg, de UNA, Caprileskliniek en bepaalde opleidingen die op Bonaire niet mogelijk zijn. Volgens Pourier zou Bonaire goed wegkomen met de optie 'land minus', waardoor Bonaire wel een zekere zelfstandigheid krijgt, maar diverse taken aan Curaçao of Nederland over kan laten. Hij ziet daarbij trouwens ook de noodzaak van privatisering, hoewel hij dit niet als een van de eerste taken ziet van een overheid.

STATUUT

Een vergaande autonomie voor Bonaire, zoals dat werd voorgesteld in het Statuut veertig jaar geleden, ziet Pourier overigens niet direct in het verschiet.

De ex-premier wees op het idee van Nederland, waarbij Bonaire wel de status van land krijgt, maar begint als een Koninkrijkseiland plus. Op het moment dat Bonaire inderdaad in staat is op eigen benen te staan, wordt het Koninkrijkseiland plus ingeleverd voor de echte status van land. Pourier gelooft echter, dat de accenten dan op een verkeerde plaats worden gelegd.

"Niet Bonaire beslist dan wanneer de taken van Nederland overgenomen worden, maar Nederland zal die taken overdragen als het daar uitkomt. Het Nederlandse standpunt behoeft daarbij geenszins parallel te lopen aan dat van Bonaire", zegt Miguel Pourier.

Naar de mening van Bonaires staatkundige adviseur zal het uitgangspunt van Bonaire de bevolking meer motiveren om een gelijkwaardige partner te zijn in het Koninkrijk. "Men heeft de zaken dan zelf in de hand [illegible] eigenlijk een tweederangs burger is in de constellatie". Aldus Pourier.

FARCE

Met nadruk wijst Miguel Pourier erop dat een democratie beschouwd moet worden als een farce, wanneer andere mensen de beslissing opdringen. Dat zou dus betekenen dat Bonaire gedwongen is de reeds in Nederland vigerende wetten zonder meer over te nemen.

"Maar een Bonairiaan heeft nimmer gestemd voor de Europees-Nederlandse parlementariër en bovendien moet maar afgewacht worden in hoeverre Nederlandse wetten uitgevoerd kunnen worden op Bonaire. In feite geldt dat ook voor de financiële regeling. Het blijft immer de vraag hoe sterk de financiële invloed van Nederland zal zijn op het democratische proces."

Geringe stijging prijzen in juni

KRALENDIJK — In de maand juni zijn de prijzen op Bonaire met 0,1 procent gestegen vergeleken met de maand april. Daarmee is het prijsindexcijfer op 105,8 gekomen. Vergeleken met juni vorig jaar heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een prijsstijging van 2,2 procent waargenomen.

De prijsstijging op Bonaire heeft vooral te maken met een stijging in de kosten van de gezondheidszorg met 0,9 procent en in de sector dranken en rookwaren met 1,5 procent. In de sectoren woninginrichting, [illegible] huisraad, recreatie en ontwikkeling alsmede 'overig' is ten [illegible] prijsdaling van resp. 0,2. 0,1 en 0,1 procent vastgesteld.

Op St. Maarten zijn de prijzen in een jaar tijd met slechts 0,7 procent gestegen, op Curaçao met 2 procent.

[illegible]gingen VS en Rusland deur uit
[illegible] Midden-Oosten-ronde [illegible]30 augustus van start

[illegible] elfde ronde [illegible] overleg over [illegible] Midden-Oosten [illegible] augustus in Washington. De Palestijnen [illegible] van de onderhandelingen [illegible] kregen [illegible] door de Verenigde Staten en Rusland [illegible] uitnodiging [illegible] datum stond [illegible]

[illegible] Yasir Abed-Rabbo, [illegible] woordvoerder van de [illegible] Bevrijdingsorganisatie (PLO), bekendgemaakt. Amerikaanse [illegible] Buitenlandse [illegible] donderdag de uitnodigingen voor de elfde ronde in het overleg de deur uit. De VS en Rusland zijn de sponsors van de eind 1991 begonnen onderhandelingen. De Palestijnen hebben nog niet op de uitnodiging gereageerd.

Abed-Rabbo liet weten dat [illegible] Egypte, Syrië, Jordanië en Libanon gezamenlijk zullen bepalen of ze naar Washington zullen komen. De verwachting is evenwel dat de Palestijnen aan de elfde ronde zullen deelnemen.

[illegible] in het Koeweit [illegible] "Beleg is het [illegible] zondag op het [illegible] getten." [illegible] VN-organisatie voor [illegible] UNHCR [illegible] de kinderen die [illegible] Mitchell in [illegible] moeten worden ver[illegible] zo snel mogelijk kun[illegible] geëvacueerd. Dat UNHCR-woordvoerder [illegible]

In Laguna Bonaire-kwestie
Architect: 'Deincor streed met open vizier tegen Kaelker'

KRALENDIJK — "Deincor heeft aan haar plicht voldaan. Is al haar verplichtingen nagekomen en het werk van de architect oogstte bewondering van velen. Het werk kon niet worden voortgezet, zoals gepland was, ten gevolge van de schulden van Esmeralda Beach sinds 1991. Die gingen een bedrag van 18,5 miljoen te boven. Daarom mag er een geduchte twijfel bestaan of Esmeralda Beach in staat is het project te financieren." Dat zegt de twee maanden geleden bij Laguna Bonaire ontslagen architect Manuel Rodríguez de Villar.

Het architectenbureau Deincor N.V. zegt een exclusief contract te hebben voor alle ontwerpwerkzaamheden betreffende het 58.000 vierkante meter grote terrein dat in erfpacht is uitgegeven aan Esmeralda Beach Resort N.V. of de opvolgers daarvan. Volgens Rodríguez, die Deincor N.V. (zijn eigen bedrijf; red.) vertegenwoordigt, stamt dit afgesloten contract uit 1987 en werd opnieuw geconfirmeerd in 1989, 1990, 1991 en laatstelijk in mei 1992.

Toen bleek dat er een kans was dat Condotel II (Laguna Bonaire; red.) aan derden verkocht zou worden, zei architect Manuel Rodríguez dat hij begin 1993 namens Deincor verklaarde dat hij ernstig bezwaar maakte tegen het toepassen van goedkope bouwmethodes en het gebruik van inferieure bouwmaterialen. Hij maakte er naar zijn zeggen eveneens bezwaar tegen om de waarde van het in aanbouw zijnde hotel hoger te laten taxeren dan die in werkelijkheid was.

"Later verbrak Esmeralda Beach Resort het contract eenzijdig zonder daarvoor gerechtvaardigde reden. Esmeralda Beach Resort of haar opvolgers moeten Deincor [illegible] maar [illegible] betaald werk. Bovendien zal er een aanzienlijke vergoeding als boete betaald moeten worden, zoals ook duidelijk zwart op wit staat", aldus Rodríguez.

De door beide *managing directors*, mr. John van der Kuyp en Dieter Kaelker, ontslagen architect van het Laguna Bonaire-project, zegt dat hij en zijn bedrijf Deincor steeds met open vizier hebben gestreden. "Wij deelden de 'Kaelker-Esmeraldagroep' van te voren mee dat er een beslag gelegd zou worden waardoor de rechten van het architectenbureau veilig gesteld zouden worden."

Voor hiertoe werd overgegaan, riep de rechter, die de zaak behandelde, beide partijen aan tafel. Deincor werd vertegenwoordigd door mr. Korenhof en Esmeralda Beach Resort door mr. George Soliana. Nadat beide partijen hun zegje hadden gedaan, bleek dat de rechter akkoord ging met de beslaglegging. De zaak tussen Deincor (Rodríguez) en Esmeralda Beach Resort/Laguna Bonaire (Kaelker) is nu bij het Gerecht in Eerste Aanleg.

LOKALE SCHULDEN

"Het gerucht gaat nu dat de 'Kaelker/Esmeraldagroep' van plan is het Condotel II (Laguna Bonaire) en enige terreinen te verkopen voor achttien miljoen dollar. Er is momenteel nog ongeveer zes miljoen dollar nodig om het Condotel te voltooien, zodat de 'Kaelker/Esmeraldagroep' een bruto winst maakt van twaalf miljoen dollar. Als zij dan inderdaad van plan zijn de lokale schulden het eerst te betalen, dan blijven er nog miljoenen over om aan de andere verplichtingen te voldoen en nog wat winst te maken ook." Dat is de mening van Rodríguez over de huidige situatie bij het Esmeralda Beach Resort en Laguna Bonaire-project.

"Mocht de overeenkomst met de Sahara-groep uit Las Vegas niet doorgaan, dan heeft de 'Kaelker/Esmeraldagroep' dit geheel aan zichzelf te wijten. De overheid heeft haar medewerking toegezegd. Deincor en alle andere schuldeisers zijn alleszins bereid tot samenwerking met de nieuwe of toekomstige eigenaars van de Esmeralda Beach Resort." Dat zei de ontslagen architect Rodríguez in een exclusief bericht aan de *Amigoe*.

Minister Statia: 'Het beste is de oppositie te negeren'

KRALENDIJK — Minister van Ontwikkelingssamenwerking Carmilio 'Papa' Statia betreurt het dat het democratische systeem ook gelegenheid biedt aan partijen als de Partido Boneriano Sosial (Paboso) die samen met bepaalde media de UPB en zijn leiders een negatief imago bezorgt. "Daarmee benadelen zij niet alleen de UPB, maar in feite Bonaire in zijn totaliteit."

Gelukkig weet Statia dat leugens niet [illegible] dragen, maar hij ziet toch wel de 'machtshonger in de duivelse geesten van de Paboso-leiders en de horde die daar achteraan loopt, om hun persoonlijke wraak tegen de succesvolle UPB-leiders uit te [illegible]

Statia [illegible] verder op dat de Paboso volkomen de plank mis slaat in de media, wanneer zij zegt dat Nederland Bonaire financieel niet steunt. "Maar juist onder het bestuur van de UPB heeft Nederland Bonaire meer geholpen dan ooit. Kort geleden werd er nog geld beschikbaar gesteld voor de luchthaven, de renovatie van de scholen en technische bijstand. Inderdaad zijn enkele projecten aangehouden tot het volgend jaar. Dat is de vernieuwing van de keuken van de Scholengemeenschap Bonaire ten bedrage van 65.400 gulden en de honderd huizen van de Fundashon Cas Boneriano voor een totaal bedrag van bijna 6,5 miljoen gulden. Daarvoor is trouwens al meer dan anderhalf miljoen op tafel gelegd en de rest komt in 1994." Aldus minister Statia.

Hij verwacht overigens bij zijn bezoek aan Nederland eind deze maand, dat een groot deel van het voor 1994 bestemde geld al dit jaar gegeven zal worden. "Dat is dan het ontmaskeren van een van de grootste leugens die door de Paboso worden verspreid."

Volgens de minister bestaat de Paboso uit [illegible] overtuigd dat het volk de aanpak van de Paboso afwijst.

"De UPB heeft zijn zwakten en zijn falen. Maar zeker is dat gewerkt wordt aan het welzijn van de bevolking. Het is echt niet makkelijk om een eiland van elfduizend inwoners te besturen. Wij doen alles wat mogelijk is. Voor de projecten is momenteel meer dan negen miljoen beschikbaar en de relatie [illegible] zijn optimaal.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

16de Trekking **Donderdag 12 augustus 1993**

[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal M. M. VITOR.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

16de trekking op Donderdag 12 augustus 1993.

VOLGENDE TREKKING: DONDERDAG 26 AUGUSTUS 1993.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
26824	2.000	22944	1.500	25112	1.000
26825	**100.000**	**22945**	**30.000**	**25113**	**10.000**
26826	2.000	22946	1.500	25114	1.000

Getuigen:
N. A. SCHOOP.
K. FILÉ

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO : 8.00—15.00 continu (maandag t/m vrijdag)

ARUBA
Oranjestad : 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolas : 8.00—12.00 en 13.00—16.00

BONAIRE : 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)

ST. MAARTEN : 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)

SABA : s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch

ST. EUSTATIUS : s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Drukkerij „De Curaçaosche Courant" N.V.

Fors verlies procter and gamble

NEW YORK - De Amerikaanse producent van consumentenprodukten Procter and Gamble, een grote concurrent van Unilever, heeft in het eind juni afgelopen boekjaar een verlies geleden van 656 miljoen dollar tegen een winst van 1,87 miljard dollar in het voorgaande boekjaar. Dit heeft het concern dinsdag bekendgemaakt. Het forse verlies is toe te schrijven aan bijzondere lasten van in totaal 2,73 miljard dollar. Zonder deze post zou de winst zijn gestegen tot een recordbedrag van 2,08 miljard dollar.

Procter and gamble had half juli al aangekondigd dat er een verlies zou zijn van 600 a 700 miljoen dollar. Het concern maakte toen een drastische reorganisatie bekend. Het aantal arbeidsplaatsen over de hele wereld wordt met 13.000 verminderd tot 106.000 en dertig van de 147 fabrieken gaan dicht. In het vierde kwartaal van het boekjaar trof het concern voorzieningen van 1,56 miljard voor de sanering en voor een wijziging van de boekhouding die ook andere Amerikaanse bedrijven moeten toepassen.

Over het vierde kwartaal was er als gevolg van de voorzieningen een verlies van 1,22 miljard dollar in vergelijking met een winst van 339 miljoen dollar in dezelfde periode van het voorgaande boekjaar. De omzet groeide met 2,6 procent van 7,17 miljard dollar tot 7,36 miljard dollar. Over het gehele jaar was er een omzetgroei met 3,6 procent van 29,36 miljard dollar tot 30,43 miljard dollar.

■ *WASPAN - Het stadje Waspan op zeshonderd km ten noordoosten van Managua is als gevolg van de tropische storm Bret blank komen te staan. Tien mensen kwamen bij deze storm om het leven in Nicaragua en zestienduizend mensen raakten gewond.* *(AFP-satellietfoto)*

Belang in VS aangekocht

Hagemeyer boekt winst op verkoop pand in Singapore

NAARDEN - De handelsonderneming Hagemeyer heeft via haar Amerikaanse dochter MBC Foods te Milwaukee de distributiedivisie overgenomen van snoep- en deegwarenfabrikant Log House Foods uit Minneapolis. De overneming zal direct bijdragen aan de winst per aandeel van Hagemeyer en zal uit eigen middelen worden gefinancierd. Verdere financiële bijzonderheden zijn niet verstrekt.

Het handelshuis heeft ook de verkoop van haar bedrijfspand in Singapore bekendgemaakt. Dit is gebeurd als gevolg van een overheidsbesluit tot wijziging van de bestemming van de onderliggende grond. De verkoop zal brengst van f 64 miljoen zal leiden tot een aanzienlijke buitengewone bate voor Hagemeyer waarvan de omvang later zal worden bekendgemaakt wanneer voldoende inzicht is verkregen in de te nemen aanmerking te nemen lasten. Op 26 augustus zal het concern de halfjaarresultaten publiceren.

FINANCIEEL NIEUWS

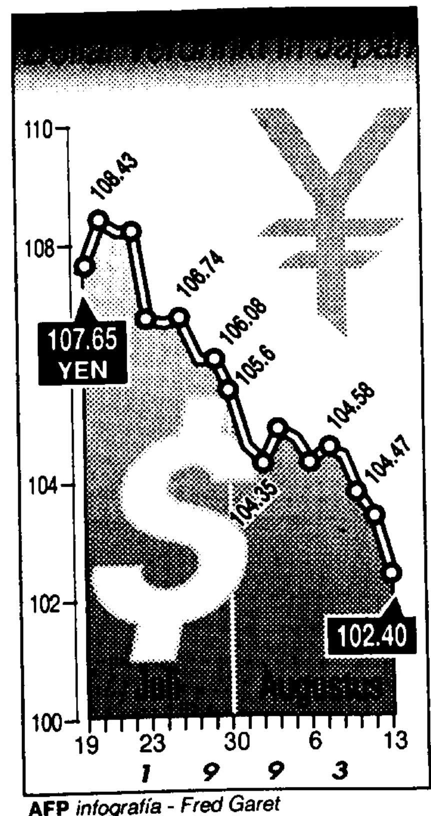
Gulden licht onder druk tegenover Duitse mark

AMSTERDAM - Op de Europese valutamarkten is de gulden vrijdag licht onder druk geraakt tegenover de Duitse mark. De Nederlandse munteenheid was tijdelijk minder waard dan de spilkoers van f 1,12673. Dat droeg op de Amsterdamse effectenbeurs bij tot een flinke daling van de obligatiekoersen wegens vrees voor een renteverhoging ter verdediging van de gulden. Later op de dag trad echter weer een herstel op. Bij het slot van de handel werd f 1,12615 voor een mark genoteerd, waarmee de gulden zich zelfs iets verbeterde ten opzichte van de slotkoers op donderdag.

De positie van de mark werd versterkt doordat bestuurslid Otmar Issing van de Bundesbank de hoop temperde op een spoedige verlaging van de officiële rentetarieven in Duitsland. Hij wees er in vrijdag gepubliceerd interview op dat de recente omvangrijke interventies op de wisselmarkten voor het op de been houden van zwakke valuta's binnen het Europese Monetaire Stelsel (EMS) leiden tot een tijdelijke sterke groei van de geldomloop in Duitsland. Dit maakt het samen met de aanhoudend hoge inflatie moeilijk het disconto en de lombard-rente te verlagen, aldus Issing.

De gulden is sinds twee weken nog de enige EMS-valuta waarvan de koers slechts 2,25 procent mag afwijken van de spilkoers tegenover de mark. Voor de overige munteenheden geldt nu een marge van vijftien procent. Die is zo groot dat er voor speculanten weinig eer valt te behalen aan het testen van de grenzen. De gulden biedt theoretisch gezien meer mogelijkheden, maar in de valutahandel wordt de kans op een serieuze speculatieve aanval klein geacht. Een handelaar noemde de berichten over verzwakking van de gulden overtrokken. "De koers schommelt ruwweg tussen f 112,50 en f 112,70. De ontwikkeling van vrijdag was een normale beweging", verklaarde hij.

De Nederlandsche Bank, hoedster van de hardheid van de gulden, zag naar vanzelf spreekt evenmin reden tot paniek. "We hebben geen indicatie dat er iets bijzonders aan de hand is op de valutamarkt", aldus een woordvoerder. Hij wees erop dat de handel dun is, waardoor kleine transacties een relatief groot effect kunnen hebben.

AFP infografía - Fred Garet

Ook de andere EMS-valuta's hadden het vrijdag moeilijk tegenover de mark. Hun koersen gingen zonder uitzondering omlaag, ook ten opzichte van de gulden. De Franse frank daalde van f 32,020 per honderd naar f 31,820, de Deense kroon van f 27,530 per honderd naar f 27,260 en het Ierse pond van f 2,6435 naar f 2,6215. De Belgische frank, de peseta en de escudo verloren wat minder terrein.

Buiten het EMS moesten ook de Amerikaanse dollar en het pond sterling een stap terug doen. De slotkoers voor het pond bedroeg f 2,8165 tegen f 2,8360 op donderdag. De dollarkoers ging omlaag van f 1,9400 naar f 1,9295. De vrijdag in de Verenigde Staten gepubliceerde inflatiecijfers hadden per saldo nauwelijks invloed op de koers. De consumentenprijzen stegen in juli met 0,1 procent, minder dan de verwachte 0,2 procent. Donderdag werd bekend dat de producentenprijzen vorige maand met 0,2 procent omlaag gingen.

Tegenover de yen zakte de dollar vrijdag verder weg naar een nieuw na-oorlogs dieptepunt. De slotkoers op de valutamarkt in Tokyo bedroeg 102,40 yen tegen 103,37 yen op donderdag. In de loop van de dag werd zelfs minder dan 102 yen genoteerd. De slotkoers in Amsterdam bedroeg 102,50 yen.

Northwest verliest miljardenclaim tegen American

GALVESTON - De Amerikaanse luchtvaartmaatschappij Northwest Airlines, die nauw samenwerkt met de KLM, heeft dinsdag een nederlaag moeten incasseren in een rechtszaak tegen concurrent American Airlines die miljarden aan schadevergoeding had kunnen opleveren. Een federale jury verwierp de aanklacht dat American vorig jaar bewust heeft geprobeerd financieel zwakkere maatschappijen om zeep te helpen via een tarievenoorlog.

Northwest had de antitrustzaak aangespannen samen met Continental Airlines. Het ging om het *value pricing plan* waarmee American in april van het afgelopen jaar een tarievenoorlog ontketende die de Amerikaanse luchtvaart diep in de rode cijfers drukte. Volgens Northwest en Continental bracht American de tarieven doelbewust onder de bedrijfskosten met de bedoeling de daardoor ontstane verliezen weer te compenseren als een deel van de concurrentie zou zijn uitgeschakeld.

Northwest en Continental zeiden elk 500 miljoen dollar schade te hebben geleden door de in het afgelopen najaar beëindigde tarievenactie van American. De rechter had de bedragen krachtens de Amerikaanse antitrustwetgeving kunnen verdrievoudigen tot in totaal drie miljard dollar. Continental heeft geruime tijd op de rand van een bankroet gebalanceerd, maar kwam kort geleden uit surséance van betaling. Northwest is voorlopig aan een faillissement ontkomen nu afgelopen vrijdag een saneringsakkoord werd afgerond met de schuldeisers en de werknemers. De KLM heeft een belang van twintig procent in Northwest.

Overeenstemming bij NAFTA

WASHINGTON - De Verenigde Staten, Mexico en Canada zijn het eens geworden over milieuzaken en de rechten van werknemers en hebben aldus een doorbraak bereikt in de totstandkoming van hun Noordamerikaanse vrijhandelsassociatie (NAFTA). Dat heeft de Amerikaanse presidentiële afgezant voor handelszaken, Mickey Kantor, vrijdag bekendgemaakt.

Mexico en de Verenigde Staten krijgen met handelssancties te maken en Canadezen worden in eigen land voor de rechter gesleept als zij volhardend de regels van het NAFTA-verdrag aan hun laars lappen.

De drie landen botsten fel over de kwesties die het hele denkbeeld van een groot vrijhandelsgebied met 370 miljoen consumenten wel eens om zeep hadden kunnen brengen. De geschillen zijn in langdurige telefoongesprekken tussen regeringsvertegenwoordigers in de hoofdsteden van de drie landen bijgelegd. De onenigheid ging over de strafmaatregelen die zouden moeten worden getroffen om het verdrag kracht bij te zetten. Canada wilde niet akkoord gaan met handelssancties in het geval van overtreding van de verdragsbepalingen.

De VS en Mexico hebben tevens afgesproken dat zij de komende tien jaar vijf tot zeven miljard dollar zullen besteden aan sanering van het milieu en het aanleggen van allerlei verbindingen in hun grensgebied. De Mexicaanse milieu-eisen zijn om het zacht te zeggen veel minder stringent dan die in de VS en dat zou het gevaar met zich hebben gebracht dat Amerikaanse bedrijven met nieuwe vestigingen zouden uitwijken naar Mexico. Aan de andere kant zouden Mexicaanse werknemers naar de Amerikaanse kant van de grens trekken om daar hun goedkope arbeidskracht aan te bieden. De nieuwe afspraken gaan tegen die ontwikkelingen in.

Volgens Kantor is met het aanvullende akkoord de toezegging van president Bill Clinton aan de VS vervuld dat de economische groei van Mexico niet ten koste van het milieu zal gaan en dat in het verdrag de basisrechten van de werknemers worden gerespecteerd. President Clinton weigerde het NAFTA-wetsvoorstel aan de Amerikaanse volksvertegenwoordiging voor te leggen zo lang de sociale en milieukwesties niet de wereld uit waren. Nu dat is gebeurd, zal het congres er waarschijnlijk in het najaar zijn mening over kunnen uitspreken.

Het is overigens nog maar de vraag of de Amerikaanse parlementariërs er hun fiat aan zullen hechten, want 220 van de 435 leden van het Huis van Afgevaardigden hebben laten weten ertoe over te hellen tegen het verdrag te stemmen. Nu de aanvullende afspraken zijn gemaakt, zouden sommigen van hen wel van gedachten kunnen veranderen.

Wanneer alle formaliteiten in de drie landen achter de rug zijn, ontstaat een markt met 370 miljoen consumenten en een produktiewaarde van 6,5 biljoen dollar per jaar. Het is de bedoeling in een tijdsbestek van vijftien jaar het merendeel van de handelsbelemmeringen tussen de drie landen af te schaffen.

Nauwelijks beweging op verzadigd Wall Street

NEW YORK - De koersen op de Newyorkse effectenbeurs zijn vrijdag nauwelijks in beweging gekomen. De Dow Jones-index van de dertig belangrijkste aandelen bleef de hele dag dicht bij het slotniveau van de voorgaande dag en sloot uiteindelijk 0,56 punt hoger op 3.569,65. Over de hele week was er een winst van negen punten met een record van 3.583,35 op woensdag.

De aandelenmarkt liet zich niet inspireren door gunstige inflatiecijfers, hoewel de obligaties daar wel positief op reageerden. De consumentenprijzen stegen in juli met slechts 0,1 procent. Veel handelaren pakten al vroeg hun biezen om het weekeinde in te gaan, waardoor de omzet een stuk kleiner uitviel dan donderdag. Dupont behoorde tot de weinige fondsen die eruit sprongen. Het chemieconcern profiteerde van de schikking van een rechtszaak. General Motors moest terug door teleurstellende verkoopcijfers.

Op de valutamarkt in New York lag de dollarkoers tegen het slot van de handel op f 1,9285 na een slotkoers van f 1,9295 in Amsterdam. Donderdag sloot de dollar in New York op f 1,9340.

Fokker verkoopt vier f-100's

AMSTERDAM - Fokker heeft vier toestellen van het type F-100 verkocht aan de Amerikaanse luchtvaartmaatschappij Midway. De kans bestaat dat Fokker veel meer vliegtuigen kan verkopen aan de maatschappij. Midway heeft gezegd alleen maar met F-100's te willen vliegen. In elk geval is een optie genomen op nog eens vier toestellen voor de eerste helft van volgend jaar. Fokker heeft dat donderdag laten weten in een korte verklaring.

Midway begint in november al te vliegen met de F-100's. De prijs van de vliegtuigen is niet bekendgemaakt. Fokker kan de toestellen niet uit voorraad leveren, want de 'witte staarten' op vliegveld Woensdrecht zijn al aan de man gebracht. Met inbegrip van deze toestellen heeft Fokker in ruim een maand tijd twintig F-100's verkocht. Daarin zijn de opties niet meegeteld.

Midway is deze week uit de as herrezen. De regionale luchtvaartmaatschappij staakte eind 1991 haar activiteiten, nadat ze in financiële problemen was geraakt. Nieuwe financiers hebben begin deze week de naam en de goodwill opgekocht.

De basis van Midway is het gelijknamige vliegveld in Chicago. Van daaruit zal de maatschappij diensten onderhouden op La Guardia bij New York, Boston en Washington National. In een later stadium wil Midway Dallas en Philadelphia in het routenet opnemen.

Artu vol optimisme over groei anti-allergiemarkt

LELYSTAD - Artu is vol optimisme voor de toekomst. De nog vrij jonge fabrikant van anti-allergie-geneesmiddelen heeft het op 30 juni geëindigde boekjaar afgesloten met cijfers, die hoger liggen dan gebudgetteerd. Artu stelt dat de omzet in het boekjaar boven de f 8 miljoen is gekomen en denkt dat de winst ruim boven de half miljoen gulden zal liggen. Voor de naaste toekomst verwacht directeur H. Te Pas veel van een overeenkomst met een middelgroot Duits farmaciebedrijf, dat bij de Duitse huisartsen het middel oralgen gaat verkopen.

In Nederland heeft Artu al een marktaandeel van 50 procent. De huidige markt in Duitsland wordt door Te Pas geschat op 100 miljoen mark. "Maar we hebben het dan over afzet via specialisten zoals keel-, neus- en oorartsen en longspecialisten, aldus Te Pas. "Hoe groot de markt blijkt te zijn die via de huisartsen kan worden bereikt, valt moeilijk in te schatten".

Vroeger was het opsporen van een overgevoeligheid een tijdrovende en soms pijnlijke zaak. Sinds kort is er een gemakkelijke manier om een allergie op te sporen. Dat wordt door de nieuwe Duitse partner, waarvan Te Pas de naam nog niet prijs wil geven, al verkocht. Maar daarna volgt vaak een doorverwijzing naar een specialist. Dat is echter niet meer nodig, omdat Oralgen door de patient zelf kan worden toegepast. Daarmee vervalt de noodzaak om bijvoorbeeld om de maand een injectie te gaan halen.

Artu, opgericht in 1984, is de laatste jaren snel gegroeid. De omzet was in 1988/89 nog maar f 2,5 miljoen. In dat jaar was er nog een verlies van zeven ton. Het aantal werknemers was 18 en ligt nu ruim boven de dertig. Certificaten van het bedrijf werden op 11 december van vorig jaar geïntroduceerd op de parallelmarkt van de Amsterdamse beurs tegen f 4.

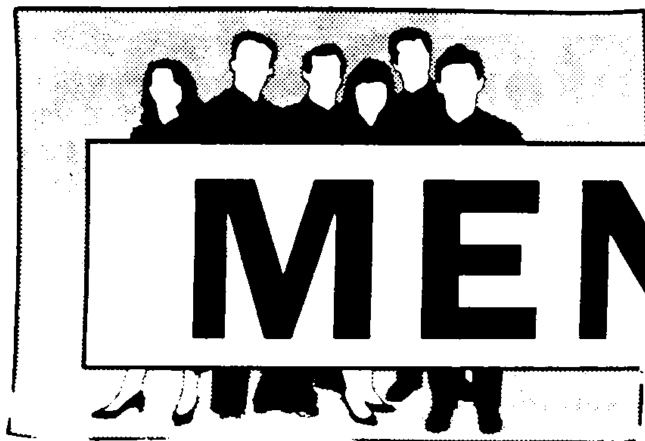
Het bekend worden van de geschatte cijfers over het laatste boekjaar leidde op de beurs vrijdag tot een koersstijging van 40 cent of 7,5 procent van de koers naar f 5,70. Dat is tevens een hoogste punt voor dit jaar.

Nieuwe jas voor Infotrans

■ *WILLEMSTAD — Het adviesbureau Infotrans is uit haar jasje aan de Fokkerweg gegroeid en naar een groter pand verhuisd. Het heeft sinds woensdag zijn kantoor bovenop de heuvel aan de St. Annaboulevard.*

Het bedrijf bestaat in september dit jaar. Aanvankelijk gaf het alleen adviezen over telecommunicatie, maar inmiddels levert het ook de noodzakelijke hardware. Er zijn tien mensen werkzaam bij Infotrans. De directie bestaat uit Bo Lindgren (links) en Erwin Wolfert (rechts).

MENSEN

Apoe 4 veroorzaakt mogelijk Alzheimer

Amerikaanse onderzoekers denken het gen opgespoord te hebben dat verantwoordelijk is voor de ziekte **Alzheimer** op latere leeftijd. Driekwart van alle Alzheimerpatiënten lijdt aan deze vorm van ziekte, die tot geestelijk verval en uiteindelijk de dood leidt.

Het geidentificeerde gen - apoe4 - ligt op de lange tak van chromosoom 19, een plek die onder medici al geruime tijd geldt als 'Alzheimerverdacht'. Dit schrijven de onderzoekers in een artikel in het wetenschappelijk blad Science. Het team van de Duke-universiteit in Durham, North Carolina, meldt dat mensen met twee kopieën van het bewuste gen acht keer zoveel kans lopen op latere leeftijd Alzheimer te krijgen. De onderzoekers baseren zich hierbij op een onderzoek onder 234 mensen uit 42 verschillende families waar de op oudere leeftijd optredende ziekte op grote schaal voorkomt.

Negentig procent van de mensen die in hun erfelijk materiaal twee kopieën van apoe4 hadden, waren op tachtigjarige leeftijd ziek met Alzheimer. Daarentegen liepen leden van de 'Alzheimer-families', die niet beschikte over een kopie van het gen, maar twintig procent kans Alzheimer te krijgen.

Het nieuw ondekte gen lijkt ook voor 'incidentele' gevallen van Alzheimer verantwoordelijk te zijn die niet zijn terug te voeren op erfelijke belasting. Bij een bloedonderzoek van ruim 500 niet-erfelijk belaste Alzheimerpatiënten vonden de onderzoekers bij 64 procent minstens een kopie van apoe4 vergeleken met 31 procent in verscheidene controlegroepen. Dit wordt bericht in de jongste uitgave van het vakblad 'Neurology'.

Hoe het gen precies verantwoordelijk is voor het ontstaan van de ziekte, is de onderzoekers nog niet duidelijk. Apoe4 is betrokken bij de produktie van apolipoprotein e, een eiwit dat cholesterine door het bloed vervoert. Het Duke-team ontdekte in het laboratorium, dat dit eiwit zich verbindt met beta-amyloid dat in afzettingen in de hersenen van Alzheimerpatienten gevonden is. Zij vermoeden daarom dat het eiwit apoe4 door zijn verbinding met beta-amyloid deze normaal oplosbare peptide in een onoplosbare vorm omzet waarmee afzetting in de hersenen wordt bevorderd.

Haai spuugt vieze duiker weer uit

Een duiker in Californië die reeds half in de bek van een grote haai verdwenen was, werd op het laatste moment weer door het dier **uitgespuugd**. De man kwam er levend vanaf, maar raakte wel zwaar gewond aan hoofd, borst en rug. Dat heeft de Amerikaanse kustwacht in Noord-Californië vrijdag meegedeeld.

"Hij heeft zeer veel geluk gehad," aldus een woordvoerder van de kustwacht. "Er is maar een reden dat hij nog in leven is: De haai lustte hem niet".

De onfortuinlijke duiker werd van achteren door de vis gegrepen en naar het wateroppervlak geduwd. Zijn lichaam verdween tot de schouderbladen in de muil, waarbij alleen zijn hoofd en schouders nog naar buiten staken. Vervolgens spuugde de haai zijn buit weer uit, waarschijnlijk omdat hij ontdekte zich in zijn prooi te hebben vergist. De duiker droeg een rubberen duikpak.

Vermoedelijk ging het om een grote witte haai, een van de weinige haaisoorten die een mens kunnen doorslikken.

Uniek joods erfgoed in chinese stad

De Chinese stad Kaifeng zamelt geld in voor het behoud van het **unieke joodse erfgoed** dat dateert van voor de tijd van de dertiende-eeuwse Italiaanse ontdekkingsreiziger Marco Polo.

Kaifeng, in de provincie Henan in midden-China, wil een zeventiende-eeuwse synagoge herbouwen en documenten verzamelen over de joodse gemeenschap, die een behoorlijke welvaart bereikte dankzij de ligging van de stad aan de zijderoute, de weg die China, centraal-Azië en het Romeinse rijk verbond."Ons onderzoek heeft de hulp nodig van de joodse groepen in ons land, joodse geleerden en joodse ondernemers", schrijft de vereniging voor joods historisch onderzoek in Kaifeng in een brief.

De vereniging hoopt vier miljoen dollar bijeen te brengen om in de herbouwde synagoge een museum van de geschiedenis van de Chinese joden in te richten. Over deze geschiedenis is maar weinig bekend. Het is bijvoorbeeld onduidelijk, hoe de joden duizend jaar geleden uit het heilig land naar China zijn getrokken.

Op haar hoogtepunt telde de joodse gemeenschap in Kaifeng ongeveer 2.000 leden. Nu zouden er nog 200 afstammelingen van deze groep over zijn, maar na eeuwen van huwelijken van joden met niet-joden is feitelijk de joodse traditie verdwenen.

De belangstelling in China voor het joodse verleden is flink toegenomen sinds het land vorig jaar diplomatieke betrekkingen met Israel aanknoopte. De vereniging in Kaifeng hoopt dat de joden in Israel en andere landen willen bijdragen aan het onderzoek naar de joodse gemeenschap in de stad.

Gevangene ontsnapt na theoretisch rijexamen

Een dertig-jarige gedetineerde heeft vrijdag in Zwolle kans gezien te **ontsnappen** nadat hij met succes theoretisch examen voor het rijbewijs had gedaan. De man was wegens meerdere overvallen veroordeeld en verbleef in de tbs-inrichting Veldzicht in Avereest. Vergezeld door drie medewerkers van dit instituut was hij vrijdag naar het examenlokaal in de Stilo sporthal in Zwolle gegaan. Terwijl hij en zijn begeleider na afloop van het examen naar de auto liepen, kwam een auto aanrijden, die door een vrouw werd bestuurd. De gedetineerde deed eerst een stap terug, alsof hij bang was te worden aangereden. Vervolgens sprintte hij naar de auto en stapte in. Voordat de begeleiders konden ingrijpen, was de wagen weggereden.

De politie meent op grond van getuigenverklaringen dat de gedetineerde even later is overgestapt in de kofferbak van een andere auto, die werd bestuurd door een man. De vrouw zou lopend verder zijn gegaan. Van alle drie ontbreekt elk spoor.

Antilliaanse ambities in Arnhem

Een van de meest actieve Antilliaanse organisaties in Nederland is volgens het kabinet van de gevolmachtigd minister van de Antillen in Den Haag de Arnhemse stichting Cadushi/Arcubos die regelmatig sociaal-culturele evenementen organiseert.

De stichting is nu bezig met een "**ambitieus project**" dat voor Antillianen in Arnhem en omstreken een beter imago en ook betere kansen moet creëren. Nadat gevolmachtigd minister Edsel Jesurun de expositie bezocht die door Arcubos was georganiseerd in Arnhem, volgde een tegenbezoek van de stichtingsleden aan het Antillenhuis. In de tuin werd het traditonele kiekje gemaakt. Achter minister Jesurun de eveneens gebrilde Ronnie Martina, hoofd van de afdeling culturele zaken èn van de afdeling voorlichting en p.r. van het Antillenhuis.

Ideeën over de nieuwe politie

Er zijn plannen geopperd in Nederland om het beroep van politieman te koppelen aan een **contract van zes tot acht jaar**. Het moet niet langer een beroep voor het leven zijn. Dit zou de politieorganisatie flexibeler en beter moeten maken. Andere plannen zijn om niet alleen jongeren te recruteren maar ook specialisten als accountants, bedrijfskundigen en milieudeskundigen. Ook zouden politieagenten een mbo-opleiding moeten volgen bijvoorbeeld in de richting van veiligheid. Binnen het korps kunnen zij gespecialiseerd worden tot agent terwijl zij met de algemene opleiding ook buiten de politie terecht kunnen. De directeur-generaal openbare orde en veiligheid H. Borghouts van het ministerie van Binnenlandse Zaken schrijft over deze ideeën in het Algemeen Politieblad.

35 Dienstjaren

■ *ORANJESTAD — Juan Francisco Thiel herdacht het feit dat hij 35 jaar in overheidsdienst was. Hij werkt op de politiewacht Oranjestad, waar hij timmer-werkzaamheden uitvoert. In het bijzijn van zijn echtgenote en kind en de commissaris van politie bood de waarnemend minister van justitie, Benny Nisbet, de gelukwensen en de gebruikelijke enveloppe met inhoud aan.*

Straffe doorlopers

Dat er in het Antilliaanse douanekorps **straffe doorlopers** zijn - zonder buikje - is prachtig duidelijk geworden tijdens de Nijmeegse wandelvierdaagse. De ABC-wandelaars kregen niet alleen complimenten van de Nederlandse collega-douaniers die hun gezellige meewandelaars vonden, zij hebben ook de erkenning gekregen van zeer verdienstelijk wandelteam van de douane. Als beste EEG-douanegroep behaalden zij een prijs. Verplicht nummer vóór terugkeer naar de Antillen wordt dan al gauw een bezoek aan Badhuisweg 175. Daar waren present de Antillenhuis-ambtenaren Heinz Davelaar, Ronnie Martina en fotograaf Nico van der Ven.

Bad man

De originele Batman is Adam West. Hij vloog voor rechtvaardigheid over het tv-scherm van 1966 tot 1968. Hij is nu 63 en doet mee in een nieuwe Amerikaanse tv-serie Danger Theater. "Het valt niet mee een tv-held te zijn", zegt West die sinds de jaren zestig alleen maar minderige rolletjes kreeg. "Legendarische personen krijgen heus niet zo goed betaald."

Heer Bommel en de Hachelbouten

door Marten Toonder

4019 — Heer Ollie trok met bevende handen zijn jas uit, en gaf die aan de waard.

"Ach, zover is het dus al met mij gekomen", prevelde hij gebroken. "Berooid moet ik door het leven gaan en zelfs mijn mooie jas heb ik niet meer als beschutting. Hoe moet dat nu? Zó kan ik toch niet de straat op? Zeg jij dan eens iets, Tom Poes!"

Maar dat hoefde niet. De waard trok een oud en gescheurd kledingstuk uit een poetsmand en wierp dat de ongelukkige toe. Want zelfs deze verharde ondernemer had nog een zacht plekje in zijn gemoed.

Toen was zijn geduld echter op. Zodra heer Bommel de flarden had aangetrokken, wierp hij hem met schade en schande de deur uit. Tom Poes volgde hem en hielp hem zorgzaam overeind.

"Laten we nu gauw naar huis gaan", stelde hij voor. "Dan kunt u uw zaken in orde maken en dan is alles weer......"

"Naar huis?!" riep heer Ollie jammerend. "Waar een heksenkring in het gazon groeit en waar nummer dertien op de deur staat? Jij begrijpt er niets van, jonge vriend! Ik ben een getekende, achtervolgd door het noodlot!"

Op dat moment werd hun aandacht getrokken door een stem, die murmelend de stilte van de nacht verstoorde.

"Kwade voortekens", sprak de stem. "Duivelskruid, groeiend naast het trapje van de herberg! Dat duidt op kommer en kwel voor de ondernemer en voor allen, die hier binnen gaan. Ik had het kunnen weten."

Het was Hobbel Hachelbout, die bij het licht van de vale maan enig onkruid bestudeerde........

HENRY ® By Dick Hodgins

I WONDER IF HENRY...
...MADE UP WITH HENRIETTA?
I GUESS HE DIDN'T...
How to Join the FOREIGN LEGION

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

LAST ONE IN IS A MONKEY'S UNCLE!
SORRY ABOUT THAT

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

HOLD IT! A SERGEANT IS NOT SUPPOSED TO HIT A PRIVATE!
ACTUALLY, BEETLE, I THINK OF US MORE AS BIG BROTHER AND LITTLE BROTHER
MOM!

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

WHAT DID YOU LEARN IN SCHOOL TODAY, POKEY?
A LOT ABOUT BIRDS
DID YOU KNOW THE ORIOLES, CARDINALS AND BLUEJAYS WERE NAMED AFTER BASEBALL TEAMS?

…GENDA

…EDISCHE …IENSTEN

ARTSEN

…TDIENST ARTSEN
… de artsen van Bandabou … kunnen in spoedgevallen …1858 bellen en dan het …paraat afluisteren. De … de andere districten kunnen … de artsenpraktijk van … huisarts bellen en het …t zal dan mededelen wie … arts is.

…NDERARTS
…culiere patienten)
…stdoende arts belt U tel.: …00.

…VERENIGING …TANDARTSEN
…nstdoende arts gedu… …keinde en op feestdagen …2222 op te bellen.

… MEDICO STA ROSA
…weg 327. Tel.: 672300/
… zaterdag en zondag van … uur.

…TER E.A. WINKLAAR
…ticuliere patiënten)
… 130. Tel.: 371418
…n op zaterdag en zondag …12.00/17.00-18.00 uur.

…KVERPLEGING

…IT GELE KRUIS …KVERPLEGING
… 17. Tel.: 682344, 682947, …574. Fax: 681000. …nst tel.: 603661 vanaf … Spreekuur wijkgebouw …371665): iedere dinsdag van … uur.
…tel.: 687707; Montagne Abao: …711; Kaya Fensu: tel.: 618577; …g: tel.: 657508; Schrijnwerkers- … 628288; Barber: tel.: 641677; …71628; Brievengat: tel.: 373584 … zuigelingen- en peuterbureaus)
…chtzuster gelieve tel.: 603661

… VAN HET WIT GELE …VOOR GEZINSVERZOR- …DO PA FAMIA'
… 17. Tel.: 680222; spreekuren … woensdag en vrijdag van 08.00- …, dinsdag en donderdag van … uur.

… NEUTRALE …KVERPLEGING
…weg 15. Tel.: 692231/ …nd van 07.00-17.00 uur. … van de wacht gelieve tel.: …genummer 669-0368, te …

…abao, Groot Sta Martha 141. … geopend van 14.00-17.00 … wachtzuster gelieve tel.: …nummer 669-0368 te bellen.

…RAMKLINIEK …IO CANARIO
…weg Noord 43, tel.: 44510, …1883 en 691838; voor … prenatale zorg en zorg … na de bevalling.
… zuigelingen: iedere donde… van 13.30-16.00 uur.
…bureau peuters: iedere dins… van 12.30-14.45 uur.

STICHTING …KVERPLEGING BANDABOU
… 35, tel.: 646077/…387; open

AMIGOE
Colofon

WEGA DI NUMBER
9 2 6 3
1 7 4 5

**9666
2335
0450**

van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Lovert. Tel.: 641141 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST

14 augustus 1993 vanaf 08.00 uur tot 16 augustus 1993 om 07.00 uur: **Dokter Janga, Centro Mediko Sta. Rosa.** Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 603946 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Ayubi, De Vos en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST

13 augustus 1993 vanaf 17.00 uur tot 16 augustus 1993 om 07.00 uur: **Dokter Hermelijn, Spreekkamer: Sta. Maria. Tel.: 683048;** spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 604045 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO

13 augustus 1993 vanaf 17.00 uur tot 16 augustus 1993 om 07.00 uur: **Dokter Schellens, Sentro Mediko Barber.** Tel.: 641784; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 667004 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 14
Otrobanda:
Groot Piscadera, Jan Noorduynweg z/n (naast Thorax Centrum). Tel.: 685022/685023.
Punda:
Dominguito, Caracasbaaiweg 127. Tel.: 617988.
ZONDAG 15
Otrobanda:
Muizenberg. Muizenberg z/n. Tel.: 692390/692391.
Punda:
Janwé, Caracasbaaiweg 191. Tel.: 617553.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135

VERLOF BEGRAFENIS
(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 14 augustus:
S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 78.
zondag 15 augustus:
A. Michel, Dr. M.L.K. Boulevard 42.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

LUCHTPOSTSLUITING
POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, Tel.: 686644
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 686917.**

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

MAANDAG
TOERISTENSCHIP
11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Gooroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
15.30 uur dienst.
Muizenberg Sionskoraal
10.00 uur dienst.
Buena Vista
10.15 uur dienst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds. O.G. Haasnoot.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur de heer J. van Eenennaam.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. P. van der Waal.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA

zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

****

ZONDAG

LTsz7ft6LTft5Streanen Uní vs Porta Blanku;
18.00 uur (eerste divisie) Sithoc vs Centro Dominguito - Sentro Deportivo Kòrsou.
Torneo Best of the Best 1993
10.00 uur (B) Brandweer vs Selikòr;
11.15 uur (D) Montagne Abow vs Bati Kibra;
12.30 uur (C) Coca Cola vs Susana n.v.;
13.45 uur (A) Douane vs Posterijen;
15.00 uur (B) Hospitaal vs Setel n.v.;
16.15 uur (D) Porta Blanku vs Bonam;
17.30 uur (C) Antillean Soap Company vs Sikkens - voetbalveld te Mundo Nobo.
Asiento/Curoil-toernooi
16.30 uur (vet. B-4) Asiento vs Sranan;
18.00 uur (A) benfika vs Vasco da Gama - Rust & Burgh-veld.

ATLETIEK
(Road Runners Club Kòrsou)
17.00 uur start ± 4,5-km *Fun Run* bij het clubhuis van Quick '60 te Semikok.

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
AA-klasse
play-off
14.30 uur Sta. Rosa Indians vs Groot Kwartier Stars - Tio Daou Ballpark.

SOFTBAL
(Slow Pitch)
Liga Amateur
10.00 uur Bati Bala vs Carpatula;
12.00 uur Happy Time vs Garoti;
14.00 uur Caterpillar vs Veteranos;
16.00 uur Gevangenis vs Nos ku Nos - Cirilo Chirino Ballpark (Groot Kwartier).

KART-WEDSTRIJDEN
(Karfa Club Curaçao)
11.00 uur start tweede kartevenement - parkeerplaats Industriepark

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turístiko (presentator Captain Sterling)
20.00 Wega di Number Kòrsou
20.07 New WKRP in Cincinnati
20.30 Political Program: **Democratische Partij**
21.00 Telenotisia
21.30 TeleCuraçao Special
22.30 Estreno: **Kidnapped** (Suspense/Action)
24.00 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor
17.00 Uitzending klassificatiewedstrijd WK Voetbal 1994: **Colombia vs Argentinië**
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 vervolg voetbalwedstrijd **Colombia vs Argentinië**
19.00 Tele-Suerte
20.00 Di Bishita Ku..... **Muskus' Droompaleis**
20.30 TeleCuraçao Special
21.00 Telenotisia
21.30 Shete Dia
22.00 Sunday Night Movie: **The Siege of Firebase Gloria**
23.30 Superstars of Wrestling
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG

15.00 **Track and Field:** World Athletics Championships
16.00 **Basketball:** Summer Pro League - Championships
18.00 News
18.30 ABC World News Saturday
19.00 **Earthworks**
20.00 **Movie: Rio Shannon** (1993; Drama)
22.00 Commish
23.00 News
23.30 **Movie: Tragedy of Flight 103: The Inside Story** (1990; Drama)
01.30 News
02.00 **Movie: Great Scout and Cathouse Thursday** (1976; Comedy)
04.00 Branded
04.30 Topper
05.00 Travel Travel
05.30 Ebony/Jet Showcase

ZONDAG

12.30 News
13.00 Like It Is
14.00 **Shark Hunter**
15.00 **Track and Field:** World Athletics Championships
16.00 **Basketball:** National Summer Championship - Final
18.00 News
18.30 ABC World News Sunday
19.00 Life Goes On
20.00 America's Funniest Home Videos (R)
20.30 **Movie: Everybody's All-American** (1988; Drama)
23.00 News
23.30 **Movie: Marilyn: The Untold Story** (1980; Drama)
02.15 News
02.45 ABC World News Now
04.30 Opray Winfrey
05.30 ABC World News This Morning

AE (kanaal 73)

ZATERDAG

15.00 **Movie: The Wanderers** (1979; Drama)
17.00 Comedy on the Road
18.00 Evening at the Imprev (R)
19.00 Home Again
19.30 Home Again
20.00 **Movie: Frankie's House** (1992; Drama (Part 1 of 2))
22.00 Comedy on the Road
23.00 Caroline's Comedy Hour
24.00 **Movie: Frankie's House** (1992; Drama (Part 1 of 2))
02.00 Comedy on the Road
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 **Movie: Isadora** (1969; Biography)

ZONDAG

12.30 **Movie: Sex and the Single Girl** (1964; Comedy)
14.30 **Movie: Splendor in the Grass** (1961; Drama)
17.00 In Search Of...
18.00 Real West (R)
19.00 **Jewel in the Crown**
20.00 **Movie: Frankie's House** (1992; Drama) Part 2 of 2)
22.00 Miss Marple
23.00 Caroline's Comedy Hour
24.00 **Movie: Frankie's House** (1992; Drama) Part 2 of 2)
02.00 Miss Marple
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 **Movie: Horse Feathers** (1932; Comedy)

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG

18.00 News
18.30 CBS Evening News
19.00 Inside Edition Weekend
19.30 Family Feud
20.00 Dr. Quinn, **Medicine Woman** (R)
21.00 **Movie: Internal Affairs** (1988; Mystery) (Part 2 of 2)
23.00 News
23.30 Roseanne
24.00 **Movie: Club Paradise** (1986; Comedy)
02.00 **Movie: Split Image** (1982; Drama)
04.00 Headline News
04.30 Headline News
05.00 Headline News

ZONDAG

12.00 **Little House on the Prairie**
13.00 Who's the Boss?
13.30 Golf: PGA Championship
18.00 News
18.30 CBS Evening News
19.00 60 Minutes (R)
20.00 Murder, She Wrote (R)
21.00 **Movie: Poisoned by Love: The Kern County Murders** (1993; Drama)
23.00 News
23.15 CBS Sunday Night News
23.30 Amen
24.00 Entertainment Tonight
05.30 CBS Morning News.

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG

15.00 Unsolved Mysteries
16.00 **Movie: Alone in the Neon Jungle** (1988; Drama)
18.00 **Movie: Runaway Heart** (1990; Comedy)
20.00 **Movie: Stolen Babies** (1993; Drama)
22.00 The Hidden Room
22.30 The Hidden Room
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 China Beach
01.00 Paid Program
05.30 Paid Program

ZONDAG

12.00 Shop 'Til You Drop
12.30 Born Lucky
13.00 L.A. Law
14.00 Moonlighting
15.00 Unsolved Mysteries
16.00 **Movie: Imagine: John Lennon** (1988; Documentary)
18.00 **Movie:** Death Dreams (1991; Horror)
20.00 **Movie:** The Accidental Tourist (1988; Comedy/Drama)
22.30 **Girls Night Out: Jeff Cesario**
23.00 Paid Program
04.30 Paid Program

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG

17.00 **Pro Beach Volleyball:** Seal Beach Open
18.00 News
18.30 NBC Nightly News
19.00 Saturday Sports Live
19.30 Roggin's Heroes
20.00 **Super Bloopers & New Practical Jokes** (R)
21.00 Empty Nest (R)
21.30 Nurses (R)
22.00 Reasonable Doubts (R)
23.00 News
23.30 Saturday Night Live (R)
01.00 Comedy Showcase
02.00 To Be Announced
05.30 ALF

ZONDAG

12.00 Ebony/Jet Showcase
12.30 Personal Power
13.00 Mama's Family
13.30 New WKRP in Cincinnati
14.00 ALF
14.30 **American Telecast**
15.00 **NFL Teams of Legend**
16.00 **NFL's Fastest Man Competition** (Taped)
16.30 **Pro Beach Volleyball:** Seal Beach Open
18.00 News
18.30 NBC Nightly News
19.00 Quantum Leap
20.00 I Witness Video
21.00 **Movie: 'Till Death Us Do Part** (1992; Drama)
23.00 News
23.35 Mama's Family
24.05 New WKRP in Cincinnati
24.35 ALF
01.05 Beauty and the Beast
02.05 Williams TV
02.35 NBC News Nightside
05.30 NBC News at Sunrise

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG

15.30 **Movie: Operation Petticoat** (1959; Comedy)
18.05 WCW Saturday Night Wrestling
19.00 **Major League Baseball:** Atlanta Braves at Cincinnati Reds (L)
22.00 **Movie: Rio Lobo** (1970; Western)
24.00 **Movie: Space Invaders** (1990; Comedy)
02.00 **Movie: Battlev Beyond the Stars** (1980; Science-Fiction)
04.00 Some Fun Now
04.05 CHIPs
05.05 I Love Lucy

ZONDAG

13.00 **Movie: Platoon Leader** (1988; Adventure)
15.00 **Movie: The Hanoi Hilton** (1987; Drama)
17.00 Tom & Jerry's Funhouse
17.30 Captain Planet and the Planeteers
18.00 WCW Main Event Wrestling
19.00 **Movie: Perry Mason: The Case of the Musical Murder** (1989; Mystery)
21.00 National Geographic Explorer (R)
23.00 Network Earth
23.30 Hidden Keys to a Loving Relationship
24.00 Perfect Smile
24.30 World Tomorrow
01.00 Personal Power
01.30 Cher Presents Lori Davis Hair Care
02.00 Personal Power
02.30 MicroCrisp
03.00 Golfing Breakthroughs for 1993
03.30 Rolling Stone Music
04.00 Personal Power
04.30 I Love Lucy
05.05 All in the Family
05.35 Headline News

DANKBETUIGING

Hoewel woorden ons tekort schieten, willen wij langs deze weg onze innige dank betuigen aan alle buren, vrienden en kennissen die op welke wijze dan ook belangstelling en medeleven hebben betoond bij het tragisch heengaan van onze onvergetelijke zoon en broer

MILTON KASDJO

Naast de ons geschonken kracht van de Almachtige heeft uw warme genegenheid ons gesterkt in de zo moeilijke dagen.
Een speciale dank gaat uit naar: Mevr. Ana Maria Camara, Fam. Cratsz, Fam. Soerodongso, Mevr. G. Fung-a-loi en Ph. Chin.
God zegene U.

De diep bedroefden: **Palmin en Carmen Kasdjo-Diran**
Christie, Audrey en Daniella

AGENCIA FUNERARIA EL SEÑORIAL
v. Brakellaan 3, Tel. 373848 - 369422 Fax 369422 Page 310-0092

A fayesé:

Manuel Felix Alves

Mihó konosí komo Calçaô

Na nòmber di : Dionizio Felix Alves na Kòrsou
Esposa i yunan : Maria Feliz Alves na Venezuela i yunan

Tomé Fermin eposa i yunan na Venezuela
Merita Felix Alves Alberts
esposo i yunan na Hulanda
Agostinho Felix Alves na Kòrsou
esposa i yunan i mas ñetunan na Madeira

Su amigu : Manuel da Silva Lobo i famia
Su amigunan i Kolonia Portugues en general

Akto di entiero lo tuma lugá djadumingu 15-8-'93 saliendo for di St. Elisabeth Hospital pa 3.30 pa Santana katóliko na Sta. Maria.
Lo tin un Santu Sakrifisio di misa na St. Elisabeth hospital.
Ta risibi bishita for di 12'or di mèrdia.

"Dios ta nos refugio y fortalesa"
Ps. 46:1

Mamai danki pa tanto Amor y Cariño.
Cu profundo tristeza nos ta participa cu dia 13 di Augustus 1993 a fayece:

Sra. Vda. Isbelia Catharina Bronswinkel - Bloem

cariñosamente jama: "Bea"

Na nomber di su:
Jiunan: Myrna Bronswinkel
Eveline Bronswinkel
Marlene y Alex Wiersma-Bronswinkel
Harold y Ria Bronswinkel-Husen
Axton y Enid Bronswinkel-Conquet
Poppy y Jan Broeksema-Bronswinkel
Cedric y Marisela Bronswinkel-Luidens
Cecil y Elsida Bronswinkel-Winterdaal
Esseline y Daan Varossieau-Bronswinkel

Nietonan: Carroll, Peter Simon
Ludmila de Cuba-Simon
Perlishka Orman
Viveca, Farley, Haime Wiersma
Jerrel, Barbara Bronswinkel
Mirla, Dinayda Bronswinkel
Wanda, Esther, Carolien Broeksema
Cathy, Gregory, Samuel Bronswinkel
Clinton, Jeanella Bronswinkel
Dion, Jamie Varossieau

Bisanietonan: Joanne, Bryan, Charelle, Daeryll, Siong, Pachyong

Rumannan: Ligia y Jacinto Gijsbertha-Bloem
Edison y Aida Bloem-Valeriaan
Demas famianan na Aruba, Curaçao, Hulanda y U.S.A.:
Bronswinkel, Bloem, Simon, Orman, Wiersma, Husen, Conquet, Broeksema, Luidens, Winterdaal, Varossieau, Rolly Emelina, Maduro, de Cuba, Chang, Strick, Gijsbertha, Rojer, da Silva, Valdes, Jansen, Marie Baptiste

Amigo y amiganan, bisiña y conociman.

Dia y ora di entiero lo ser anuncia despues.

Na lugar di flor of krans, famia cariñosamente ta pidi pa hasi un donacion na pasadia pa nos grandinan "Centro Kibrahacha". Lo tin un caha den misa disponibel pa esaki.

Aruba, 13 augustus 1993

NAPA

ZATERDAG 14 AUGUSTUS 1993

AMIGOE

Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEWS

Cuba als centrum van cultuur

REPORTAGES

Thee plukken op hellingen van Malabar

= door Norbert Hendrikse =

Gezinsvoogdij: te weinig mensen voor begeleiding 450 gezinnen

Curaçaose jeugd verpaupert

Een *choller-house* op Pietermaai. Begin augustus 1993. Twee jonge mannen en een verwaarloosd uitziende jonge vrouw, zitten te 'basen' dat het een lust is. Er hangt een verstikkende rook in de kleine ruimte. De vrouw heeft een baby van amper een paar maanden oud op de arm. Het kind kijkt met schele ogen door de waas van rook die het in het gezicht geblazen krijgt. Zo wordt een nieuwe drugverslaafde geschapen.

Als Marbella Kuster van de Gezinsvoogdij wordt gealarmeerd gaat ze er met een vrouwelijke collega meteen op af. De mannen kijken verstoord op en de jonge vrouw antwoordt op de vraag of de baby haar kind is achteloos dat ze 'oppast voor een kennis'. Ze weigert het kind af te staan en de maatschappelijk werksters beginnen zich bedreigd te voelen en gaan terug naar kantoor. De politie wordt gebeld. "Ja, moeilijke gevallen. Wat moeten wij daar aan doen?" Ze komen inderdaad niet.

Marbella Kuster, houdt binnenkort op met het werk dat ze jarenlang zo graag gedaan heeft, al is het niet de dankbaarste taak die men zich kan voorstellen. Ze heeft gekozen voor een beter betaalde baan bij een overheidsinstelling als 'bedrijfs maatschappelijk werkster'.

Directeur Jan Jonkman van de Stichting Gezinsvoogdij ziet haar node vertrekken. Juist nu er behoefte is aan meer ervaren mankracht in een tijd van toenemende problemen. Toen de stichting in 1985 begon had de stichting met 2 maatschappelijk werksters het toezicht op 50 gezinnen. Nu zijn er 450 gezinnen, en moeten dezelfde twee maatschappelijk werksters de negenvoudige *workload* opvangen. Een bedroevende situatie en de resultaten zijn er dan ook naar:

20 procent wordt als *lost games* beschouwd, 60 procent als 'gedeeltelijk geslaagd' en slechts 20 procent succesvol. 'Gedeeltelijk geslaagd', noemt men bij de Gezinsvoogdij een situatie waarbij na jaren begeleiding de relatie tussen ouder en kinderen is hersteld, waarbij het meestal gaat om de relatie moeder-kind, want vaders bekommeren zich bij dit soort gevallen niet of nauwelijks om de kinderen.

TOEZICHT

Jan Jonkman legt uit dat de stichting Gezinsvoogdij zich in de eerste plaats bezighoudt met de uitvoering van de wettelijke maatregel van onder toezicht stelling. Dat betekent dat waar een kind met zedelijke of lichamelijke ondergang wordt bedreigd, de Voogdijraad een onderzoek instelt. Als uit dat onderzoek inderdaad blijkt dat het kind protectie behoeft, dan wordt zo'n kind op grond van artikel 147 van het Burgerlijk Wetboek onder toezicht gesteld van de kinderrechter. De kinderrechter klopt dan bij de Voogdijraad aan om het kind onder toezicht te stellen en de stichting Gezinsvoogdij heeft dan de uitvoerende taak. Als er uitzicht is op herstel van het gezag dat te lijden heeft gehad onder grove verwaarlozing, *sexual abuse*, incest, een uit de hand gelopen echtscheiding, drugs e.d., tracht de Gezinsvoogdij al die negatieve factoren om te buigen zodat er weer sprake kan zijn van een normale opvoeding en verzorging in het gezin.

Jonkman: "Dat vereist natuurlijk een heel intensieve begeleiding van het gezin. Het houdt niet automatisch in dat een kind uit huis wordt geplaatst. Voordat de Gezinsvoogdij bestond volgde men de weg van de minste weerstand en gebeurde dat wel. Maar met het uit huis plaatsen van het kind los je het probleem niet op, want na een aantal maanden zit je weer met een ander kind uit hetzelfde gezin dat in moeilijkheden is geraakt".

Maar is in gevallen van 'sexual abuse', incest e.d. die u zojuist noemde, het buiten het gezin plaatsen niet de beste oplossing?

Jonkman: "Ja, als het heel ernstige gevallen zijn, dan worden de kinderen direct bij het 'onder toezicht stellen' uit huis geplaatst. De Gezinsvoogdij stelt zich echter ten doel hulp te verlenen aan ouders, gezinsleden en verzorgers bij de opvoeding van onder toezicht gestelde minderjarigen zoveel mogelijk in hun eigen leefmilieu.

In justitiële gevallen heeft de Voogdijraad een onderzoekende taak, de kinderrechter heeft het gezag om onder toezicht stelling te bevelen en de Gezinsvoogdij is belast met de uitvoerende taak".

Uw stichting werkt met fulltime krachten?

"Inderdaad. In wezen zijn wij te vergelijken met de Reclassering, ook een overheidsinstelling. Momenteel ligt er een concept-Landsbesluit klaar om onze stichting de nodige wettelijke basis en erkenning te geven en hopelijk komt dit binnenkort door de Staten. Wij hebben voor de stichtingsvorm gekozen inplaats van een afdeling van de overheid, omdat wij vinden dat opvoeding behoort tot het particulier initiatief. Wij zijn tegen 'staatsopvoeding', zoals dat gebeurt in dictatoriale landen. Gelukkig kennen wij dat niet in onze grondwet. Verzorging hoort bij de ouders thuis en niet bij de staat".

Wie financiert uw instelling?

Jonkman: "Onze exploitatiebegroting gaat naar het Eilandgebied Curaçao, omdat het voornamelijk gaat om Curaçaose kinderen. Daarnaast zijn er echter ook kinderen afkomstig van Bonaire en St. Maarten en vroeger van Aruba. Als die kinderen onder toezicht zijn gesteld, worden de kosten hiervan via de Landskas betaald, indien de ouders de kosten niet zelf kunnen dragen".

SUBSIDIES

Het is bekend dat stichtingen gedurende de laatste jaren, nu het eilandgebied met begrotingstekorten kampt, problemen hebben om het geld waar ze recht op hebben los te krijgen. Is het bij u ook zo?

"Wij krijgen tot op heden onze subsidie op tijd, weliswaar ingekort met de beruchte tien procent aftrek die het Eilandgebied indertijd voor alle stichtingen heeft ingesteld. Voor wat het Land betreft ligt er alweer anderhalf jaar een verzoek tot uitbreiding van ons personeel. Door de enorme groei van het aantal gezinnen is de *caseload* op mij persoonlijk als directeur even groot geworden als op de maatschappelijk werksters. Dat mag helemaal niet, maar het kan gewoon niet anders. Wij zouden tenminste twee maatschappelijk werksters op HBO-niveau erbij moeten krijgen. Tot op heden krijgen wij op ons verzoek geen reactie, maar wel wordt van ons verwacht, dat wij in het kader van de justitiële jeugdzorg ons werk naar behoren doen, want het kind wordt niet voor niets onder toezicht gesteld.

Daarbij moet niet vergeten worden dat wij niet alleen het curatieve gedeelte van de jeugdzorg hebben, maar ook het preventieve gedeelte.

Daar waar de bedreiging niet zo groot is dat er meteen onder toezichtstelling moet volgen, vraagt de Voogdijraad ons een gezin in 'vrij patronaat' te nemen, hetgeen betekent preventieve begeleiding geven. Het werk is precies hetzelfde. Dezelfde negatieve factoren moeten ook omgebogen worden om de harmonie in het gezin te herstellen. Wij hebben een beroep gedaan op de samenleving om ons te helpen. Dit heeft geleid tot een vrijwilligerskorps van een kleine zeventig mensen, van wie er vijftig inzetbaar zijn. Maar ook die vijftig personen hebben elk maar één geval, terwijl zoals gezegd er momenteel minstens 450 zijn. Meer kan je ze niet geven, omdat het allemaal mensen zijn die een eigen beroep of een eigen huishouden hebben. Er zijn onderwijzers, leraren, advocaten, artsen enz bij, allemaal mensen die het razend druk hebben. Onze hoofdtaak bestaat nu uit het begeleiden van het vrijwilligerskorps".

U selecteert de vrijwilligers zelf?

Marbella Kuster: "Ja en het klinkt misschien raar wat ik nu ga zeggen, maar er vindt een 'natuurlijke selectie' plaats. Voor ons is het niet belangrijk welke vooropleiding de gegadigden hebben. In principe kan iedereen als vrijwilliger ingezet worden en zich als zodanig aanmelden. Ze krijgen een cursus van zes tot acht weken. Het voornaamste criteria is dat men zich moet kunnen inleven in problemen van anderen. Verder moeten ze te allen tijde inzetbaar zijn, dus ook gedurende de avonduren. Dat is ook logisch, want als een tiener gaat donderjagen of van huis wegloopt doet hij dat ook buiten werktijd. Tenslotte moet je begeleiding van een maatschappelijk werkster accepteren en op de juiste wijze voor *feed-back* kunnen zorgen. En nogmaals, de 'wet van de natuur' helpt ons bij de selectie. Mensen die in principe niet geschikt zijn voor dit soort werk, vallen al in het begin van de cursus automatisch af, zonder dat wij iets hoeven te zeggen".

Jonkman: "Sterker nog, ik heb mensen gehad die als vrijwilliger kwamen en als cliënten vertrokken, omdat er zich opeens een probleem voordeed in hun eigen gezin..."

Marbella Kuster: "Een van de dingen die we de vrijwilligers bijbrengen is dat ze niet de Sinterklaas moeten gaan uithangen. Het einddoel is juist het gezin op een zodanige manier begeleiden, dat het later op eigen benen kan staan, al krijg je in het begin vaak de neiging om te zeggen 'wat zielig en ze kunnen het alleen niet klaren, dus laat ik ze maar wat geld geven'.

TASK FORCE

Jonkman wijst er op dat de problemen die de Gezinsvoogdij tegenkomt, uitvoerig met de Task Force, die zich bezig houdt met het opstellen van een jeugdbeleidsplan voor de overheid, zijn besproken. "Wij hopen dat dit er toe bijdraagt dat ons verlanglijstje eindelijk eens een keer de aandacht krijgt. Wij zijn nu voornamelijk bezig met 'brandblussen'. Er komt een melding binnen en we moeten er meteen op af. Als we gestructureerd kunnen werken door meer professionele mankracht, dan kunnen we beter de vinger aan de pols houden en anticiperen op problemen.

U zei in het begin dat er in 1985 slechts 50 'cases' waren en dat er nu 450 zijn. Wijst dit op een escalatie van de problemen of waren die er problemen er toen al, maar werd er geen aandacht aan besteed?

Marbella Kuster: "Ik denk inderdaad eerder aan een escalatie. Neem b.v. de problematiek van de buitenlanders en met name van de Dominicanen die zich onder marginale omstandigheden op onze eilanden vestigen. Ze huwen hier een Antilliaan, laten hun kinderen uit Sto. Domingo overkomen en blijken zich dan helemaal niet te kunnen aanpassen aan onze samenleving. Maar neem ook de ouders zelf. Het lijkt wel alsof niemand meer de verantwoording voor de kinderen op zich wil nemen. Het gaan vaak om gezinnen met kinderen van diverse vaders, die zich zelden of nooit laten zien. En een moeder die de straat op gaat om te gaan werken en zich verder niet bekommert over het lot van haar kinderen.

Aan het begin van mijn loopbaan was het nog zo dat moeders de taak van opvoeder overnamen als de vader was vertrokken. Nu zeggen ze: 'waarom moet ik met de kinderen opgescheept worden, terwijl hij vrolijk rondloopt'. Iedereen schuift de verantwoordelijkheid van zich af en wil alleen maar leuke en gezellige kinderen"

"Dan heb je nog het probleem van de internaten. Die stonden vroeger wat meer open voor 'probleem-kinderen', maar de laatste tijd worden die afgewezen met de opmerking 'we hebben het personeel er niet voor'. Dan denk je bij jezelf, waarom hebben jullie in al die jaren het personeel dan niet daarvoor opgeleid? Bovendien moet er onderscheid worden gemaakt tussen een kind dat in de problemen is geraakt omdat zijn ouders zijn overleden met een kind dat uit een 'chollers-huis' met drugsverslaafde ouders.

Jonkman: "Vroeger, toen de 'volks-ghetto's' als Seroe Fortuna en Koraal Specht nog niet bestonden, was er een betere sociale controle. De politie durft nu 's avonds of 's nachts nog nauwelijks op Seroe Fortuna te komen. Je had vroeger ook het 'kurasysteem' of 'multiple family'. Kinderen trouwden en gingen in een apart huisje wonen op het erf bij hun ouders. Als vader en moeder naar het werk moesten, kon oma of een tante oppassen. In de nieuwe volkswijken bestaat dat niet meer. Erger nog: mensen uit verschillende culturen worden bij elkaar gezet in Otrobanda en de muurtjes van Seroe Fortuna zijn zo dun dat de radio hard gezet moet worden als ik op huisbezoek ga 'si no bisiñanan ta tende tur kos' (anders horen de buren alles). Ook het zekerheidsgevoel is verloren geraakt nu ook de vrouwen het laten afweten. Ze gaan naar het casino toe, ze zijn overdag nooit thuis. De kinderen zwerven op straat. Nichols, het hoofd van de lagere school van Seroe Fortuna heeft mij gezegd dat hij met alle op straat zwervende kinderen uit die wijk een complete basisschool kan opzetten! Dat is toch een teken aan de wand.

Hoe definieert u zo'n zwerfkind?

Jonkman: "Ik zal een voorbeeld uit de praktijk geven van een jongen van 14 jaar. Er komt in een gezin ruzie tussen de ouders. Vader en moeder zijn gescheiden en de kinderen zijn aan de vader toegewezen. Het kind wordt problematisch, wat logisch is na alles wat hij heeft meegemaakt. Op zekere dag pakt vader de spullen van het kind in en zet hem op straat. Deze jongen had geen verdere familie en heeft een paar nachten bij een vriendin geslapen, wiens moeder daar niets van af wist".

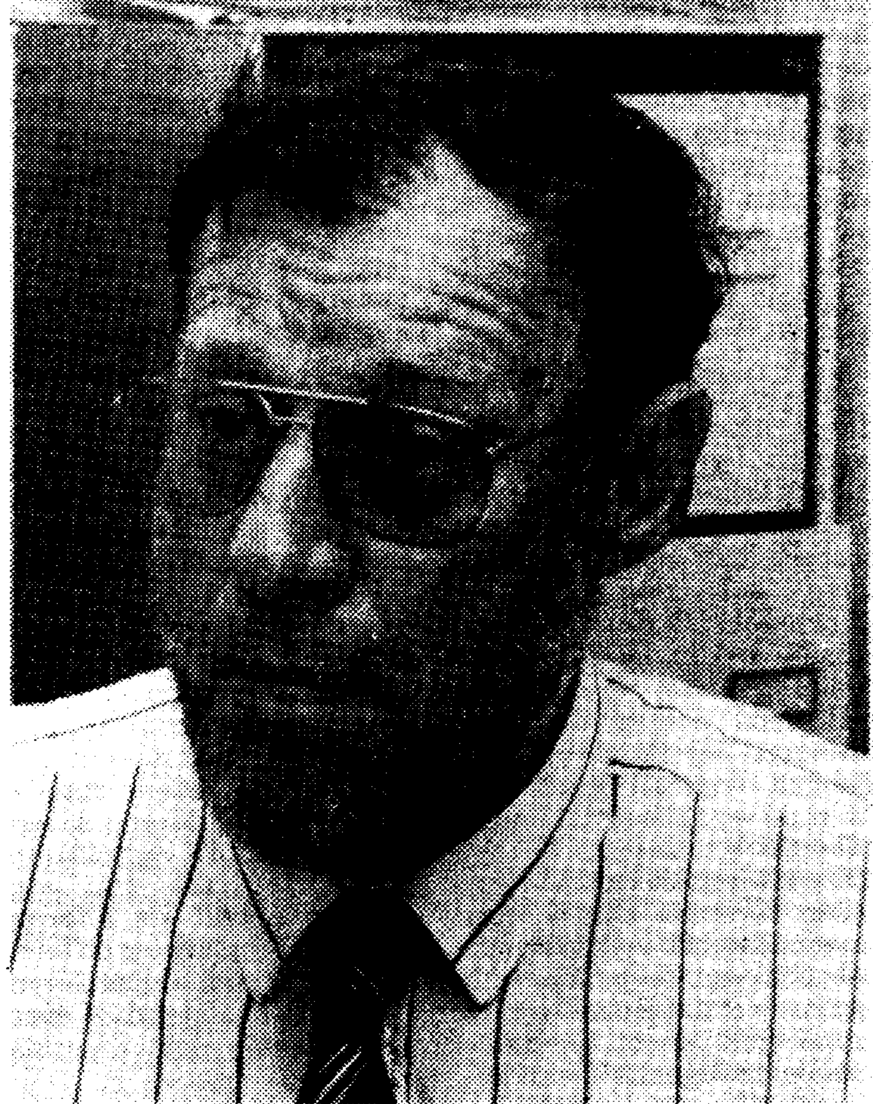
Marbella: "Daarmee komen we weer op het afschuiven van verantwoordelijkheid. Vroeger zou een tante gezegd hebben: jongen, kom maar bij mij wonen. Nu zegt de familie: "Wij willen geen problemen met een jongen die in de puberteit zit en lastig is".

Jonkman: "Vorige week hebben wij in één week drie van dit soort zaken gehad. Dus van échte zwerfkinderen. In twee gevallen kwam de moeder bij ons melden dat zij het kind per se niet meer wilde, omdat zij het niet meer aan kon en dat wij het maar verder moesten uitzoeken".

GEEN MONSTERS

Is het dan meestal ook niet zo dat de moeders op een bepaald moment de kinderen niet meer aankunnen en hun noodgedwongen buiten moeten zetten omdat ze grote pro-

Vervolg op pag. 4

JAN JONKMAN
...meer mensen nodig...

MARBELLA KUSTER
...kinderen zijn geen monsters...

ALS grootste 'boosdoener' bij de problemen in de gezinnen die onder toezicht van de Stichting Gezinsvoogdij staan, worden 'hechtingsstoornissen' vermeld. Dr. G. de Lange formuleert het als volgt: Het zijn kinderen die zich op geen enkele positieve wijze ingebed voelen met wat of wie dan ook, omgeving, ouder(s), verzorgers of leeftijdsgenoten". Deze kinderen hebben doorgaans ook problemen op school. Uit de cijfers van de Stichting over 1992 blijkt dat van de 273 onder toezicht gestelde pupillen er 52 speciaal onderwijs volgen en 53 (in 1991 nog 35) in het geheel niet naar school gaan. Een grote risicogroep vormen nog altijd de één oudergezinnen (meestal gezinnen waar de vader ontbreekt). In 1992 kwamen 202 pupillen uit deze categorie. In 1991 waren het er nog 66, zodat er dus sprake was van een verdubbeling van het aantal. Het verslag over 1992 concludeert dat hoe ouder een kind wordt, des te moeilijker de hulpverlening om zo'n kind weer te laten hechten aan de ouder(s).

Verwaarloosde jeugd

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst, luidt een bekend Nederlands gezegde. Wat dat betreft ziet onze toekomst er niet zo rooskleurig uit, getuige alle verhalen omtrent de verloedering van de Curaçaose jongeren. Toenemende jeugdwerkeloosheid, jeugdcriminaliteit, drugsgebruik onder de jongeren, drop-outs in het onderwijs, een alarmerend hoog percentage afgewezen kandidaten bij de eindexamens en ga zo maar door. Een instantie die zich sinds 1985 bezig houdt met de meest moeilijke gevallen is de Gezinsvoogdij. Of zoals de in 1984 opgerichte stichting officieel heet de: Fundashon guia di famia bao di vigilansha di hues. De naam geeft al aan dat daarbij de aandacht niet uitsluitend op de ontspoorde jongere wordt gericht, maar op het gezin. De stichting stelt zich ten doel hulp te verlenen aan ouders, verzorgers en gezinsleden bij de opvoeding en verzorging van 'onder toezichtgestelde minderjarigen', zoveel mogelijk in hun eigen leefmilieu.

Een gesprek met directeur Jan Jonkman en zijn waarneemster, Marbella Kusters-Fluonia die al tien jaar als maatschappelijk werkster veldwerk doet op dit terrein.

Albert staat bekend als 'vlot in de omgang'

Nieuwe Belgische koning heeft behoefte aan respect

BRUSSEL - Het is de tweede keer in de koninklijke geschiedenis van België dat een overleden vorst niet door een van zijn kinderen wordt opgevolgd. Leopold II, de tweede koning van België, had naast drie Jochters slechts een zoon die al op tienjarige leeftijd stierf. De troon kwam toen in eerste instantie toe aan zijn jongere broer prins Filip. Deze schuwe en dove man verkoos echter zijn boeken en kunstcollectie boven het koningschap, waarna de troon overging op zijn jongste zoon, koning Albert I. Zijn oudere broer Boudewijn was al op 21-jarige leeftijd overleden.

door Henk van de Poll, anp

Zoals de keuze van de eerste Albert niet direct was voorzien, zo ook die van de tweede. In België werd er sterk rekening mee gehouden dat zijn 33-jarige zoon, prins Filip, de koningskar zou gaan trekken. In de kranten is veel over deze wisseling gespeculeerd. De meest aannemelijke is tot nu toe dat Boudewijn met zijn broer al afspraken had gemaakt dat deze de troon maar moest bestijgen als de koning 'te vroeg' zou overlijden. Dat te vroeg heeft dan te maken met de periode die het koninklijk huis dacht nodig te hebben om Filip tot een volwaardig troonopvolger te boetseren.

VRAAGTEKENS

In feite waren beide pretendenten met vraagtekens omgeven. Bij Filip worden de intellectuele capaciteiten niet erg hoog aangeslagen. Albert II zou voor een krabbenmand als België misschien iets te lichtvoetig door het leven gaan. Feit is dat de nieuwe koning in ieder geval veel meer (levens)ervaring heeft dan zijn zoon en ook het klappen van de zweep in de financiële, economische en politieke arena's beter kent.

Boudewijn heeft zich echter als nog geen andere koning van België een groot (moreel) gezag weten te verwerven. Dat gezag was onmisbaar om de vele valkuilen in het federaliseringsproces van zijn land te kunnen omzeilen. Hij wilde België per se als natie behouden. Afscheidingsprocessen heeft hij altijd in de kiem kunnen smoren.

Van de nieuwe koning zal die arbitragerol evenzeer worden verwacht. Hoewel Albert bekend staat als vlot in de omgang, zal hij het respect dat nodig is voor deze rol nog moeten afdwingen. De Kerk, die nog steeds veel invloed heeft in België, zal zich wellicht nog wel eens achter de oren krabben. Bij Boudewijn en Fabiola was zij kind aan huis, de vraag is of dat onder Albert ook zo zal zijn.

De populariteit van de overleden vorst en zijn echtgenote onder het volk, vormde ook een van de peilers van het respect dat Boudewijn in de politiek genoot. De diepe sociale bewogenheid van het koninklijk paar die daaraan ten grondslag lag, is bij de nieuwe koning nog niet zo opgevallen.

Toch is het cruciaal voor het Belgische koninghuis dat dat gezag wordt opgebouwd. Er staan België moeilijke tijden te wachten, niet alleen financieel-economisch, maar ook staatkundig bij de verdere uitwerking van de jongste federalisatie-akkoorden. Een voorttikkende tijdbom daarbij is de wens van de Vlamingen om het sociaal stelsel uit te splitsen.

Dan staan er volgend jaar Europese en gemeenteraadsverkiezingen te wachten en het jaar daarop, maar wellicht al eerder de parlementsverkiezingen. Verliest de nieuwe koning zijn invloed op de partijen en de politieke besluitvormingsprocessen, dan zou de sluimerende discussie over een monarchistisch model naar voorbeeld van Zweden, waar uitsluitend sprake is van een ceremoniele functie, wel eens de kop kunnen opsteken.

Voor de meeste Belgen zou dat, getuige de grote aanhankelijkheid die zij de afgelopen week aan hun overleden vorst hebben betoond, geen prettig vooruitzicht zijn. De koning is immers de enige Belg die daadwerkelijk boven de partijen kan staan.

Albert is inmiddels 57 jaar. Over zijn gezondheid is weinig bekend, anders dan dat hij nog steeds in staat is om snelle motoren, speedboten en auto's te besturen. Geruchten als zou zijn dochter Astrid als alternatief voor Filip achter de hand worden gehouden bij een eventuele troonsafstand of overlijden van de nieuwe koning, blijven speculatief.

Astrid is formeel de tweede in lijn, na Filip, om haar vader op te volgen. Daarna komen haar drie kinderen, zolang haar broer nog niet is getrouwd en geen eigen kinderen heeft. Op de laatste plaats komt dan de tweede zoon van Albert prins Laurent. Hoewel Astrid betere kwaliteiten worden toegedicht en haar gezinsleven voorbeeldig is, bieden de feiten weinig aanleiding tot de geruchtenvorming.

De vorming van prins Filip gaat gestaag door, getuige zijn benoeming tot nieuwe erevoorzitter van de Belgische dienst voor buitenlandse handel, een post die daarvoor door zijn vader werd bekleed. De prins zal in deze functie belangrijke handelsmissies naar het buitenland leiden. Als eerste is een reis voorzien naar Saudi-Arabië van 19 tot 25 november.

Het Belgisch Koningshuis

Louise María van Orleans (1812-1850) — Leopold van Sajonia Coburgo Gotha (1790-1865)
gekroond
Leopold I
María van Oostenrijk (1836-1902) — Leopold II (1835-1909)
Filip (1837-1905) — María van Hohenzollern-Sigmaringen
Charlotte Amalie Keizerin de México
Louise Stefanie Clementine
Isabella van Beieren (1876-1965) — Albert I (1875-1934)
Henriette
Josefine
Astrid van Zweden (1905-1935) — Leopold III (1901-1983)
Afgetreden in 1959
Karel Prins Regent 1944 - 1950
Marie José Koningin Italië
hertrouwd met
Lilian Baels (1916)
Fabiola de Mora y Aragón (1928) — Boudewijn I (1930–1993)
Josefine Charlotte (1927) Groothertogin van Luxemburg
Albert II (1934) — Paola Ruffo van Calabrië (1937)
Alexander (1942)
Marie Cristina (1951)
María Esmeralda (1956)
Filip (1960)
Astrid (1962)
Laurent (1963)

Dynastie van Saksen- Coburg Gotha
tak van Prins Leopold: Kon. families van België Frankrijk, Italië Keizerlijke families van Franknjk, Oostenrijk, Groot Hertogdom luxemburg.
tak van Prins Ernest: Britse Koninklijke Familie
tak van Prins Ferdinand (1785-1851): Bulgaarse Koninklijke Familie

AFP infografia - Fred Garet/bewerking Amigoe

Stacey Koon: "We kregen eerlijk proces"

Straffen voor agenten nog geen einde aan affaire King

= door Frans Bothof, ANP =

LOS ANGELES - Het oordeel in de zaak van de zwarte automobilist Rodney King is gevallen. Sergeant Stacey Koon en agent Laurence Powell van de politie van Los Angeles kregen vorige week elk dertig maanden cel wegens hun aandeel in de mishandeling van King. Maar de grote vraag is hoe deze relatief gematigde uitspraak in de strafzaak die leidde tot de grootste geweldsuitbarsting in een Amerikaanse stad van deze eeuw zal vallen bij de zwarte bevolking van Los Angeles.

Stacey Koon werd veroordeeld omdat hij opdracht had gegeven voor de matpartij. Laurence Powell omdat hij het merendeel van de 56 slagen had uitgedeeld. De openbare aanklager had tien jaar tegen de eerste en negen jaar tegen de tweede agent geëist.

BEROEMD

King werd 's lands beroemdste slachtoffer omdat zijn mishandeling op 3 maart 1991 toevallig op video werd vastgelegd. De onsmakelijke beelden van de afranseling gingen de gehele wereld over. Ze leidden tot algehele verontwaardiging. Het politiekorps van Los Angeles (LAPD) kwam onder een spervuur van kritiek te liggen. Volgens velen zou de LAPD zich schuldig maken aan racisme en buitensporig geweld. Die mening werd echter niet gedeeld door de jury die zich had gebogen over de aanklacht. Op 29 april 1992 sprak zij de politiemensen vrij omdat het slaan van King gepast zou zijn geweest gezien diens verzet bij de aanhouding.

Enkele minuten nadat het vonnis was uitgesproken trokken duizenden, met name zwarte bewoners uit de arme wijk South Central, de straat op. Het plunderen en vernielen begon en hield drie nachten aan. Met als resultaat: 53 doden, 2400 gewonden en een schade van meer dan een miljard dollar.

De geweldsexplosie resulteerde in het ontslag van de chef van de LAPD, Daryl Gates en, op verzoek van het Witte Huis tot een herziening van het proces door een federale rechtbank. Ditmaal werden de politiemensen ervan beschuldigd de burgerrechten van King te hebben geschonden. Een enigszins merkwaardige juridische constructie die ertoe moest leiden dat de verontwaardiging over de vrijspraak ongedaan werd gemaakt.

Daarmee werd Los Angeles opnieuw opgezadeld met een proces dat de emoties hevig beroerde. Aan de vooravond van de jury-uitspraak werd voor nieuwe rellen gevreesd. De politie, nu beter voorbereid, was in hoogste staat van paraatheid en patrouilleerde zwaar bewapend door de verpauperde wijken in de binnenstad.

Toen het vonnis werd geveld, trokken de mensen inderdaad weer de straat op. Maar ditmaal was de reactie van geheel andere aard: er werd gefeest want er was recht gedaan. Koon en Powell waren schuldig bevonden, de andere twee politiemensen, Timothy Wind en Theodore Briseño, wier rol een veel mindere was, gingen vrijuit.

Rodney King, de man waarom alles draaide bij het proces in Los Angeles.

JURY

Met het vonnis van rechter Davies is echter het laatste woord nog niet geschreven over de King-affaire. In een nabijgelegen gerechtsgebouw zijn juristen bezig met het selecteren van een jury die zich moet uitspreken over het lot van twee zwarten. Damian Williams en Henry Watson mishandelden tijdens de rellen vorig jaar een blanke vrachtwagenchauffeur. Ook hun schop- en slagpartij werd, net als die van de LAPD door de camera geregistreerd, ditmaal was een professionele televisieploeg hiervoor verantwoordelijk.

Beide zaken worden met elkaar vergeleken. De behoefte om aan te tonen dat er klassejustitie dan wel discriminatie in het strafrecht bestaat, is groot. Zeker in de zwarte gemeenschap in Los Angeles overheerst de vrees dat de straf voor Williams en Watson een zwaardere zal zijn dan die voor Koon en Powell. Die vrees is niet onterecht. Omdat de blanke vrachtwagenchauffeur levensgevaarlijk gewond raakte, is Williams en Watson moord ten laste gelegd.

Dat John Davies met dergelijke gevoelens rekening heeft gehouden, lijkt niet erg waarschijnlijk. De uit Australië afkomstige rechter heeft de reputatie eerlijk en onpartijdig te zijn. Zelfs Stacey Koon moest dit beamen. "Hij gaf ons een eerlijk proces. Ik denk dat hij het beste deed dat ik mij kan voorstellen", zei de politie-officier na zijn veroordeling.

Vertrouwen groeit langzaam in Rotterdamse drugswijken

= door Nelleke Vermeer, ANP =

Een dik, groezelig gordijn ontneemt voorbijgangers alle zicht op wat zich in het pand aan de Burgemeester Meineszlaan in Rotterdam afspeelt. Overdag lijkt het huis te slapen, 's nachts komt het tot leven. Greep hier de politie eind april zo spectaculair in met die eerste grote veegactie tegen drugsoverlast?

Omwonenden zeggen geen effect van het politieoptreden te zien. "Even zijn de junkies weggeweest, maar na pakweg een week was het weer hommeles", vertelt een overbuurvrouw. "Zo gaat dat nu eenmaal. Het schoonbezemen van drugspanden werkt net als het vegen van de straat: Even is alles schoon, maar al snel slingert het eerste zwerfvuil er weer", zegt opbouwwerker Ingrid Heijst van actiegroep het Nieuwe Westen berustend. Het Nieuwe Westen vormt samen met de wijk Middelland het gebied dat als eerste door de politie onder handen werd genomen in de nieuwe aanpak tegen drugsoverlast. Die werd twee maanden geleden ingeluid met een massale 'veegactie' in tientallen panden. Daarna herhaalde de politie haar optreden regelmatig.

HERRIE

De bewoners van de wijken lijden al jaren - meer dan waar ook in de stad - onder de herrie uit panden waar drugs worden gedeald. Ze vinden naalden voor de deur, kermende verslaafden in de tuin en worden rechtstreeks geconfronteerd met de hele, kleine en grote drugscriminaliteit. Toch klinken er uit de wijken nu positieve reacties op 'het grote offensief', hoewel de resultaten van de acties nog nauwelijks meetbaar zijn. Bij verschillende instanties komen zowel klachten als complimenten binnen.

"Je merkt dat de burgers langzaam hun vertrouwen in de politie terugkrijgen. Aanvankelijk was er scepsis alom en dacht men dat de aanpak na de eerste keer snel zou verwateren", constateert PvdA-fractievoorzitter Tom Harreman van de deelgemeente in oprichting Delfshaven. "Nu er inmiddels een hele serie invallen is geweest, begint men te geloven dat het menens is. Daarbij komt dat er sinds kort constant veel meer politie op straat is. Pas kwam iemand me enthousiast vertellen dat hij op de nieuwe binnenweg agenten te paard was tegengekomen - direct aanspreekbaar en zo binnen handbereik", aldus Harreman.

Hij voert namens de toekomstige deelgemeente overleg met de politie en het openbaar ministerie in Rotterdam over de verbetering van het leefklimaat in het gebied, dat ook de betreffende oude wijken in het centrum van Rotterdam beslaat. Hoewel dat overleg over de wijkveiligheid in het algemeen gaat, staat de aanpak van de drugscriminaliteit bovenaan.

Tussen 11 en 18 juni viel de politie bijna dagelijks drugspanden binnen en arresteerde 206 zogenoemde *drugsrunners*, dealers en gebruikers. De acties zijn uitgevoerd in de oude wijken van Rotterdam en op de snelweg A16, waar de runners tegen flinke betaling, per auto klanten lokken voor de verkoop van verdovende middelen in drugspanden.

Na deze acties zijn 51 overlastgevende panden gesloten. "Maar dat sluiten heeft niet altijd effect. Je staat ervan te kijken hoe de bewoners via de kleinste gaatjes in dichtgemetselde woningen terugkeren", moppert Ingrid Heijst. "Na hun arrestatie staan de meesten binnen een dag weer op straat en dan moeten ze toch ergens blijven". Goed: Een deel van hen blijkt bij aanhouding illegaal in Nederland te verblijven en wordt via de vreemdelingendienst naar het buitenland geloosd. En 'de ergsten', die veel meer op hun kerfstok hebben dan bijvoorbeeld drugshandel, zitten voorlopig achter slot en grendel. Maar waar de overgrote meerderheid van de weggejaagde "gebruikers en dealertjes" blijft, is ook bij de politie onbekend. "In elk geval niet in de panden die zijn gesloten", stelt een woordvoerder. "Sommigen proberen dat wel, maar die sturen we weer weg. Dat controleren we".

Velen vinden een onderkomen of handelsplaats in drugspanden die nog wel open zijn, denkt hij. Van verspreiding van het probleem naar elders in de stad heeft de politie nog niets gemerkt.

Spielberg zorgt voor nieuwe kassuccessen

De Amerikaanse cinema is dankzij *Jurassic Park* van **Steven Spielberg** en *The Firm* met Tom Cruise, bezig de kassarecords te breken. Sinds het begin van de zomer is al 1.06 miljard dollar omgezet, 11 procent meer dan de 954 miljoen dollar van 1989, het vorige record. Dit blijkt uit cijfers van de Amerikaanse film-organisatie MPAA.

Eruit springt *Jurassic Park*, die bij het uitbrengen in 3.000 zalen in het weekeinde van 11 juni al 50.1 miljoen dollar in het laatje bracht. Het vorige record voor een weekend-recette werd vorig jaar gevestigd met *De terugkeer van Batman*: 47.7 miljoen dollar. Inmiddels zijn de inkomsten voor de film naar het boek van Michael Crichton, die binnenkort in Nederland in première gaat, al opgelopen tot 300 miljoen dollar in de VS en 100 miljoen dollar in Groot-Brittannië. *Jurassic Park* lijkt aan de kassa Spielbergs andere succes *E.T* nog te gaan passeren. In de VS behaalde deze film de ongeëvenaarde recette van 399.8 miljoen dollar.

Een andere succes-film, *The Firm* over een advocatenfirma met Tom Cruise als vedette, zette sinds 30 juni al 133 miljoen dollar om. Daarna volgen *In the line of Fire* met Clint Eastwood, met meer dan 100 miljoen dollar aan recettes, en *Sleepless in Seattle*, een komedie met Tom Hanks en Meg Ryan, die de 100 miljoen nadert.

Yolanda Wood op bezoek i.v.m. Cariba Art:

Cubaanse revolutie schiep nationaal cultureel gevoel

= door Nel Casimiri =

In het kader van het Carib Art Project zijn vanuit het hele Caribisch gebied kunstcritici naar Curaçao gekomen, kunsthistorici en kunstenaars. Uit Cuba kwam bijvoorbeeld schilder Lazaro Garcia, van wie een werk hangt op de grote expositie en ook kunsthistorica en ook de kunstcritica Yolanda Wood. Yolanda Wood is al 15jaar docent kunstgeschiedenis aan de universiteit van Havana. Zij geeft colleges met als specialiteit 'Cuba en het Caribisch Gebied'. Ook geeft zij speciale cursussen aan de Kunst Academie van Havana. Voornamelijk theorielessen, maar ze werkt ook mee aan de vorming van de artiesten.

Yolanda Wood is ook schrijfster. "Ik ben nu met mijn tweede boek bezig. Dat gaat over de hedendaagse kunst in het Caribisch Gebied. Het boek ligt al bij de drukker en ik ben al weer bezig met het volgende. Dat zal gaan over de historie van de kunst in het Caribisch Gebied, dus over de indianen, de architectuur, etc. tot aan de negentiende eeuw. Maar daarvoor ben ik nog volop bezig met onderzoek".

Waar heeft u gestudeerd?

"Aan de universiteit van Havana. Na mijn studie heb ik nog postgraduate studies gevolgd in Mexico, in Spanje en in Guyana. Het is voor mij erg belangrijk naar de verschillende eilanden van het Caribisch Gebied te gaan. Ik leer er veel van en ik leer ook veel van de contacten die ik daar kan leggen met de verschillende kunstenaars, evenals met de architecten en kunstcritici. Voor mij is elk bezoek aan een eiland van het Caribisch Gebied een manier om meer te leren over onze regio".

Bent u al eerder op Curaçao geweest?

"Nee, dit is de eerste keer. Ik ben erg verbaasd over de schoonheid van de stad. Ik had er wel foto's van gezien in boeken en tijdschriften, maar ik had niet verwacht dat alles zo goed geconserveerd zou zijn. Zo goed als de architectuur bewaard gebleven is. Het is een revolutie in de kunstgeschiedenis van de architectuur. Ik heb nog niets gezien van buiten de stad, maar de stad is erg interessant".

RESTAURATIE

"In Cuba zijn ook veel oude gebouwen bewaard gebleven en ook daar is men begonnen met restauratie. De bouwstijl is echter zeer Spaans, zeer barok en is niet te vergelijken met de architectuur van Curaçao.

"Het erfgoed van onze architectuur is erg gevarieerd, groots en divers. Men vindt het verspreid over het hele eiland. Cuba is erg groot. Het is verdeeld in veertig provincies en telt 12 miljoen inwoners. Om al die gebouwen te restaureren vraagt enorme inspanningen en geld. En we willen restaureren in alle provincies, niet alleen in Havana, hoewel het daar wel erg nodig en belangrijk is. Er is een speciaal centrum gesticht voor conservatie en restauratie. We hebben nu hulp gekregen van de Unesco om met dit werk door te gaan. Het is erg kostbaar. Ook komt men bij het restaureren voor veel problemen te staan. Het is heel gespecialiseerd werk. Vroeger gebruikten de architecten en de bouwers hele andere technieken dan tegenwoordig. Tegenwoordige vakmensen kennen die technieken niet meer. We hebben daarom een speciale school gesticht waar specialisten voor dit werk worden opgeleid. Op die school worden allerlei vaardigheden die verloren zijn gegaan, weer aangeleerd. Het is ook moeilijk om economisch/financieel de interesse te vinden in het restaureren van ons erfgoed. Maar dat erfgoed is belangrijk!"

Krijgt u daarbij ook hulp van andere landen? "Ja, bijvoorbeeld van de Dominicaanse Republiek. Daar zijn specialisten die met hetzelfde bezig zijn als wij. Hun gebouwen stammen ook uit dezelfde tijd en zijn opgetrokken in dezelfde stijl. Hun bloeitijd viel in dezelfde tijd als onze bloeitijd. Dat geldt ook voor de schilderkunst, de keramiek, de gravures, het gaat niet alleen om architectuur. Denk bijvoorbeeld aan het papier in de archieven. Die goed te bewaren is erg belangrijk. En ook het werk aan de kerken. Bijvoorbeeld in Santo Domingo, de kerk van Santiago de los Caballeros. En dat geldt ook voor andere landen. De uitwisseling van Cuba met andere landen is daarom erg belangrijk".

CONTACTEN

Onderhoudt Cuba contacten met alle eilanden, ook met de Franstalige en Engelstalige eilanden?

"We hebben frequent contacten met alle delen van het Caribisch gebied. Aan onze Biennale doen ook eilanden uit de hele regio mee. De tweede Biennale was zelfs helemaal gewijd aan het Caribisch Gebied. Dat vormde toen het thema. Elke keer kiezen we een speciaal thema voor de Biennale. De vijfde Biennale zal plaatsvinden in mei 1994. Het is altijd een plaats en tijd waar kunstenaars en critici elkaar ontmoeten. We hopen ook op een goede presentatie van Curaçao. Mijn bezoek hier is een punt van ommekeer, dit geeft ons een kans elkaar beter te leren kennen".

Yolanda Wood leidde me vorige maand rond in het Nationaal Museum van Cuba, een prachtig gebouw waar veel kunst uit vroegere eeuwen, Cubaanse, Spaanse, maar ook kunst uit andere Europese landen wordt bewaard. Dat Nationale Museum is echter niet het enige instituut in Havana dat ten dienste staat van de beeldende kunst.

"Heel belangrijk is het Casa de las Americas. Een cultureel instituut met als doel de promotie en het overdragen van kennis over kunst. Dat wil zeggen kunst in het algemeen, dus daar horen ook literatuur, muziek, theater, e.d. bij. Er worden veel tentoonstellingen gehouden, lezingen gegeven, concoursen en colloquia georganiseerd over bijvoorbeeld de geschiedenis van een kunstvorm, over de kunstenaars, over schilderkunst, over Amerika en ook over het Caribisch Gebied. Er vindt veel en regelmatig onderzoek plaats op Cuba over kunstenaars van Cuba, maar ook over kunstenaars in andere landen. Er wordt heel systematisch aan gewerkt. Elk jaar ook looft het instituut een prijs uit voor de literatuur in de Amerika's. Dit jaar hebben ze een prijs uitgeloofd voor een werk geschreven in een creoolse taal van het Caribisch Gebied. Dat houdt een erkenning in van deze talen, een erkenning ook van de realiteit".

"Dan is er nog het Centro Wilfredo Lam, een instituut dat de Biennales organiseert. Het is gespecialiseerd in moderne kunst, en vooral belangrijk omdat dat instituut zorgt voor de uitwisseling van kunst met andere landen".

MUSEUM

"Het derde centrum voor de kunst is het Centro de la Conversación y restauración de musicología. Dat is ondergebracht binnen de muren van het Nationaal Museum. Het Nationaal Museum is het belangrijkste museum van ons land. Daar wordt het erfgoed van Cuba bewaard. Het herbergt een waardevolle collectie Europese kunst, Latijnsamerikaanse kunst en Cubaanse kunst. Onze museumcollectie is van grote waarde en ook erg belangrijk voor onze studenten. Niet alleen studenten van de kunstacademie of studenten die kunstgeschiedenis studeren, maar voor alle studenten. Zij leren daar kunst van over de hele wereld te appreciëren. Er zijn ook zalen speciaal met Cubaanse kunst, van de achttiende eeuw tot nu toe. Die zalen zijn zeer belangrijk. We hebben zo veel mogelijk een zaal van elk land. Zo'n zaal geeft een idee van de kunstenaars en de kunst in elk land en laat de momenten van ommekeer zien, van revoluties in de kunst. Dat kan op verschillende momenten en manieren, historisch, collectief of individueel. Naast het Nationaal Museum kent Cuba veel andere musea, antropologische, van hedendaagse kunst, het Napoleonmuseum, veel galerieën, enz".

Vormt het communistisch systeem geen belemmering voor de onbelemmerde ontwikkeling van de hedendaagse kunst?

"Integendeel, de revolutie heeft juist een nationaal cultureel gevoel ontwikkeld en nu bestaan er musea in alle provincies van Cuba. Natuurlijk blijft daarbij Havana wel het centrum. De triomf van de revolutie is het onderwijs. Het onderwijs is heel essentieel op Cuba. De revolutie heeft alle kinderen van Cuba verzekerd van een goed onderwijsniveau. Er is een systeem opgezet, helemaal gratis, voor de ontwikkeling van de kinderen. Ook het onderwijs in de kunsten hoort daarbij. Alle lagen van de bevolking zijn nu betrokken bij de artistieke vorming".

En de economische problemen van Cuba, hebben die geen invloed op het kunstleven?

"Natuurlijk heeft dat invloed op het werk. Het is er bijvoorbeeld heel moeilijk aan materiaal te komen. Het kost veel inspanningen op het onderwijs aan de kinderen, de scholen, de klassen, de cursussen, goed te houden. Dat materiaal is afkomstig uit kapitalistische landen. Maar niet per se uit de V.S.".

Wat zou volgens u de oplossing zijn voor de economische problemen van Cuba ?

"Ik ben geen econoom. Ik weet het niet. Maar ik ben er zeker van dat we zullen slagen. Het volk van Cuba zal oplossingen vinden. De triomf van de revolutie is de idee van de sociale vooruitgang".

CARIB ART

Hoe zijn de contacten tussen U en de Carib Art organisatoren tot stand gekomen?

"Ik geloof dat ik in het afgelopen najaar op de tentoonstelling in de Galeria di Arte Moderno in Santo Domingo hoorde van het Carib Art Project, van de plannen om een grote tentoonstelling te houden van kunst in het Caribisch Gebied, van kunst uit onze regio. Ik heb geschreven naar de organisatoren van Carib Art. Ik wilde ze ontmoeten, hen leren kennen. Ontmoetingen zijn heel belangrijk, ook voor onze kunst. We moeten ideeën uitwisselen, over hedendaagse en ook over historische kunst. Ik geloof dat het idee van het Carib Art Project van het grootste belang is. De resultaten zullen blijvend zijn. Het is belangrijk dat deze expositie bestaat en rond gaat reizen. Er bestaat tot nu toe nergens iets dergelijks over het Caribisch Gebied. We moeten de wereld tonen wat hier gebeurt, wat er gemaakt wordt in het Caribisch Gebied".

De Carib Art organisatoren hebben gekozen voor een gelijke inzending van elk eiland. Dat houdt in dat er vijf werken hangen van Cuba, maar ook bijvoorbeeld vijf ingestuurd konden worden door Saba of een ander klein eiland. Wat vindt u van dat idee. Cuba heeft zoveel meer schilders dan Saba?

"Het is een uitgangspunt. Er zijn nu alle mogelijke kunstenaars present. Natuurlijk zijn er veel meer kunstenaars in het Caribisch Gebied dan hier aanwezig zijn. Op een eiland kunnen weinig kunstenaars wonen of juist heel veel. Maar het is onmogelijk om iedereen mee te nemen. Je moet altijd een keus maken. Wat belangrijk is, is te schrijven over deze collectie, te analyseren. Dat is ook belangrijk voor de kunstenaars".

"Deze expositie is een verrassing voor me. Ik heb veel landen bezocht en ik kende al veel van de kunstenaars die hier vertegenwoordigd zijn, zoals die uit Barbados, uit de Dominikaanse Republiek, uit Jamaica en Puerto Rico. Maar de grote verrassing voor mij, en dat begon al op de tentoonstelling in Santo Domingo, zijn de kleine eilanden. De uitingen van de kunstenaars daar en hun ontwikkeling. Er zijn veel interessante ontwikkelingen en die worden op deze Carib Art expositie duidelijk getoond. Daarom ook is deze expositie zo belangrijk. Er is werk van veel grote, bekende kunstenaars te zien, maar ook het werk van de kleine eilanden. En dat werk laat zien hoe de ontwikkeling van de kunst op die eilanden er voor staat. Het is ook allemaal heel recent werk, dat maakt de expositie historisch zeer belangrijk. De chronologie is zichtbaar. Het is belangrijk de tijd te begrenzen in historisch opzicht. Dit is werk van nu, van dit ogenblik. Dat is interessant voor de volgende generaties, voor de toekomst. Deze expositie is een anthologie, het laat pioniers uit het Caribisch Gebied zien. Het laat zien wie de kunstnaars waren van de eerste tijden in de kunstontwikkeling. Mensen willen weten en zien wie de pioniers waren van de moderne kunst. Carib Art is een hommage aan de geschiedenis van de kunst en van de kunstenaars, het is een eerste gezamenlijke expositie. Dat is een leuk idee".

"Over het algemeen is het een internationale expositie, heel divers. Een tentoonstelling die ons elkaar laat begrijpen en die ons blijft uitleggen wat het Caribisch Gebied is".

Een van de kunstenaars uit Barbados stelde voor slechts een deel van Carib Art te laten reizen, omdat naar haar mening niet alle kunstwerken aan een bepaalde standaard voldoen. Wat is daarover uw mening?

"Dit is een anthologie, een bloemlezing van het Caribisch Gebied. Nu is het een verrassing, het is een hommage aan alle landen van het Caribisch Gebied. Juist het kijken naar al die verschillende aspecten maakt de expositie zo belangrijk".

DIA'S

Op de expositie dit najaar in de Galeria di Arte Moderno in Santo Domingo waar ook een overzichtstentoonstelling te zien was over het Caribisch Gebied, maar dan uitgebreid met alle landen die grenzen aan het gebied was Yolanda Wood ook aanwezig. Ze hield daar een lezing over de kunst in het Caribisch Gebied, waarbij ze een serie dia's vertoonde om haar verhaal te illustreren. Die dia's toonden kunstwerken van de Spaanstalige Cariben, de Frans- en de Engelstalige eilanden, maar geen enkele dia werd vertoond van kunst uit Suriname, Aruba of de Nederlandse Antillen. Ruby Eckmeyer, een van de organisatoren van Carib Art sprak haar daarover aan in Santo Domingo. Deze keer op Curaçao hield Yolanda Wood twee lezingen, een over kunst in het Caribisch Gebied en een tweede lezing over de kunst op Cuba. Bij haar lezingen liet zij weer allerlei dia's zien, maar de aanmerkingen van Ruby Eckmeyer hadden resultaat gehad. Yolanda Wood liet nu ook voorbeelden zien uit de Nederlandstalige Cariben.

"Men leest dingen over Curaçao, leert erover, maar het is niet de realiteit. Ik heb nu een verzameling schilderijen van Curaçao leren kennen, en de architectuur, wat erg interessant is. Ik ben erg blij met de mogelijkheid hier te zijn. Het is interessant mensen van Curaçao te ontmoeten, maar ook de vele mensen uit andere landen die ter gelegenheid van deze expositie naar Curaçao kwamen. Ik hoop en wens dat Carib Art zal doorgaan met het werk en dat dat werk succes zal hebben. En aan de andere kant hoop ik ook dat Carib Art met mij zal doorgaan.

YOLANDA WOOD ...nationaal cultuurbesef...

Wallage maakt haast met opsporing fraude

Staatssecretaris **Wallage** van Sociale Zaken heeft het zwaarste middel waarover hij beschikt, ingezet om de bedrijfsverenigingen en het GAK te dwingen per 1 januari 1994 een operationeel computersysteem te gaan gebruiken ter opsporing van uitkeringsfraudeurs.

Naar eerst nu bekend is geworden, heeft de bewindsman op 28 juli per fax de toezichtkamer van de sociale verzekeringsraad de aanwijzing gegeven uiterlijk 1 september een plan van aanpak te overleggen. Dat plan moet worden opgesteld door de Federatie van Bedrijfsverenigingen.

Er dreigden ook na de jaarwisseling twee aparte systemen te blijven bestaan: Die van het GAK en die van de zelfstandige bedrijfsverenigingen. Bovendien dreigde de informatie-uitwisseling met de belastingdienst dan nog steeds niet on-line via het computerscherm, maar via standaardformulieren te verlopen. Uit recent onderzoek bleek dat met name de contacten met de belastingdienst langs papieren weg traag en onvolledig verlopen.

Bij een eerste inventarisatie van mensen met een uitkering van de bedrijfsvereniging (Ziektewet, ww, wao) naast een salaris, is gebleken dat 40.730 mensen zowel in loondienst waren als een uitkering genoten. Uit die groep werden 1.423 dossiers gelicht. Bij nader onderzoek viel 3,2 procent van de betrokkenen door de zeef. Zij kregen door nalatigheid of bewuste malversatie ten onrechte een uitkering, of hadden een te hoge uitkering naast hun salaris.

Uiteindelijk bleek dat in 18 procent van de gevallen de uitkeringstrekker zelf schuld had aan zijn te hoge uitkering. In nog eens 13 procent van de gevallen van samenloop van uitkeringen was het uitkeringsniveau te hoog door een fout van de bedrijfsvereniging zelf.

Om deze gevallen van salaris naast uitkering en twee of meer uitkeringen naast elkaar snel en grondig te kunnen bekijken, moet er een computersysteem komen.

Jonge kunstfotograaf exposeert in ITC

Bob Karhof geeft eerste visie op fotografisch vormgeven

WILLEMSTAD — Het toeval wil dat tijdens Carib Art en de bijeenkomst van NASPA-fotografen in het ITC de 24-jarige fotograaf Bob Karhof exposeert. Meest in het oog lopende element in het tentoongesteld werk is het beredeneerde gebruik van de camera obscura: een doosje met daarin een stukje filmnegatief en aan de voorkant een gat ter grootte van een speldeprik waardoor licht valt. Met een belichtingstijd van drie uur kruipt de wereld door het gaatje op het filmnegatief.

De vierdejaars student van de kunstacademie in Breda woont tijdelijk weer bij zijn ouders op Curaçao. In Nederland afgedrukt werk nam hij mee. Naast haarscherpe kleuren- en zwartwit-impressies van Curaçao, omvat zijn portfolio ook een eigenaardige collectie van afdrukken van met verf ingekleurde zwart-wit-negatieven uit een camera-obscura-experiment.

Een derde en vierde serie foto's is eveneens gemaakt met de lensloze zelfbouwcamera. Opmerkelijk in serie nummer 3 is de techniek van het zevenmaal belichten van een filmnegatief door zeven naast elkaar geplaatste afdekbare gaatjes. De procedure is simpel: open gaatje 1 voor drie uur, dek af en open op een andere lokatie gaatje 2 en zo verder. Het resultaat is een in elkaar overvloeiend beeld van objecten die in werkelijkheid bijvoorbeeld honderden meters van elkaar staan. Het effect van een dergelijke langgerekte zeven maal belichte foto leent zich voor commerciële opdrachten voor met name het bedrijfsleven. Inmiddels - zo geeft Karhof te kennen -zijn foto-opdrachten hier en in Nederland binnengekomen.

ÉÉN BEELDTAAL

Karhofs uitleg over zijn werk is gelardeerd met kunstfilosofisch woordgebruik. Kunst en commercie samen zijn voor hem echter geen verboden liefde. Opdrachten zijn geen probleem mits zijn recht van eigen interpretatie als kunstenaar gegarandeerd is. Het heeft te maken met eigen expressie. Het kunnen inrichten van een eigen wereld. "Het werk wat hier hangt is mijn werk, geen studieopdracht. Het zijn persoonlijke onderzoeken naar hoe ik mijn eigen wereld wil zien. Wellicht dat dat uitmondt in één beeldtaal. De beeldtaal van de persoon Karhof. Die moet herkenbaar zijn. Net als mensen als bijvoorbeeld fotograaf Fischer of schilders als Rembrandt en Picasso erin geslaagd zij hun beeldtaal te scheppen."

De jonge Karhof weet ondertussen wel wat hij liever wel en liever niet wil. "Geen naakten. Daarmee loop je teveel in de traditionele sporen van de fotografie. Liever zwart-wit dan kleur en liever vormaantasting dan exacte weergave. Titels geeft ik per definitie niet aan mijn werk; dat is mij te rationeel. Ik heb een vormtaal in mijn hoofd en die laat ik los op het rationele." Dat laatste schept vreemde werelden van auto's onder gigantische wasknijpers en landschappen van bananen en aardappelschillen, stukjes bacon en sinaasappels.

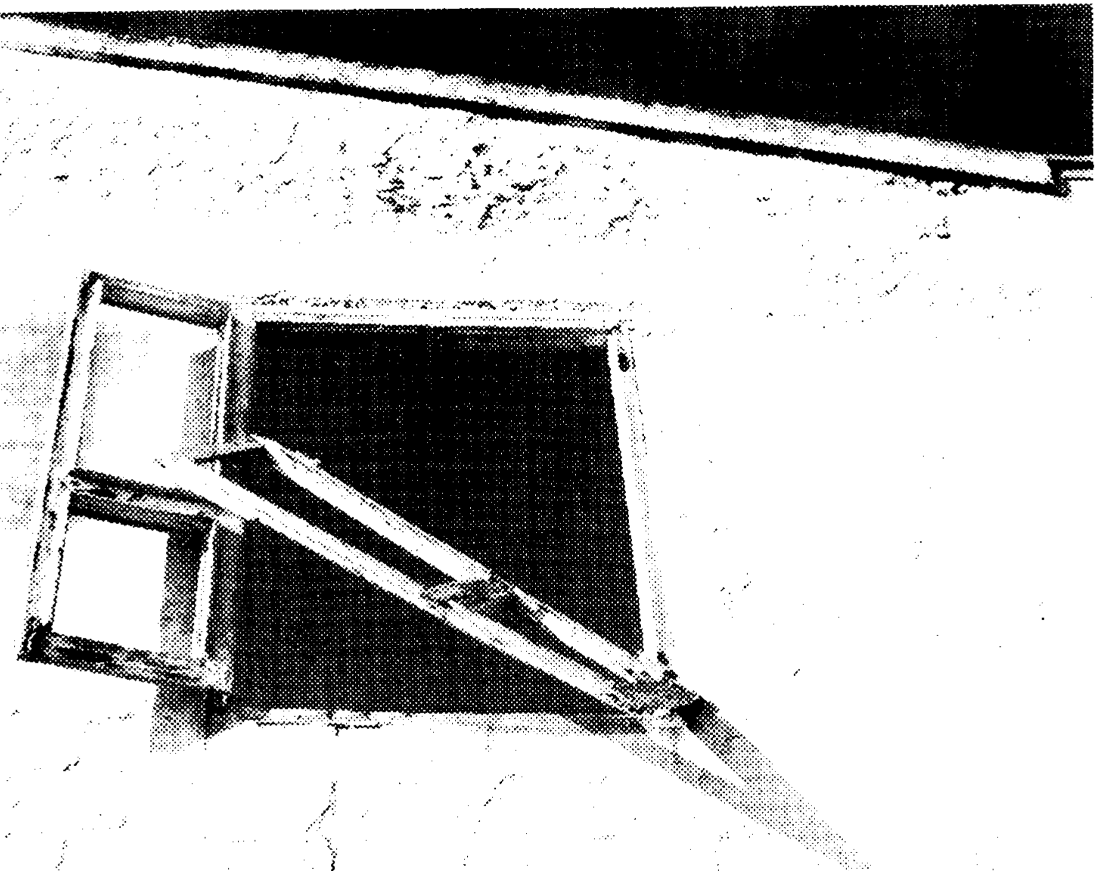
Karhofs expositie is klein, zijn werk nog groeiende in kwantiteit en kwaliteit. Sommige scherpbedoelde foto's kunnen scherper, stylistisch bedoelde platen kunnen stylistischer en een enkele beelduitsnede kan 'snediger' (bij voorbeeld: door een slordige beelduitsnede doorbreekt een niet weggesneden boomtakje de werking van de strakke blauwe lucht achter het hoofdobject).

De visie van Karhof op fotografisch vormgeven is echter onbetwistbaar zijn visie. En op dit fotokunstarme eiland is er behoefte aan alleen maar méér van dergelijke visies.

De expositie in een der gangen van het ITC duurt tot en met 28 augustus. In exclusieve of in zeer beperkte oplage zijn foto's te koop. Contact is mogelijk via tel. 681740.

●JOEL LABADIE

■*Meer expressieve foto's van Karhof komen slecht uit op het technisch weerbarstige krantenpapier. Illustratief voor de scherpe fotografie is echter dit werk van de jonge kunstfotograaf.*

Vervolg van pag. 1

blemen veroorzaken in huis ?
Marbella Kuster: "Ik ken geen kind dat als monster is geboren. Er worden door de omstandigheden wel monsters van gemaakt. In sommige gevallen kan een moeder zo'n kind inderdaad niet meer alleen aan. Maar in de meeste gevallen gaat dat wel met een beetje moeite. En daar zit het hem in. Ze moeten zich harder inspannen en daar hebben ze geen zin in".

Jonkman: "Onlangs hebben we met ons team hierover een gesprek gehad met onze ortho-pedagoog. We wezen er op dat we steeds meer te maken krijgen met *lost games*, omdat er in een vroeger stadium geen adequate opvang is geweest. Omdat deze kinderen in een vroegere periode geen echte communicatie en geen affectie hebben gehad, zijn zij zonder hechting opgegroeid. Dit zie je niet alleen in de lagere sociale klasse, maar ook in de midden- en hogere klassen. Je ziet dus een degeneratie bij kinderen in deze klassen doordat er thuis geen communicatie is. Vader en moeder werken, komen 's avonds doodmoe thuis en de kinderen moeten zich bezighouden met nintendo en andere spelletjes. Er wordt geen controle uitgeoefend op het huiswerk en je krijgt een toenemend aantal *dropouts*".

Die zwerfkinderen gaan ook niet naar school...
Jonkman: "Ze krijgen nergens meer een plaats. Het aantal op het eiland weet ik niet, maar wij hebben te maken met 141 in de leeftijdsklasse van 11 tot 19 jaar. Als je er de 75 onder toezicht stellingen (13 - 19 jaar) er nog bij telt in deze leeftijdsklasse dan kom je op een totaal uit van 216".
Marbelle Kuster: "Waar je deze *drop outs* ook plaats blijft het een probleem vanwege het gebrek aan communicatie, waarbij de gemeenschap gauw geneigd is te zeggen: 'zie je wel het ligt aan het kind en niet aan de ouders'. Maar het probleem is ontstaan door grove verwaarlozing en gebrek aan ouderlijke affectie".

Marbella Kuster vertelt dat ze een geval heeft waar ze al bijna tien jaar mee bezig is. Begeleiding van problematische jongeren is een kwestie van lange adem en van professionele aanpak.

Jan Jonkman heeft in 1988 al een voorstel gedaan om een 'jongensstad' en een 'meisjesstad' op te richten, waar zwerfkinderen kunnen worden ondergebracht. Onder deskundige begeleiding zouden deze jongeren dan een beroep kunnen leren en zich kunnen aanpassen aan het werken en wonen in groepsverband. Het landhuis Ronde Klip zou volgens Jonkman hiervoor kunnen dienen.

Maar zo lang de overheid alle aandacht concentreert op het oplossen van de eigen financiële en staatkundige problemen, lijken dit soort projecten uitsluitend te realiseren door de inzet en bijdragen van particulieren.

Voorlopig is de Stichting Gezinsvoogdij al blij met vrijwilligers die willen helpen om van de Curaçaose jongeren die in de problemen zijn geraakt verantwoordelijke burgers te maken. Als het lukt deze jeugd terug te winnen, dan hebben we inderdaad hoop op een betere toekomst.

Brieven van Reve

Bij Remco Campert gaat het steeds om een beschrijving van de leegte, Harry Mulisch streeft naar macht en aanzien. Reve heeft de verlossing als thema, Jan Wolkers driftbevrediging en Willem Frederik Hermans de identiteit. Op zijn serieuze momenten, en dat zij er bij Gerard Reve, zo verzekert hij zelf, vele, kan de volksschrijver behoorlijk bespiegelend worden.
De bovenstaande indeling naar thema is afkomstig uit een brief van Reve aan de criticus en hoogleraar Jaap Goedgebuure, naar aanleiding van een artikel dat de eerste geschreven had voor het speciale W.F. Hermansnummer van Tirade uit 1981. Goedgebuure was daar toen redacteur en had Reve blijkbaar uitgenodigd.
Uit zo'n brief blijkt dat Reve in het geheel niet de monomane, van de wereld afgewende romanticus is die hij wel eens voorwendt te zijn.
Dat is meteen het aardige van de laatste brievenbundeling uit het Reve-archief, *Brieven van een aardappeleter* geheten. We zien er de schrijver de pen voeren naar zeer uiteenlopende adressanten, variërend van het meisje dat vraagt hoe ze schrijfster moet worden (Reve besteedt vele alinea's aan de wijze waarop men het manuscript aan een uitgever aanbiedt) en de gereformeerde voorman Hendrik Algra ('Nu hoor ik weer dat Irene katholiek geworden is') tot Kamagurka die hij prijst om zijn cartoon van *De Avonden*.
Bijna altijd gaat het om zakelijke aanleidingen, zoals Reve's uitnodiging aan koningin Juliana om de première van zijn toneelstuk uit 1962, *Commissaris Fennedy* bij te wonen. Maar die specifieke toon is er altijd. Reve nodigt niet alleen de koningin uit, maar 'U en uw gezin'. Als hij de redactie van *Zo is het toevallig ook nog eens een keer* schrijft dat hij met de presentatie van het programma wil stoppen is dat omdat het hem teveel wordt elke week vanuit zijn Friese schuilplaats zijn 'koortsige en geile lichaam' naar Amsterdam te slepen.
Typisch reviaans zijn ook die momenten waarop de schrijver van een zakelijke toon plotseling op een intiem register overschakelt. Hij informeert of de geadresseerde nog wel eens betrekkingen heeft gehad 'met een vrouw of meisje van het vrouwelijk geslacht". En of dat beviel. Het zijn grappen tussen malligheid en meligheid in, maar soms werkelijk buitengewoon komisch.

DODELIJK

Van dodelijk niveau is Reves briefje aan de Protestante Stichting tot Bevordering van het Bibliotheekwezen en de Lectuurvoorlichting in Nederland uit 1964. De stichting had de schrijver blijkbaar uitgenodigd deel te nemen aan een discussiebijeenkomst over *Het probleem van de moderne literatuur*. Dat kostte de schrijver entreegeld plus reiskosten. 'Men durft in Nederland, dat heb ik elders al geschreven, vrijwel alles. Als men ergens een deskundige nodig heeft, is het gebruikelijk, dat men hem betaalt, en niet, dat men hem voor zijn medewerking laat betalen. Blijkbaar is dit de lieden wie de plaats en 'het probleem' van de moderne literatuur zo na aan het hart liggen geheel ontgaan', schrijft Reve. Vervolgens doet hij de organisatoren 'voor uw konferentsie' een paar thema's aan de hand, zoals *Het eenrichtingsverkeer der zogenaamde christelijke verdraagzaamheid* en *Het ontbreken van enig bewijs, dat seksuele prikkeling door middel van een boek kwaad zou zijn.*

AARDAPPEL

De titel van deze brieven verwijst uiteraard naar Vincent van Goghs beroemde schilderij. Reve brengt in zijn voorwoord hulde aan de aardappel, omdat dit knolgewas hem door de moeilijke perioden van zijn leven heeft heengeholpen.

In *Brieven van een aardappeleter* is veel te genieten, veel om zich aan te ergeren en zo hier en daar ook iets wat leuk is om te weten. Door de historische aanleiding van brieven is de bundeling bovendien een lengtedoorsnee van Reve's loopbaan. Alleen daarom al is deze bundeling de moeite waard.

J.H.B.

Gerard Reve: 'Brieven van een aardappeleter'. Uitgever: L.J.Veen.

De druk op de knop als daad van kunst

WILLEMSTAD — Via de lens van de camera loopt de kortste weg tussen de werkelijkheid en de kunstenaar. Toch is op die minimale route van alles mogelijk. De kunstenaar in het algemeen geeft natuurgetrouw weer, voegt iets toe aan de werkelijkheid, neemt er iets uit weg, verkleint, vergroot, vervormt haar, vat haar samen of negeert haar en laat zijn eigen expressie prevaleren. In dat licht bezien is het weldoordacht drukken op de ontspanner-knop gelijk te stellen aan een daad van kunst.

■*Fred Fischer strandde voor de oorlog als scheepsfotograaf en invallende jazz-drummer op Curaçao. Hij blijft voortleven in een reeks hem kenmerkende haarscherpe persen portretfoto's. Onder meer Amigoe-fotograaf Ken Wong en Beursfotograaf Walter Spencer waren pupillen van de Oostenrijker.*

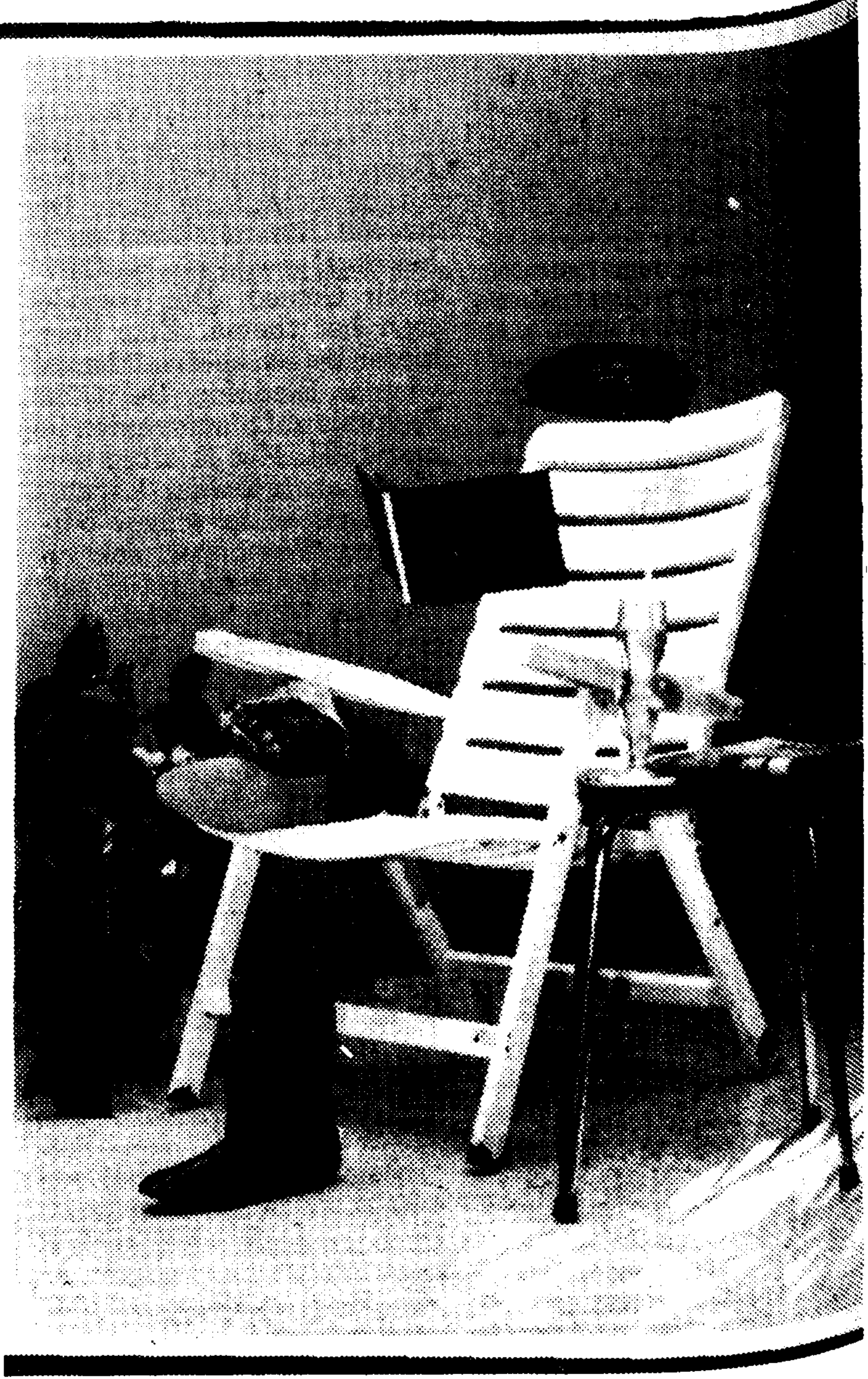
Een gewaagde stelling en een gewaagde redenering. Maar kunst op zich is per definitie een gewaagd discussieonderwerp. De Netherlands Antilles Society for Photographic Art durft die discussie aan. De twee jaar geleden opgerichte organisatie die zich heeft aangesloten bij de Fédération Internationale de l'Art Photographique bestaat uit ongeveer twintig leden die expressie en perfectie nastreven in wat meer is dan een hobby. Een aantal lokale fotografen wist in de korte bestaanstijd van de NASPA werk geëxposeerd te krijgen op internationale tentoonstellingen. E.J. Mujica heeft zich met zijn 'onzichtbare man in stoel' een plaats weten te verwerven in de catalogus van de Monochrome Biennial expositie van de overkoepelende FIAP die dit jaar in Nederland werd gehouden.

De Curaçaose fotografiehistorie is beperkt. Tito Soublette's naam blijft voortleven in menige prent van het vooroorlogse Willemstad en in de straat in Brievengat die naar hem vernoemd werd. De perfectionistische Fred Fischer is onsterfelijk geworden als 'de' fotograaf van Curaçao. Daarna volgden de Curaçaose Camera Club, Harts Camera (tegenwoordig expertise in luchtfotografie), Foto Studio Tramm en El Globo en El Louvre; de laatste twee waren niet alleen bekend als leveranciers van fotografieapparatuur maar ook als organisatoren van jaarlijkse fotowedstrijden.

Oude glorie opgevolgd door de jaren tachtig met de gemakkelijke autofocus-camera's en de mini-labs (klaar binnen twee uur).

Tegenwoordig maak je met je ogen dicht nog een scherpe foto, suggereert Edsel Jansen als voorzitter van NASPA. Hij zegt: "Fotografie is in generale zin geen kunst, maar wordt dat wel als de fotograaf dat er van maakt." Hij betreurt het dat de Antilliaanse fotografie lange tijd niet in kunstzinnige richting is gestuwd. NASPA-leden willen anders. Een portefolio van werk van leden is reeds samengesteld. Eind dit jaar zal er een eerste expositie komen van eigen kunnen. En men overweegt een docent fotografie uit Chigago een hoorcollege te laten verzorgen. In de donkere kamer werkt men aan het ontwikkelingen van deze en andere ideeën.

NASPA is toegankelijk voor fotografen met een basiskennis die streven naar kunstzinnige fotografie. Contactpersoon is Otto Zalm. Correspondentieadres is postbus 4901.

■*E.J. Mujica's stoel als een van de acht tentoongestelde Antilliaanse inzendingen op de Monochrome Biennial expositie in Nederland. De objecten zijn zo geplaatst dat het lijkt alsof een onzichtbare man in de stoel zit.*

VANDAAG het tweede deel van een beschouwing van Wim Rutgers over Arubaanse en Nederlands-Antilliaanse literatuur. Het eerste deel van deze bewerkte versie van een lezing die Rutgers onlangs hield voor het Studentenoverleg Literatuurwetenschap in Utrecht, verscheen in de editie van zaterdag 7 augustus in Ñapa.

Interpretatiekaders voor post-koloniale literatuur (2)

Taalgebruik Antilliaanse auteurs anders dan 'Noordzee - Nederlanders'

= door Wim Rutgers =

De recensent J. H(euvel) die in zijn jeugd op Curaçao woonde, de Nederlander Jos de Roo die als docent Nederlands op Curaçao werkte, en vooral de Curaçaose Neerlandicus Ronny Severing kozen een meer inhoudelijk Antilliaans-Zuidamerikaans en Antilliaans-Caraïbisch kader voor hun bespreking. De eerste vergeleek Zuidstraat met Edward de Jongh's in Nederland onbe-kende want op Curaçao in eigen beheer uitgegeven De steeg (1976) en de stijl van Don Ramón del Valle-Inclán, de tweede met V.S. Naipaul: *Miguel Street* (1959), de derde benadrukte vooral het karakteristiek Antilliaans-eilandelijke.

LATIJNSAMERIKAANS

De Curaçao-kenners J. H(euvel) en Ronny Severing benadrukken het motto van het boek, iets waar geen enkele Nederlandse criticus op wees. Carlos Gardel's Spaanstalige tango die over 'kalverliefde' gaat, sluit volgens Ronny Severing 'perfect aan bij het thema': een aaneenschakeling van herinneringen uit de jeugd van de verteller. Hij wijst daarbij op de dubbele af-stand: die in de tijd en de ruimte - de personages gaan immers in het verre Nederland studeren. "Het gekozen motto geeft haarscherp de sfeer, het thema en de grenzen van het boek aan. Het duidt ook gelijk aan dat het om een populair thema gaat. Geen verwijzingen naar filosofen en andere auteurs; literatuur zonder al te veel pretentie en paradoxaal: de simpele maar treffende diepzinnigheid van de eenvoudige straatbewoners". (Progreso XVI-1, X 92: 14-17)

Severing benadrukt in zijn Progreso-recensie het Arubaans typische, onder meer over folkloristische gebruiken en gewoon-ten als *San Juan* en *Dera Gai*, over de betekenis van de dans, over het eten van leguanensoep, over mysterieuze verdwijnin-gen, duivelse verschijningen en bezetenheid, over het geven van meedogenloze bijnamen zoals dat in een kleine leefgemeen-schap vaak plaatsvindt, de verhouding van autochtone Arubanen tot de in dezelfde straat wonende allochtone Curaçaoënaar, Portugees, Colombiaan, Duitser en Nederlander: "Het boek is vergeven van stereotypen die eerlijk gezegd niet storen omdat ze al te goed bij die realiteit en sfeer horen. Het is knap dat alle figuren zonder overtrokken generalisaties posities en rollen krijgen die overeenkomen met de algemene plaatselijke Arubaanse situatie. Het kenmerkt de schrijver dat hij maat-schappelijke moeilijkheden en relaties niet omzeilt of ver-bloemt. Hij registreert slechts en neemt geen standpunt in. Hij dikt waarschijnlijk de gebeurtenissen aan zoals het een populaire verteller betaamt".

CARAÏBISCHE SFEER

En van de steeds weer terugkerende kritiekpunten op Zuidstraat is de geringe samenhang die de negen hoofdstukken vertonen: heel wat critici vinden in het boek geen hecht doorgestructureerde eenheid maar spreken liever van een 'tot roman omgeto-verde verhalenbundel'. Een illustratief voorbeeld: "Op het in tropische kleuren gestoken omslag wordt het debuut *Zuid-straat*... als een roman geafficheerd, maar voor hetzelfde geld kan het als een verhalenbundel worden beschouwd. Het boek bevat een negental verhalen die dankzij het optreden van de in Oranjestad opgroeiende vrienden Alejandro Bulos en Benardo Rincones, bijgenaamd Binchi, enige samenhang vertonen.' (J. Heymans: Twentsche Courant 15 VIII 92).

Jos de Roo wijst echter op een Caraïbische traditie waarin een beschreven straat de samenhang brengt die via de personages ont-

JOS DE ROO

breekt. Zijn vergelijking met V.S. Naipaul: *Miguel Street* dat volgens dit procédé is opgebouwd valt echter in het nadeel van *Zuidstraat* uit, omdat 'de groei naar volwassenheid' van de twee protagonisten niet in 'een samenbindende visie' werd gebruikt als 'spiegel van de maatschappij', zoals bij Naipaul: "De onderhuidse spanning die er is tussen een ontluikende hoofdfiguur en zijn omgeving zorgt voor het samenbindende element in *Miguel Street*. Als de hoofdfiguur daar zijn omgeving verlaat, hebben we deze leren zien als een ruimte die oppervlakkig gezien vol vitaliteit is, maar die in essentie is verstard, zodat de creativiteit wordt verstikt". (Trouw 14 V 92).

Er zijn vanuit een Caraïbisch interpretatiekader enkele voor de hand liggende aangrijpingspunten mogelijk, waarop ik hier kort wil wijzen. De Engels-Caraïbische context levert vergelijkingsmateriaal in de *novels of childhood* en *the yard novel* die zich de laatste halve eeuw tot genres met eigen karakteristieke kenmerken hebben ontwikkeld. Zo'n *novel of childhood* beschrijft jonge mensen, meestal via een 'ik-ver-teller' maar ook anders, hun aanvankelijke kinderlijke onschuld, die zich tot jong volwassen bewustwording ontwikkelt, op een meestal cruciaal levensmoment en in een beperkte ruim-te. (A.G. Broek: *Something rich like chocolate* Curaçao: Koli-bri 1985: 287-304). Traditioneel eindigt een dergelijke roman met het vertrek van de hoofdpersoon. *Zuidstraat* voldoet aan de meeste van deze karakteristieken. Een criticus zou zich nu kunnen afvragen of Denis Henriquez binnen dit genre een aan-vaardbaar resultaat geboekt heeft.

In de Caraïbische *yard novel* wordt de techniek van de steeds wisselende, meervoudige hoofdpersoon gehanteerd, het samenbin-dende element is de ruimte, de *yard*, het Carabische erf of de publieke straat waar zich het voornaamste leven afspeelt -gesloten huizen zoals het Nederlandse binnenkamer bestaan kennen de Caraïbische volkswijken niet. Kenmerkend voor de *yard novel* is het rauw realisme waarmee personages uit de onderste maatschappelijke lagen en de zelfkant beschreven worden. Dat vinden we bij Henriquez' middenstanders bepaald niet terug. Kenmerkend voor de *yard novel* is ook dat er uit de depriverende situatie geen ontsnapping mogelijk is; dat is bij Henriquez wel het geval, althans bij de twee protagonis-ten. In de *yard novel* is altijd sprake van onderlinge soli-dariteit, het 'wij-gevoel' van de bewoners die hecht samenle-ven, geïsoleerd van de vijandige buitenwereld. Het eerste vinden we terug, het tweede volstrekt niet.

Henriquez werkt valt dus te situeren binnen twee heel traditi-onele Caraïbische subgenres die hij echter een eigen invulling gaf.

TAAL

Het taalgebruik van Antilliaanse auteurs wijkt kennelijk toch zover af van het Noordzee-Nederlands dat recensenten daar steeds weer aandacht aan besteden. Boeli van Leeuwen wees erop dat de 'grote naam en faam van de Colombiaanse Gabriel Garcia Marquez van 'onschatbare waarde' van zijn schrijverschap was: "Als je uit onze contreien komt, is het weer o.k. een barok taalgebruik te hanteren en de vele bijvoeglijke naamwoorden worden grootmoedig vergeven". (*Geniale anarchie* 1990: 152). Diverse critici waren al dan niet enthousiast over 'de zwieri-ge stijl (typerend voor romans uit De West, vond Johan Diepstraten), het 'opentrekken van alle laden van de metaforen-kast'. Frans de Rover ging zich in Vrij Nederland te buiten aan zinnen als 'de schrijver presenteert een kleurrijk beeld van het welvelende leven op het subtropische Aruba... Neder-land op zijn Zuidamerikaans... een zomers boek...kleurrijk en idyllisch...'

Ronny Severing wees op de humor, zoals die door de Papiament-stalige auteurs Pierre Lauffer, Elis Juliana en Bèti Doran beoefend wordt, maar waar Denis Henriquez bijvoorbeeld de vergelijking met 'de routine' van de eveneens in het Nederlands bij de Bezige Bij publicerende Jules de Palm niet kan doorstaan.

ORALE KENMERKEN

Jos de Roo uitte in Trouw en later in Preludium bezwaren tegen de vertelwijze van de 'verhalen' in *Zuidstraat* die hij karak-teriseert als 'compositorisch onvermogen'. Een aflevering van '*Goede tijden slechte tijden*' vormt in zijn ogen een 'hecht bouwwerk' vergeleken met sommige hoofdstukken in *Zuidstraat*: "Een goed voorbeeld hiervan is het verhaal 'De wereld is krom', waarin de vader van Binchi thuiskomt met een boek over Einstein, Binchi besluit weg- en waterbouw te gaan studeren, om Nicador aan zijn grote teen wordt geopereerd en overlijdt, de broer van Binchi besluit politicus te worden en Binchi met zijn broer naar een bordeel gaat. Als extraatje krijgen we, voordat ze het bordeel binnenstappen, de voorgeschiedenis van het huis waarin het bordeel is gevestigd: daarin woonde vroe-ger een dochter die gek werd, waarop de vader de dochter wurgde".

Nederlandse critici merkten vrijwel algemeen het vertellende karakter van Henriquez' roman op. In de Caraïbische literatuur is de orale traditie nog springlevend en de invloed daarvan dringt ook in de geschreven literatuur door. In 1987 schetste Vernie A. February in *Weg van elders*; een symposium over literatuur van 'migranten' (Studium Generale Rotterdam, geor-ganiseerd in het kader van de nationale boekenweek, 24-25 maart 1987) in de Surinaamse en Antilliaanse literatuur een ontwikkeling in zes stadia, vanuit de orale situatie uitlopend op de 'oriture', een 'synthese van de orale en de geschreven traditie'. Zou een dergelijk op de orale traditie geënt inter-pretatiekader niet een positiever oordeel over de verhaal-structuren kunnen opleveren?

Salman Rushdie zei eens over zijn *Midnight's Children*, dat hij daarin verteltechniek met behulp van orale procédés structu-reerde: "*It's not linear. An oral narrative does not go from the beginning to the middle to the end of the story. It goes in great swoops, it goes in spiral loops, in every so often reiterates something that happened earlier to remind you, and then takes you off again, sometimes sumerizes itself, it frequently digresses off into something that the story teller appears just to have thought of, then it comes back to the main thrust of the narrative...*" (geciteerd uit B. Ashcroft: *The Empire writes back*) Sesa Lopes, de protagonist in Frank Martinus Arion's tweede roman Afscheid van de koningin (1975) typeerde de Carabische conversatiekunst als volgt: "Heerlijke uren van niets-doen, waarbij het avontuurlijke woord met allerlei slingerbewegingen telkens achter de waarheid aan wordt gezonden, cirkelend als een gier, zoekend, op hoop van zegen".

Ronny Severing herkende dit kennelijk en schrijft over het vertellende karakter van *Zuidstraat*: "Bij het lezen kan men zich de Caribische verteller inbeelden tegenover zijn gehoor. Terwijl het luisterend gezelschap, luid lachend bijval toont, vervolgt de verteller met veelvuldig royaal armgebaar, zwieri-ge mimiek en overtrokken pantomimiek. Onder geestdriftig gejuich wordt na afloop om een toegift geroepen. Tijdens het lezen zie ik de verteller zo in mijn verbeelding".

Nu wil ik niet gaan beweren dat we *Goede tijden, slechte tijden* vanuit de orale literatuur moeten gaan beschouwen. Ik wil evenmin Denis Henriquez werk recht praten en beweren dat het in het geheel niet krom zou kunnen zijn. Het gaat er mij alleen maar om een adekwaat interpretatiekader te kiezen om een werk te benaderen, waarbij andere kaders kennelijk andere waarderingen opleveren.

RONNIE SEVERING

REACTIE

Waar de auteur twee of eigenlijk zelfs drie soorten publiek uitdaagt, zouden ook tenminste twee soorten lezers moeten reageren. Ik pleit ervoor om Nederlandstalige postkoloniale literatuur in een dubbel interpretatiekader te plaatsen: Alleen al wegens het gebruik van de Nederlandse taal in een Nederlands-Europese 'taal-context' door critici die de plaatselijke cultuur in het geheel niet kennen en die het werk vanuit hun eigen context en geheel van buitenaf beschrijven -niet alleen in recensies maar ook in analyses en interpreta-ties, ook in schoolboeken en literatuurgeschiedenissen. Maar daarnaast evenzeer in een 'cultuur-context' door critici die wel op de hoogte zijn van de tradities waarin de auteur wortelt of die zelf geworteld zijn in het land van herkomst van de auteur, critici die uit de 'Derde Wereld' afkomstig zijn. Ik verwacht dat dergelijke van elkaar verschillende interpretatiekaders bevruchtend op elkaar zullen kunnen inwer-ken. Er valt nog veel te doen.

De tekst van dit artikel is ontleend aan een lezing die Wim Rutgers onlangs hield voor het Studentenoverleg Literatuurwetenschap in Utrecht.

Verkoop dcc Philips in VS nog geen succes

NEW YORK - De verkoop van de digitale cassette-recorders (dcc-spelers) van Philips lijkt in de Verenigde Staten niet erg veel succes te hebben. De Amerikanen geven volgens de Wall Street Journal de voorkeur aan de concurrent mini-disc van Sony. Om de tot nu toe niet erg goed draaiende verkoopcampagne van Philips op te peppen is "zwaargewicht" Piet Bogels sinds juni aan het werk als coördinator marketing, zo heeft Philips donderdag bevestigd.

De mini-disc en de dcc werden eind vorig jaar geintroduceerd op de amerikaanse markt. Volgens winkeliers vallen de verkopen van beide soorten afspeelapparaten tegen, maar verkopen de sony-machines toch een stuk beter. Volgens onbevestigde cijfers gingen er meer dan veertigduizend mini-disc-spelers over de toonbank tegenover slechts 20.000 dcc-machines.

Philips wil de getallen niet bevestigen, maar geeft toe dat de campagne niet zo goed liep. "Er is een interne evaluatie geweest. Op technisch gebied lag alles op schema, maar aan de marketing was het een en ander te verbeteren", verklaart een woordvoerster. Piet Bogels wordt beschouwd als een "zwaargewicht". Hij heeft zich in het begin van de jaren tachtig veel beziggehouden met de introduktie van de cd-speler.

Vooral het feit dat Philips in zijn reclamecampagnes niet voldoende benadrukt dat dcc ook de 'oude' analoge cassettes kan afspelen, wordt door de markt gezien als een gebrek.

De elektronica-onderneming uit Eindhoven zegt "absoluut niet ontevreden te zijn over de verkopen in de VS".

Het bange muisje

= door Nel de Jong =

Ver weg in de mondi woonden Pa en Ma Muis met hun vier kleine muizekindertjes Pietje, Pukje, Mikje en Toetje. En je zou nooit iets van hun gehoord hebben als Pietje niet zo bang was geweest. Bang voor wat? Wel, voor alles. Een vliegtuig hoog in de lucht, een spin in zijn web, een zoemende bij, of een leguaan, die doodstil in de zon lag. En natuurlijk ook voor wilde katten, ook al had hij die nooit gezien. Maar daar móet je als muis wel bang voor zijn.

"Het is, dat je je staart achter je aan sleept", zei Pa Muis altijd, "anders zou je daar ook nog bang voor zijn." En Ma Muis vond, dat ze maar eens met de kaboutertjes moest gaan praten. Stel je voor, die morgen had een kolibrietje vlak bij hun holletje honing uit bloempjes gezogen. En van schrik had Pietje Ma Muis gewoon ondersteboven gelopen. Nu zat hij te beven in een hoekje van hun holletje. En hoe hard zijn broertjes hem ook uitlachten, hij kwam niet meer naar buiten.

"Het lijkt me het beste, dat Pietje een poosje bij ons komt wonen", vond kabouter Brr. "Dan kunnen we kijken, wat we er aan kunnen doen."En zo gebeurde.

Pietje vond het heerlijk bij de kaboutertjes. Hij mocht de hele dag met Pinkie en zijn vriendjes spelen. Voor muisjes en hagedisjes was hij niet bang. Maar ai, wat schrok hij, toen ezeltje Harisemper op bezoek kwam. Bevend van angst zat hij in het verste donkere hoekje onder het bed van kabouter Brr en Poetsje. En hij werd dubbel zo bang, als hij eraan dacht hoe de kaboutertjes hem zouden uitlachen en naar huis sturen.

Maar kijk, daar hoefde hij niet bang voor te zijn. Pinkie kroop gezellig bij hem onder het bed, sloeg zijn arm om Pietjes schouder en zei dat hij best begreep dat Pietje bang was voor zo'n groot beest. Maar dat ezeltje Harisemper echt niets anders deed dan altijd lachen. Kon wel zijn, dacht Pietje, maar hij bleef toch

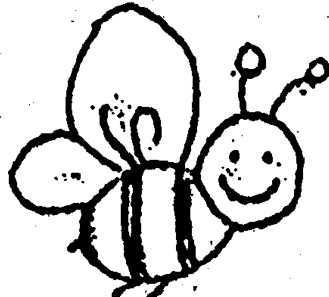

maar liever onder het bed, totdat ezeltje Harisemper verdwenen was.

Omdat de kaboutertjes heel veel bezoek kregen van allerlei dieren uit de mondi, zat Pietje heel vaak onder het bed van de kaboutertjes. En nooit lachte Pinkie hem uit, want hij begreep het best voor het kleine muisje. Kabouter Brr en Poetsje lieten hem ook niets merken, maar keken elkaar af en toe bezorgd aan. Hoe moesten ze het muisje van zijn angst afhelpen?!

Pietje zat er niet over in. Als hij niet angstig onder het bed van kabouter Brr en Poetsje zat, speelde hij verstoppertje, tikkertje of brandweermannetje met Pinkie en zijn vriendjes. En ai, wat hield hij veel van de kaboutertjes, die zo lief voor hem waren.

Maar wat gebeurde er op een goeie dag? Pietje was met hem tikkertje aan het spelen. Hij rende achter Pinkie aan over een paadje in de mondi, toen er plotse-

ling een grote wilde kat te voorschijn sprong en haar poot op Pinkie zette. "Aha, een lekker hapje!" miauwde ze. En ze ronkte alsof er zeven auto's tegelijk langs kwamen.

"Help!" gilde Pinkie in doodsangst. En toen gebeurde er iets vreemds. Pietje zette het niet op een lopen om zich te verschuilen onder het bed van kabouter Brr en Poetsje. Nee, hij werd verschrikkelijk boos, toen hij dat arme lieve kaboutertje onder de poot van de wilde kat zag. "Pinkie is mijn beste vriendje en je moet van hem afblijven!" gilde hij kwaad. Hij rende naar de wilde kat toe en beet haar links en rechts, waar hij maar kon, in haar poot.

"Aiaiai!" gilde de kat verschrikt en beurde haar poot op. "Ik zal je leren!" krijste Pietje door het dolle heen en beet in haar andere poot. Pinkie krabbelde snel overeind en trok het muisje aan zijn staart tussen een paar struiken, waar de kat hen niet kon pakken. "Straks eet ze jou ook nog op", fluisterde hij.

Maar de kat was zo bang geworden van dat wilde woeste muisje, dat ze het op een lopen zette en tussen de rotsen verdween. "Oef, dat was op het nippertje", zuchtte Pinkie.

En toen keek hij Pietje met grote ogen van verbazing aan. "Je was niet bang!" riep hij uit. "En de kat was bang voor jóu!"

..Hé ja, nu je het zegt!" zei Pietje verlegen. "Ik was niet bang!"

"Wat is hier aan de hand?" vroeg een grote zoemende bij, die net langs kwam.

"Ik was niet bang voor de wilde kat!" zei Pietje trots. "En weet je wat! Ik ben ook niet bang voor jou."

"Waarom zou je ook?" vroeg de bij verwonderd. "Ik doe je toch niets?"

"Zo is het", knikte Pietje. "Niemand doet me iets. En als hij me wel iets doet, bijt ik in zijn poot, o zo!"

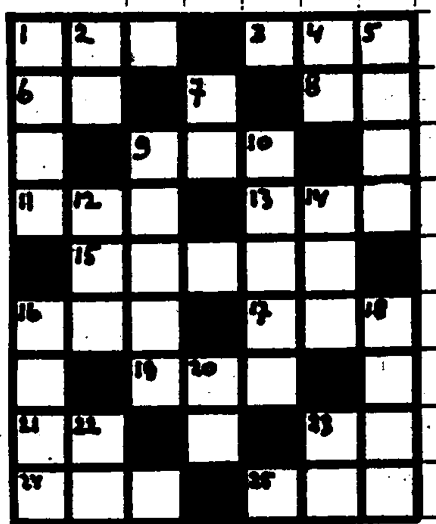
En vanaf die dag is Pietje de Muis nooit meer bang geweest.

Een nieuwe wedstrijd

HIER ZIJN WE weer met de eerste kinderkrant van het nieuwe schooljaar. En we gaan gelijk goed beginnen: met een nieuwe wedstrijd.

In juni heeft Amanja Haasnoot de prijs van vijftig gulden gewonnen met haar verhaaltje over de Paashaas. Wie zal hem in december winnen? Doe je best en schrijf een leuk verhaaltje of stuur een opstel in, dat je op school gemaakt hebt. De enige voorwaarde om aan de wedstrijd mee te doen is, dat je het verhaaltje zelf geschreven hebt. En je weet het, hé. Je verhaaltje komt nog in de krant ook.

TANTE NEL

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. mannetje van de geit; 3. hoofddeksel; 6. en anderen (afkorting); 8. vader; 9. kledingstuk; 12. schreeuw; 13. latten om iets op te leggen, bij voorbeeld boeken; 15. dichterbij; 16. echtgenoot; 17. ontkenning; 19. huisdier; 21. reeds; 23. voegwoord; 24. vochtig; 25. honderd gram.

VERTICAAL; 1. verhoging in een landschap; 2. onder andere (afkorting); 4. eventueel (afkorting); 5. opdracht; 7. muzieknoot; 9. mager; 10. broertje van de rozijn; 12. meisjesnaam; 14. eer; 16. hemellichaam; 18. op een keer; 20. overblijfsel van vuur; 22. smalle bergruimte; 23. voegwoord.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Caya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van de week is:

Sue-Ella Engelentina
Kaya Stifulé 6
Curaçao

Zij ontvangt f.15,- en kan langs komen om haar prijs op te halen bij de Amigoe te Scherpenheuvel.

OPLOSSING vorige keer: HORIZONTAAL: 1. pen; 3. aap; 5. uur; 7. pa; 9. st.; 10. delen; 13. bed; 14. rem; 15. reder; 17. as; 18. te; 20. dat; 22. por; 23. elk.

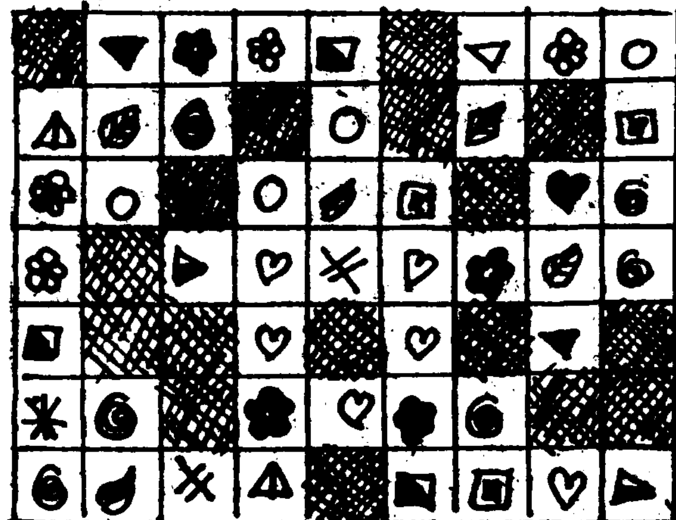
VERTICAAL: 1. pop; 2. nu; 3. ar; 4. pit; 6. uil; 8. adrs; 9. snert; 11. ede; 12. ere; 16. dra; 17. aap; 19. elk; 20. dr.; 21. te.

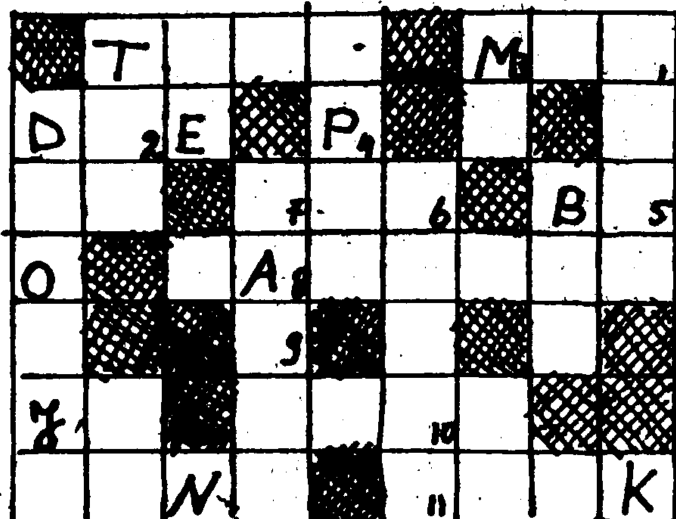

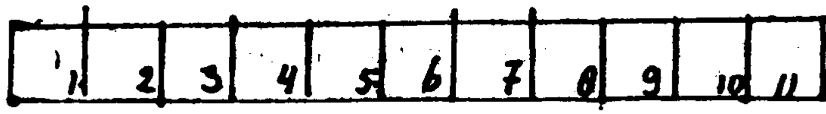
Om te kleuren

EEN AANTAL letters weet je al. De rest moet je zelf vinden. Als je klaar bent, vul dan de elf letters onderaan in de balk in.

WENDY VERSTEEG
(13 jaar)

NET TOEN de laatste krant in juni met de uitslag van de verhalenwedstrijd klaar was, kwamen er nog twee inzendingen binnen. Te laat dus. Maar daarom niet getreurd,

Twee wedstrijders

want zoals jullie zien, zijn we aan een nieuwe wedstrijd begonnen.

Melissa Martina heeft een verhaal geschreven. Jij hebt in ieder geval wel fantasie, Melissa. En Wendy Versteeg heeft een puzzel gemaakt. Hij is heel leuk om op te lossen, Wendy.

Hieronder kunnen jullie het verhaal van Melissa lezen en de puzzel van Wendy oplossen. Wie volgt hun voorbeeld?

P.S. Hoe vinden jullie het woord 'Wedstrijder'? Heb ik zelf gemaakt!

DE GODEN

Lang, lang, geleden toen de aarde nog maar net bestond, had God een ozonlaag gebouwd. Die had hij gebouwd, zodat de andere goden niet naarde andere planeten konden gaan. Want dan zouden ze oorlog gaan voeren tegen deraa, zo heette de aarde vroeger.

De vader van God had dat namelijk gedaan, dus oorlog voeren, en toen hebben ze een soort atoombom gemaakt en daardoor werden alle planeten weggeblazen. Dus ze kwamen overal terecht, ver van elkaar, in het heelal. Daarvoor bouwde God dus de ozonlaag. En toen maakte hij de hemel. Dat was de woonplaats van alle goden van de lucht en het land. Want land was er ondertussen ook al en de zee ook.

In de zee woonden de goden van de zee. Er waren ook elfjes en kabouters. Toen kwamen ook de dinosauriërs, deze waren nog heel lief, tegen de goden, de godinnen, want die waren er natuurlijk ook, de elfjes en de kabouters. Nou moesten de goden ook werk hebben. Dus ze werkten in de hemel in wolkenkrabbers. Dan gingen ze wolken schoon krabben en ze poetsen en zo. Op het land hielden ze de dinosauriërs schoon en ze speelden met ze. Hierbij hielpen de elfjes en kabouters.

In de zee moesten de goden pas hard werken, want vaak genoeg raakten er walvissen en andere zeedieren gewond, doordat er een hoog zoutgehalte in het water was. Daar werden ze ziek van en ook gek, dus zo zwommen ze heel gemakkelijk tegen rotsen aan.

En de week bestond uit vier dagen: eezdag, dnaldag, lemehdag en hapdag. En op hapdag ging iedereen naar een *happy hour*, in de zee, op het land of in de hemel. Maar één dag kwamen de goden van de dichtstbijzijnde planeet oorlog voeren met deraa. Toen ze kwamen, vlogen ze met een soort straaljager gewoon door de ozonlaag, daardoor kwamen er dus gaten in de ozonlaag.

Hierdoor veranderde alles. De goden begonnen te vechten en toen hoorde je op het land donder. Als ze begonnen te schelden, zag je op het land bliksemschichten. Bijna alle elfjes en kabouters gingen dood of ze waren zwaar gewond en gingen later dood.

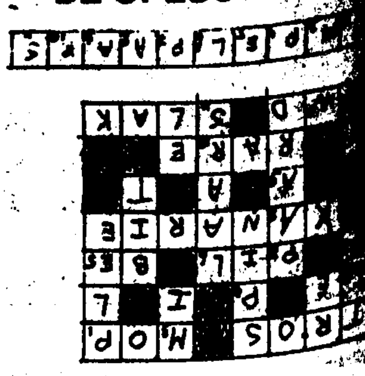
Na dit alles waren er bijna geen goden meer. Het land was in een heleboel stukken verdeeld. Dit werden landen en eilanden. De dinosauriërs waren hierdoor slecht gezind. Sommige gingen dood, andere waren zwaar gewond. Er was maar één ding goed geworden en dat was de zee. Het zoutgehalte was een beetje gedaald.

Dus de aarde hee[ft] ... meegemaakt. Late[r] ... God nog wel mens[en] ... chapen, maar die ... net zoals de goden v... dichtstbijzijnde pl... Velen maken de oz... kapot en vervuilen ... en de lucht. Tegen ... zijn ze ook niet aard... geloven niet in iets ... niet kunnen zien. ... hebben ook bijna g... tasie. Wij kinderen ... het met z'n allen ... maken zodat de a... blijven bestaan!

MELISSA MA...

DE OPLOSSING

Keltologie: moeizame studie tegen misverstand

Hemel, aarde en maretak

= door Theo Holleman, Gelderlanderpers =

Schotten, Ieren, Bretons, mensen uit Wales en Cornwall, ze profileren zich om 't hardst als hoeders van het Keltisch erfgoed. Dat is profijtelijk sinds de internationale politiek de Kelten heeft 'ontdekt' als stamvaders van het Verenigde Europa. Maar dat is een zoveelste mystificatie. De komende manifestatie Celtica Nederland doet een nieuwe poging de beeldvorming over de Kelten te verbeteren. Daarbij wordt het Nederlandse aandeel in de *keltologie* voor het voetlicht gehaald.

ZOUT

Vanaf ongeveer 800 voor Christus, begint zich aan de noordkant van de Alpen een nieuwe cultuur af te tekenen. IJzer gaat brons als gebruiksgoed vervangen, er duiken vierwielige wagens op, de egalitaire samenleving van voorheen wordt sterk hiërarchisch. Ook het dodenbestel verandert. Men cremeert overledenen niet langer, maar gaat over tot lijkbegraving en geeft jachtgerei mee in het graf. Zoutwinning en controle over de handelswegen naar het Noorden vormen de economische basis voor deze ontwikkelingen. De nieuwbakken élite kan zich import veroorloven uit het Middellandse Zeegebied: wijn en alles wat daarbij hoort, bronzen vaatwerk enzovoorts. Eigen kunstenaars en edelsmeden blinken uit in het gestileerd weergeven van dieren, vooral vogels. (Deze cultuur wordt genoemd naar het Oostenrijkse Hallstatt, waar men in 1846 de eerste overblijfselen ontdekte). In de eeuwen na 800 voor Christus verschuift het zwaartepunt van de ontwikkelingen langzaam naar het Westen, richting Rijnland en Oost Frankrijk. De vindplaats La Tène vertegenwoordigt een tweede fase van de cultuur die tussen 400 en 300 voor Christus haar hoogtepunt beleeft. Het ziet er nu allemaal veel krijgshaftiger uit. Wapens, waronder lange ruiterzwaarden, vervangen het jachtgerei in de graven en één-assige strijdwagens nemen de plaats in van de vierwielige karren. Er voltrekt zich in deze periode ook een enorme culturele expansie, van Turkije tot Spanje, van Oostenrijk tot Ierland.

De Grieken geven het volk noordelijk van de Alpen hun naam: Keltoi, en bekijken hen met gemengde gevoelens. Bewondering om hun moed en doodsverachting en om de wijsheid van hun druïden. Afkeer om hun oorlogszucht, de manier waarop ze met krijgsgevangenen of gevallen tegenstanders omgaan en hun zuippartijen. Bij de Romeinen zit de schrik er vanaf 387 voor Christus goed in als Brennus en zijn Kelten Rome 'aandoen'. Julius Caesar zal daar politiek handig op inspelen en zijn acties in Gallië luiden de ondergang in van de Keltische stammen op het Europese vasteland. Ze worden overal onder de voet gelopen en hebben geen andere keus dan hun cultuur op te geven en zich te schikken in het Imperium. In afgelegen delen van Brittannië, waar de druk tot *assimilatie* niet groot is en op Hibernia (Ierland) dat de Pax Romana nooit ondergaat, weten de Kelten zich te handhaven. Als de Romeinen Brittannia opgeven, volgt een deel van de geromantiseerde - en gekerstende - Kelten hen. Ze vestigen zich in Klein Britannia (Bretagne). Latere invasies vanuit Europa door Angelen, Saksen en Noormannen slopen tenslotte de laatste Keltische bastions, ook die van Ierland. Wat er daarna van hen rest is een artistieke lijn en een taal zonder literatuur. Want de Kelten hadden ervoor gekozen niets van hun kennis op te schrijven. Ze gaven hun cultuur mondeling door aan volgende generaties. Pas in de Middeleeuwen is men de restanten van verhalen uit deze *orale traditie* gaan optekenen.

HUPPELEN

De negentiende eeuwse opgravingen in Hallstatt en La Tène, die een schat van fascinerende Keltische kunst opleverden, de herontdekking van de Keltische verhalen over helden en hun daden, de idee dat er in immer mistige regionen van Europa nog mensen leefden die de taal spráken: het was meer dan genoeg voor de Romantische geest om een mystiek waas rond de Kelten te ontwaren. En dat soort gevoelens blijkt onuitroeibaar. Nog steeds huppelen malloten in witte jurken om bomen, steencirkels en heuvelforten heen en dringen hun bezweringen op aan hemel, aarde en maretak. En nu worden de Kelten dan ook nog tot stamvaders van het verenigde Europa gebombardeerd. Terwijl ze voor dergelijke propaganda in feite zo ongeveer het slechtst denkbare voorbeeld zijn. De Kelten vormen cultureel een eenheid, maar als ze ergens die eenheid niet konden opbrengen dan was 't wel in de politiek. Juist daarom rolden de Romeinen hen zo makkelijk op.

CELTICA

Nederlandse wetenschappers hebben hun steentje bijgedragen aan de pogingen een realistisch beeld van de Kelten en hun cultuur te scheppen. De pionier van de vaderlandse keltologie was Anton Gerard van Hamel. Hij werd in 1923 benoemd tot hoogleraar Oudgermaans en Keltische taal- en letterkunde. Maartje Draak en de in 1945 overleden Theodor Max Chotzen waren zijn bekendste leerlingen. Hun werken, naast Chotzens nagelaten Keltische bibliotheek, vormen het vertrekpunt van de manifestatie *Celtica Nederland* die in de afgelopen maanden in Amsterdam werd gehouden. De manifestatie omvatte een Keltisch colloquium, een aantal publicaties, een serie lezingen en twee bescheiden tentoonstellingen.

Dit is een fraai voorbeeld van de romantische beeldvorming aan het eind van de 18e eeuw rond de oude Keltische poezie.

Achtste wereldwonder als oplossing voor Tsjernobyl

= door Neville Hodgkinson =

Een internationaal team van wetenschappers zal de Oekraïnse regering een voorstel voorleggen voor het ontmantelen en beveiligen van de kernreactor van Tsjernobyl, die na de ramp van zeven jaar geleden nog steeds een gevaar vormt voor de wereld. Het team, onder aanvoering van het Extreme Environments Laboratory (EEL) van de London School of Architecture, heeft een stalen luchtdichte piramide ontworpen van meer dan 185 meter hoog.

In de piramide zullen gerobotiseerde takels en 'robotkranen' worden ingebouwd. Deze zijn geprogrammeerd om de reactor en de afbrokkelende betonnen sarcofaag, die na de explosie zeven jaar geleden in allerijl om de reactor werd gestort, te verwijderen. Het werk kan van veilige afstand worden gestuurd door technici met videocamera-geleide afstandsbedieningsapparatuur.

RADIOACTIEF

Over de hele wereld worden al kleine robots en videocamera-geleide afstandsbediening gebruikt voor het buiten gebruik stellen van radioactieve faciliteiten. Tsjernobyl vormt echter een probleem op zich. Bij de explosie in reactor 4 zeven jaar geleden kwam een tweeduizend ton wegende klep van de oorspronkelijke reactor op andere constructies terecht. Wanneer die wordt verwijderd, zou er een wolk radioactief stof opstijgen die een nieuw besmettingsgevaar voor de streek rond Tsjernobyl vormt en het leven bedreigt van de 4000 mensen die dagelijks naar Tsjernobyl komen om te werken in de twee reactoren die nog in gebruik zijn.

Een ander probleem is de kernbrandstof. Op het moment van de explosie vond een reactie plaats tussen de brandstof en het zand rondom de reactor. Daarbij ontstond een soort "lava" die naar de lager gelegen delen van de kernreactor stroomde en daar stolde. Deze lava is zo radioactief dat mensen die er in de buurt komen binnen enkele minuten zouden sterven.

Vorig jaar daagde de Oekraïnse regering de wetenschappelijke wereld uit met een oplossing te komen voor de reactor. Het EEL te Oxford, gespecialiseerd in het ontwerpen van constructies voor extreme omstandigheden als oceaanbodems, oorlogsgebieden of extreme klimaten, ging aan de slag met een internationaal team van wetenschappers, robotbouwers, ecologen en artsen uit Engeland, Amerika, Canada, Rusland en de Oekraïne.

Belangrijke deelnemers zijn het Russische Kernenergie Instituut, het Lawrence Livermore National Laboratory in San Francisco, het Robotics Institute van de Carnegie Mellon Universiteit en PHC Technology (beide te Pittsburg), het Canadian Space Agency te Ontario en het National Institute of Standards and Technology in Maryland, dat de 'robotkraan' heeft ontwikkeld.

Voglens Taseer Ahmad, codirecteur van het EEL, vormt de robottechnologie de kern van het plan voor Tsjernobyl. Hij zal het ontwerp deze week voorleggen aan wetenschappers en politici in Rusland en de Oekraïne. "Het meeste werk wordt met robots gedaan", vertelt hij. "Er zullen zo weinig mogelijk mensen bij worden betrokken."

De robotkranen hebben een eigen beeldsysteem en zien eruit als enorme spinnen of krabben. Ze kunnen vijfmaal hun eigen gewicht tillen en kunnen verplaatsen, snijden en uitgraven. Met behulp van deze kranen wordt de stalen piramide gebouwd, die wordt bekleed met driehoekige stalen platen en wordt voorzien van een luchtdichte bekleding. De basis van de piramide wordt gebruikt voor de verdere bouw van het frame. Daarnaast biedt de structuur de benodigde hefkracht om de sarcofaag eronder te ontmantelen.

"In essentie gebruikt de constructie haar eigen geometrie om zichzelf te bouwen en vervolgens te ontmantelen wat eronder ligt", aldus Ahmad. Met vier kleinere robots wordt de schoorsteen van de reactor verwijderd, als het ware 'afgeknaagd' vanaf de top.

Het is de bedoeling de bestaande constructie zoveel mogelijk met rust te laten tijdens de bouw van de piramide. Die wordt vervolgens hermetisch afgesloten, opdat er geen nieuwe radioactieve wolk ontstaat wanneer de reactor wordt ontmanteld. Als extra maatregel tegen lekken wordt in de piramide een permanente 'negatieve druk' (laag in vergelijking met de buitenwereld) gehandhaafd.

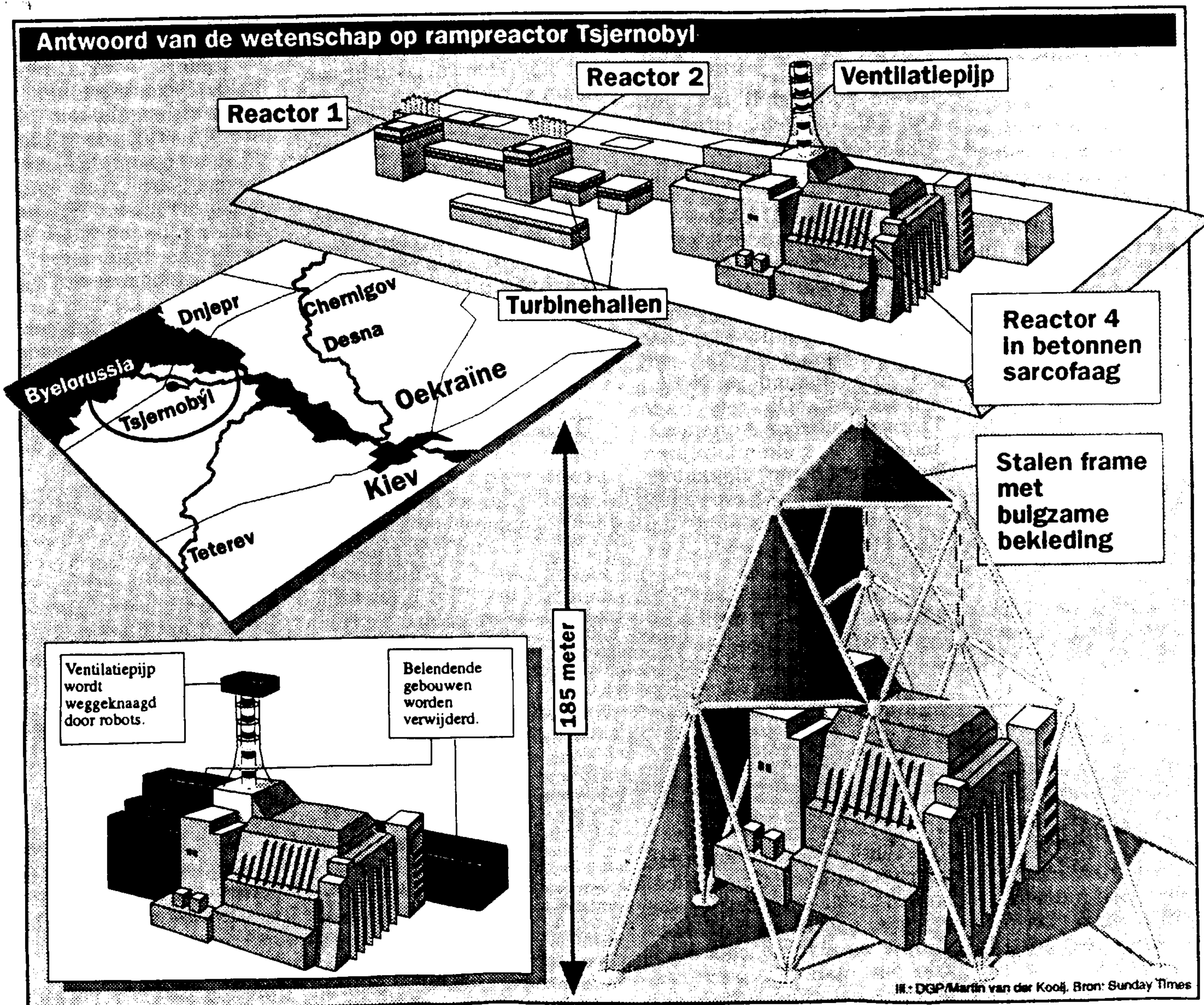
Met behulp van robots en graafmachines, bulldozers en kranen met afstandsbediening worden bedolven onderdelen in kaart gebracht en brandstofmonsters genomen. Uiteindelijk worden de materialen getransporteerd naar meer permanente en betrouwbare opslagplaatsen.

VIJF JAAR

Het piramideproject wordt gesteund door de International Design for Extreme Environments Associations Federation. In oktober zal op een conferentie in Montreal over het voorstel worden gediscussieerd. Wordt het goedgekeurd, dan duurt het waarschijnlijk nog vijf jaar voor de piramide op haar plaats staat en de reactor veilig is. En daarna duurt het nog vele jaren voor de radioactieve kern onschadelijk is gemaakt. De kosten zijn in opzet minstens 1350 miljoen gulden, die opgebracht zouden moeten worden door buitenlandse bronnen.

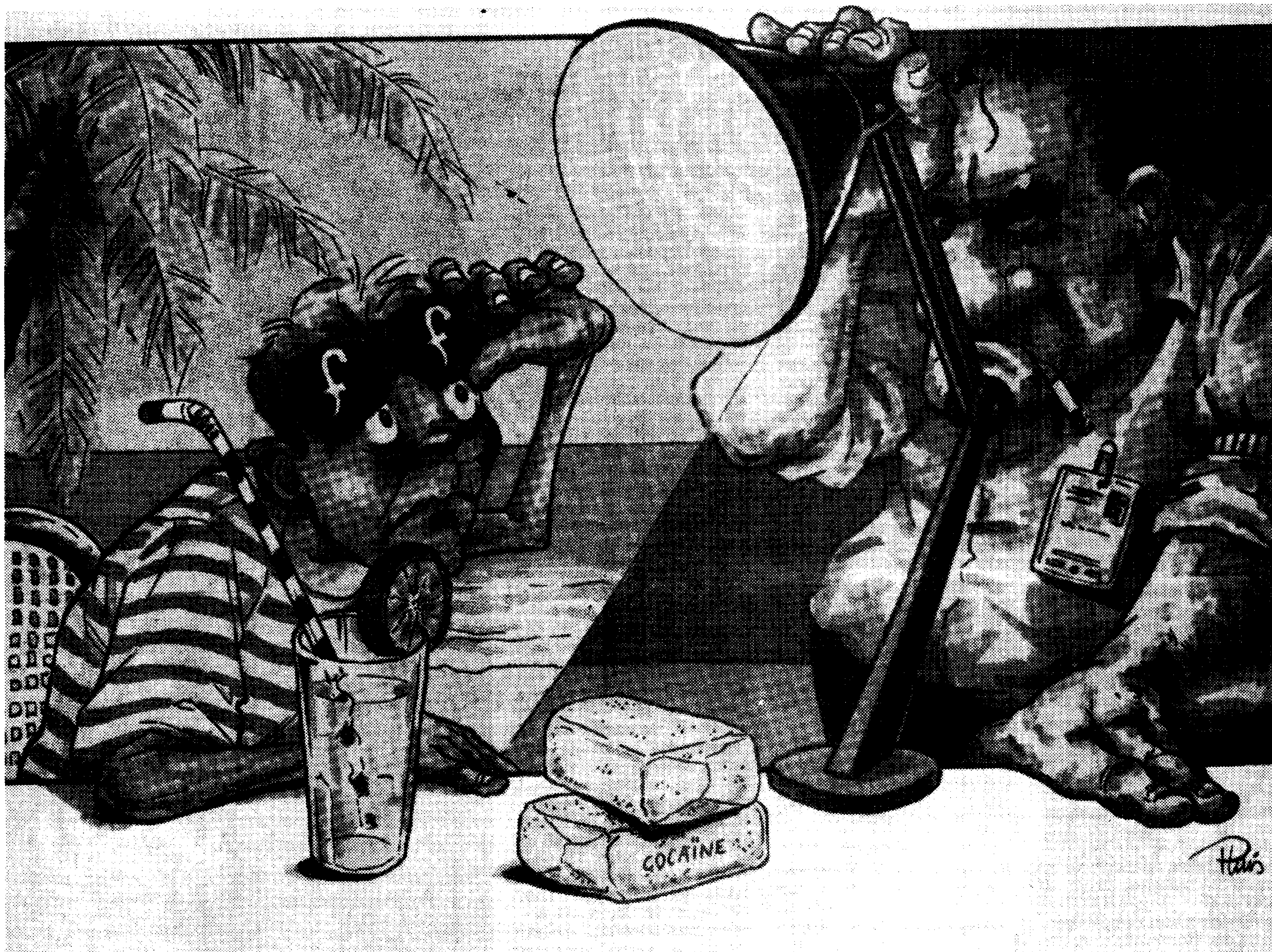
Ahmad is ervan overtuigd dat dit geen problemen zal opleveren. "Wat betreft de omvang en het belang ervan voor onze toekomst, zou de piramide te boek komen te staan als het Achtster Wereldwonder", zegt hij. "Maar nog belangrijker is dat de constructie een oplossing biedt voor het gevaar dat Tsjernobyl nog steeds vormt voor onze wereld en het lot ervan voorgoed zal bezegelen.

"Iedereen heeft van Tsjernobyl gehoord, maar lang niet iedereen is zich ervan bewust dat de reactor zich in zo'n hachelijke staat bevindt, en dat er nog steeds mensen werken."

Een Piramide moet de wereld beschermen tegen radioactief gevaar. Een staaltje van futuristische techniek gaat wellicht een sluimerend gevaar isoleren en bezweren.

DE AMSTERDAMSE politie is begonnen met een campagne getiteld *Laat je niet inpakken*. Met deze actie waarschuwt de politie jongeren tegen het ronselen van drugkoeriers. Voor de 22-jarige Annemieke uit Amsterdam komt deze actie te laat. Zij werd op heterdaad betrapt.

Amsterdamse politie grijpt drugskoeriers

Trippen van disco naar cel

December 1991. Het had allemaal zo mooi kunner zijn. Binnen korte tijd zou ze een baan krijgen. En een huis, samen met haar vriend Desi. Na haar particuliere opleiding was ze bevoegd om als kelner in de horeca te werken. Een eigenaar van een Surinaamse restaurant had haar al een baan aangeboden. Tegelijkertijd zou ze met Desi gaan samenwonen. Hoewel haar moeder — bij wie ze inwoonde — van de bijstand leefde, hoefde ze zich over de onkosten van de opleiding geen zorgen te maken. Haar vriend had beloofd haar examen te betalen. Het kwam er echter niet van.

Een paar dagen voor ze de toets moest maken, ging hij ervan door. Geld was er niet meer en het examen moest ze afzeggen. Toch liet ze het er niet bij zitten. Na twee maanden vond ze voor in het weekeinde werk in de coffeeshop LA aan de Beukenlaan in de hoofdstad. Het was de bar waar ze ook altijd met haar vrienden vertoefde. Voor haar was het de ideale mogelijkheid om zelf voor het examen te verdienen.

ZWITSERLAND

Maart 1991. Het sparen voor het examen ging moeizaam. Bijna elke avond ging ze nu uit, het geld raakte zodoende snel op. Toch kon ze een weekje op vakantie. Na een gezellige avond had een vriend uit de coffeeshop voorgesteld om naar Zwitserland te gaan. Alles werd voor haar geregeld. Ze hoefde er nauwelijks iets voor terug te doen, was haar beloofd: "Rust maar lekker uit", had haar moeder nog gezegd. Haar moeder, en ook zij, konden toen niet vermoeden dat het er niet van zou komen.

Een week later. Zwitserland kon niet doorgaan. Het werd Noorwegen. Van een man uit Senegal had ze op Schiphol de tickets gekregen. Eerst ging ze met het vliegtuig naar Göteborg, vervolgens met de trein naar Tronso. Een week lang zou ze in deze noordelijk gelegen plaats vakantie houden bij haar Noorse gastvrouw Lieve Johansen. Daarna zou ze voldoende geld krijgen om terug naar Nederland te gaan.

De drugs die ze op de heenreis zou meenemen, had ze die ochtend al vroeg in de coffeeshop ontvangen. Het pakje hoefde ze alleen maar af te leveren. Daarna zou ze duizenden gulden rijker zijn, hadden ze die ochtend tegen haar gezegd. Ze had de 180 gram cocaïne in een vacuüm condoom verstopt in haar vagina. Het plakband zorgde ervoor dat het pakje onderweg niet zou verliezen. De inhoud was volgens de organisatoren zo'n 350.000 gulden waard. Bij iedere stap die ze deed, voelde ze het condoom langs haar benen schuren. "Nog even en dan reken ik me mezelf rijk", mompelde ze optimistisch in zichzelf.

SLACHTOFFERS

Het inpakken, zoals de titel van de actie heet, gebeurt door ronselaars die in discotheken, coffeeshops of bars slachtoffers zoeken voor een reisje als drugkoerier. In ruil voor het smokkelen van drugs van of naar Nederland beloven zij hen een luxe vakantiereis en duizenden gulden. Gemiddeld krijgen de jongeren vijfduizend gulden voor elke gesmokkelde kilo drugs.

"Het begint altijd volkomen onschuldig", vertelt een woordvoerster van de Amsterdamse politie. "Door een gesprek aan de bar denken de jongeren een leuke vriend te hebben ontmoet. Alles lijkt zo onschuldig. Zelfs het gratis reisje dat hen wordt aangeboden, wekt soms nog geen argwaan." De Nederlandse jongeren vormen voor leden van het drugsyndicaat een goed middel om de politie om de tuin te leiden. Met hun blonde haar, blanke huidkleur en verzorgde uiterlijk lijken het net vakantiegangers. Ook Annemieke voldoet aan dit beeld.

Het ronselen van drugkoeriers kwam in de zomer van 1991 voor het eerst aan het licht. Toen werden op het Parijse vliegveld Charles de Gaulle vijf jeugdige smokkelaars aangehouden en een Surinaamse vrouw die, zoals later bleek, de leiding had. De zes koeriers droegen samen 46 kilo cocaïne bij zich. Inmiddels zijn er al meer dan veertig Nederlandse discokoeriers opgepakt. Zij zitten, soms in zeer erbarmelijke omstandigheden, gevangen op onder meer Curaçao, in Frans Guyana en Frankrijk.

De geëiste straffen lopen uit van ongeveer twee tot acht jaar. Het afgelopen jaar hebben twee Nederlandse verdachten in gevangenissen van Willemstad en in Frans Guyana zelfmoord gepleegd.

Dit blijkt onder meer uit het Nederlandse onderzoek naar discokoeriers dat vorig jaar al werd afgerond. Uit dat onderzoek, dat werd geleid door Bob de Vries van de afdeling Georganiseerde Criminaliteit en Drugs van de Amsterdamse politie, blijkt verder dat de politie 269 kilo harddrugs in beslag heeft genomen. Volgens een grove schatting van De Vries heeft de politie daarmee slechts twintig procent in handen. Ook werd via dit onderzoek duidelijk dat de verdachten nagenoeg allemaal gewone jongeren zijn. Ze zijn tussen de zeventien en 23 jaar en afkomstig uit modale gezinnen, studeren nog of hebben net een baan. Net als Annemieke.

De woordvoerster van de Amsterdame politie noemt de discokoeriers naïef. "Ik geloof niet in hun onschuld. Meestal weten ze in Nederland al wat ze te wachten staat. Ze laten zich gemakkelijk verleiden. Maar wie gelooft er nu in een gratis reisje naar de zon? Voordat ze het weten, zitten ze in een getralied hotel. Vaak blijkt dat de jongeren het risico toch nemen. De glitter en glamour verleidt. Net als hun vrienden willen ze ook een dure auto of merkkleding dragen. Ze willen er alles aan doen om er ook bij te horen. Soms gaat het fout. Op dat moment laten de organisatoren de koeriers als een baksteen vallen."

HETERDAAD

Juni 1992. Inmiddels zat ze al bijna drie maanden vast in de gevangenis. Haar moeder had ze nog niet gezien. Pas onlangs kon haar moeder komen dankzij een gift van Bijzondere Noden Amsterdam. De reis naar Tronso was voor Annemiek, ondanks de stekende pijnen van het condoom, vlekkeloos verlopen. De Noorse gastvrouw Lieve Johanson had haar in Tronso goed verzorgd.

Voor de man uit Senegal liep het anders. Hij was al op het vliegveld in Göteborg aangehouden door de politie. De man had slechts honderd gulden bij zich voor een verblijf van één week in Noorwegen. Voor de Noorse politie voldoende aanleiding om hem met enig argwaan ongemerkt te achtervolgen.

In het huis van Lieve waren ze op heterdaad betrapt. Hoewel ze haar condoom al uit haar vagina had verwijderd, werd ze wegens medeplichtigheid gearresteerd. Van de zenuwen had ze alles aan de politie opgebiecht, zodat haar straf zwaarder werd. Acht jaar zou ze krijgen, dreigde de politie. Vierentwintig maanden, vond haar advocaat. Het zouden er uiteindelijk negentien worden.

KANKER

Die negentien maanden verliepen voor haar niet zonder problemen. Na drie maanden gevangenschap ontdekte een arts dat ze cervixcarnicoom had. Baarmoederkanker. Al anderhalve maand had ze met buikkrampen gelopen. De arts uit de gevangenis dacht dat het om een geslachtsziekte ging. Onder het mom van tijdgebrek had hij niet verder naar haar willen luisteren. De anti-bioticakuur die ze kreeg, hielp niet.

Pas toen ze met een klonterig massa bloed in haar handen kwam aanstrompelen, werd pas opnieuw een — andere — arts ingeschakeld. Deze man had nogal vreemd opgekeken bij het stellen van de diagnose. Meestal openbaart baarmoederkanker zich pas bij oudere vrouwen. Waarschijnlijk lag de oorzaak in het smegma, huidsmeer; deze was besmet met een virus.

Ze was bang dat het virus was veroorzaakt door het condoom, maar de Noorse arts had dit uitgesloten. Een gedeelte van de baarmoeder werd verwijderd. Na de operatie werd ze meteen terug naar de gevangenis gebracht. Toen ze weer hersteld was, moest ze al snel haar oude werk hervatten, elke dag zeven uur lang de gevangenis schoonmaken. Tijdens het uurtje lunchen mocht ze en kon ze met niemand praten. Ze verstond immers geen Noors.

Alleen de man uit Senegal begreep ze. Hij zat dezelfde gevang... Ondanks het verbod had ... hem toch gesproken. ... straf moest ze twee wek... *separation*. Na deze ...ting werd ze overgepl... naar de vrouwengevang... in Oslo. Daar werkte ze ... monteur mee in de garage.

Eind november 1992 ... mocht zes maanden ... naar huis. Zo kon ze zo ... mogelijk aan een nieuwe studie beginnen. In de gevangenis werden ook al ... sussen aan delinquenten ... geboden. Het doel daarv... was dat na de vrijlating ... maatschappelijke kans... voor hen werden vergro... Omdat zij nauwelijks Noors sprak, had zij in de gevangenis niet kunnen studeren. "Misschien dat ik in Nederland een technische opleiding kan volgen", bedacht ... op de terugweg in het vliegtuig naar Schiphol. "D... word ik naast serveerster ook monteur."

Juni 1993. Zes maanden ... ze inmiddels al thuis en ... haar toekomstplannen ... weer niets terecht gekomen. Al wandelend door de st... denkt ze terug aan de laatste maanden. In gedachten verzonken loopt ze langs ... coffeeshop LA aan de Beukenlaan. De ramen zijn ... dichtgetimmerd, de deur ver...grendeld. Ze ziet het niet. ... had het moeilijk gevonden om de draad weer op te pakken, in Amsterdam. Enkele vrienden die wisten dat ze drugs had gesmokkeld, weigerden langer met haar om te gaan. De band met haar moeder, die voorheen sterk was geweest, verslechterde steeds meer.

VERTROUWEN

Haar moeder was al het vertrouwen in haar kwijtgeraakt, had ze gemerkt. Van de tijd dat ze weer in Amsterdam was, had ze elke dag aan haar verantwoording af moeten leggen. Toen ze een avond niet thuis kwam, stond haar moeder haar de volgende ochtend met haar vriend op te wachten. Wanhopig. Met een hon... balknuppel. Ze leef... opnieuw van de bijstand. ... studie die ze wilde gaan volgen, begon pas vi... maanden na haar thuiskomst. Om verveling tegen te gaan, was ze elke zaterdag weer in een coffeeshop gaan werken. Toch bl... ze onzeker over haar eigen toekomst. "Het is net alsof ik in coma ben en niet meer wakker word", had ... gezegd. Had ze destijds maar beter geweten.

De afgelopen weken deelden werkstudenten met een sandwichbord met waarschuwingsposters, pamfletten uit rond het Leidse- en Rembrandtsplein in Amsterdam. Maar daar blijft het niet bij. Binnenkort zullen ook horeca-exploitanten, de Algemene Nederlandse Vereniging van Reisorganisaties (ANVR) en vliegtuigmaatschappijen worden benaderd om mee te helpen met de actie. Gedacht moet worden aan het ophangen van posters en pamfletten en het uitdelen van folders.

De Amsterdamse politie is ervan overtuigd dat de actie potentiële koeriers afschrikt. Ook mogelijke organisatoren kunnen hierdoor ervan weerhouden worden, meent de politie. De woordvoerster: "We willen nu eens niet achteraf, maar vooraf toeslaan. Als dat lukt, besparen we een aantal jongeren een bijzonder vernederende ervaring en ons een hoop werk." Voor Annemieke kwam deze actie te laat.

KIND

Met haar handen voelt ze aan haar buik. Over zes maanden is het zover. Dan begint voor haar pas de nieuwe toekomst. De vader van haar nog ongeboren kind, Desi, is inmiddels weer verdwenen. Maar daar maakte ze zich niet meer druk om. Net zo min als om het feit dat ze haar studie en haar werk bij de coffeeshop moest staken. "Nee, daar is geen tijd meer voor", stelt ze optimistisch vast. En ze voegt eraan toe: "Over zes maanden begint voor mij de toekomst. Nog steeds zonder geld."

De namen van de beschreven personen zijn om privacy-redenen gefingeerd.

Wie vond het wiel uit?

Het wiel is één keer uitgevonden. Maar door wie, en hoe? Over de oorsprong van het wiel is veel gespeculeerd. Het zou zijn ontstaan uit de rol, een zonnesymbool, het pottebakkers-wiel of het spilwieltje dat bij het spinnen werd gebruikt. Waarschijnlijk ontstond het wiel in Europa en Azië uit de rol onder de slede die door handspaken werd voortgewenteld, en in Midden-Amerika uit het spilwieltje. Omdat daar geen geschikte trekdieren voor waren, bleef het wiel er tot de komst van Columbus een stukje kinderspeelgoed. In elk geval is het wiel tenminste vijfduizend jaar oud. Dat lijkt lang, maar als we bedenken dat de uitvinding van het wiel zevenduizend jaar na het einde van de laatste ijstijd viel, enkele duizenden jaren na het begin van de landbouw en ook pas na het inschakelen van het rund als trekdier, dan kwam de uitvinding eigenlijk vrij laat. De oudste aanwijzingen voor het wiel vormen tekens uit het Sumerische Uruk (in het huidige Irak). Het zijn afbeeldingen van sleden, waarbij soms twee cirkels onder de glijders zijn aangeduid. Het zou om losse rollen kunnen gaan, maar waarschijnlijker is dat de rollen met behulp van handspaken werden voortgewenteld, zoals dat voor zware lasten nog gebeurde vóór de komst van de rupsband.

GROTE STENEN

Met deze sleden op rollen verplaatste men grote stenen. Dat ging in het tweestromenland Mesopotamië - waar de oudste resten van wagenwielen zijn gevonden - veel moeilijker dan in Egypte, waar de door de Nijl afgezette leembodem het gebruik van alleen sleden gemakkelijk maakte. Op de natgemaakte leembodem sleepte men zo achthonderd kilo per man. Egyptenaren hadden het dus niet nodig het wiel uit te vinden.

De eerste voertuigen hadden vier wielen en assen die met de wielen meedraaiden. Houten schijfwielen waren misschien oorspronkelijk plakken boomstam. Later ontstonden het drieplankswiel, het kruisbalkwiel en het spaakwiel. Losse rollen maakten plaats voor zogeheten captieve rollen, die ten opzichte van de slede op hun plaats worden gehouden. De ontwikkeling van wielen en wagens verliep allerminst gelijktijdig, ook niet binnen één continent. Meer dan 4500 jaar nadat de eerste wagen met om de assen draaiende wielen werd vervaardigd, reden in Ierland nog boerenkarren met drieplankswielen die met de as meedraaiden.

Er zijn mensen die telkens opnieuw het wiel uitvinden. Prof.dr.ir. A. Wegener Sleeswyk, is zo iemand. De Groningse hoogleraar doceert geschiedenis van de techniek en schreef voor het NRC Handelsblad een serie technisch-historische feuilletons over wielen, wagens en rijtuigen. De vele reacties waren aanleiding voor de uitgave van een schitterend boek *'Wielen, wagens, koetsen'*. Het is het verslag van zijn zwerftocht door de historie van transportmiddelen met houten wielen. De in techniek en archeologie geïnteresseerde lezer vindt hierin een schat aan informatie, ook dank zij de vele illustraties. Wie minder in de techniek en werktuigkunde thuis is, zal af en toe moeten zoeken naar de betekenis van begrippen als voorschamel, zwenkhout en langboom. De uitstapjes in de mechanica kosten eveneens enige moeite. Maar Wegener Sleeswyk schrijft enthousiast over zijn onderwerp, en uit zijn boek spreekt de (her)waardering voor vakmanschap en vindingrijkheid in het handwerk.

VINAIGRETTE

Uitvoerig gaat Wegener Sleeswyk in op de combinatie van voertuig en trekdier, en op de sjieke, latere varianten van de strijdwagen en de boerenkar: de hangende en verende wagens. Mooie tekeningen zijn er van de door Christiaan Huygens ontwikkelde sjees, een Vinaigrette uit 1670, een kroningskaros uit 1711, een postsjees met kreeftveren en een coupé verend op snoeren van schapendarm. Van het rijtuig van Lenoir uit 1860 dat werd aangedreven door een gasmotor, belanden we in het autotijdperk met zijn nieuwe veersystemen. De koets werd gereserveerd voor musea en Prinsjesdag.

André Wegener Sleeswyk: 'Wielen, wagens, koetsen'. Leeuwarden, Hedeby Publishing.

Elke ochtend, als de dauw nog zwaar op de theestruiken van Malabar ligt en honderden plukkers hun manden op de rug hijsen, begint ook mijnheer Bosscha vanuit de hemel zijn toezichthoudende taak. Een theeplukster haast zich naar de bedrijfsleider: "De geest van mijnheer Bosscha heeft me juist gezegd dat we volgende maand de produktie moeten verhogen."

De bedrijfsleider geeft de boodschap door aan alle werknemers: "Mijnheer Bosscha wil dat we de produktie verhogen." Als de geest van wijlen meneer Bosscha de theeplukkers van Malabar bespreekt, doet hij dat altijd onverwachts, meestal als ze aan het werk zijn en altijd in hun eigen Sundanese dialect. Hij vertelt ze waar theeplanten ziek zijn of beschadigd, waar oude planten verwijderd moeten worden of nieuwe aangeplant — en hij waarschuwt als vreemdelingen de natuur dreigen te vernielen, met zo'n stinkend autootje bij voorbeeld, waar hij altijd al zo'n hekel aan had.

Meneer Bosscha overleed op 26 november 1928, maar hij bestiert nog steeds het dagelijks leven op Malabar. Dat deze beroemde theeplantage, hoog in de Pangalengan-bergen van West-Java, sinds jaar en dag de allerbeste kwaliteit thee aan Nederland levert, is mede te danken aan de stille kracht van deze koloniale planter.

In Indonesië wordt om zulk bovennatuurlijk ingrijpen niet gelachen. Integendeel, de theeplukkers van Malabar — allen islamieten — branden elk jaar op Kerstmis kaarsjes op het graf van Ru Bosscha, dat hier verscholen ligt tussen de theestruiken. "Soms zetten we er een fles whisky bij, soms wat brood en altijd een doosje Willem II-sigaren, want daar hield hij zo van", zegt de tuinman die zijn graf onderhoudt. Hij kijkt wantrouwig naar onze gezichten, want bij dit graf is eerbied geboden.

● *Wassen en spelen op een vlot in de rivier bij Rangkas Bitung, de hoofdplaats van Lebak, waar Multatuli woonde en werkte.*

Onze thee staat onder bovennatuurlijke kwaliteitscontrole

Stille kracht op Malabar

GESTOLEN IN CHINA

Eigenlijk begint dit verhaal driedduizend kilometer noordelijker: aan de Parelrivier in China. Daar ligt Guangzhou, beter bekend onder de oude naam Kanton. Het is al eeuwenlang, de poort naar China. Het is ook de plaats waar een Nederlander 160 jaar geleden het geheim van de thee stal.

Wie in Guangzhou vandaag de dag een pot thee bestelt, merkt dat die net zo smaakt als we thuis gewend zijn. En dat is géén wonder, want precies hier komen onze smaak en voorkeuren vandaan. Een oude wijk van Guangzhou heet Honan, een naam die in het Chinees 'ten zuiden van de rivier' betekent. Daar was het dat een zekere J.I.L.L. Jacobson, geboren in Rotterdam in 1799, en in dienst van de Nederlandsche Handels Maatschappij, zo ongeveer alle Chinese wetten en voorschriften met voeten trad.

Het was in die tijd voor buitenlanders streng verboden in China in te reizen, het was zéér streng verboden theestruiken of -zaadjes mee te nemen en het was voor Chinezen nóg strenger verboden om naar het buitenland te gaan. Vijf reizen maakte Jacobson, van 1827 tot 1833, en hij smokkelde ontelbare Chinese theezaden mee terug naar Java. Plus de broodnodige specialisten: Chinezen, die wisten hoe je thee moest planten, hoe je moest oogsten en hoe je de theeblaadjes moest pletten en drogen.

Tijdens zijn laatste reis kregen de Chinese autoriteiten lucht van de diefstal. Zij zetten een prijs op Jacobsons hoofd en hij werd over de Parelriver achtervolgd. Ze kregen echter niet hem te pakken, maar wel zijn gids, Acheong, die op een ander jonk vluchtte. Toen Jacobson op Java arriveerde (met als buit zeven miljoen theezaadjes en vijftien Chinese experts) werd hij met kanonvuur als een held ontvangen.

Rondom Kanton vind je nog altijd theeplanten, maar dat is niets vergeleken bij wat we nu op Java aantreffen, waar de door Jacobson meegebrachte zaadjes massaal wortel schotel. Weliswaar verving Ru Bosscha op Malabar de Chinese theeplanten later door Assamplantjes — de Nederlandse voorliefde voor licht afschenkende thee (die zonder melk dient gedronken) is altijd gebleven. De heldere, verrukkelijke thee komt sinds die tijd vrijwel onafgebroken uit Java.

Het mag dan zo zijn dat elke nieuwe Indonesische generatie de Nederlandse kolonialen met grotere weerzin en verontwaardiging beschouwt, in het geval van Ru Bosscha is eerder van het omgekeerde sprake.

Op Malabar hangt het portret van K.A.R. Bosscha op een opvallende plaats in het gastenverblijf. Jong en oud weet te vertellen van de huizen die deze Hagenaar voor de plukkers bouwde, en van de scholen die hij stichtte, en van zijn liefde voor de mensen en voor de natuur. Niet voor niets spelen deze plantage en hij een hoofdrol in de roman *Heren van de Thee* van Hella Haasse.

"Er waren Nederlandse planters die méér voor de thee deden, maar Bosscha deed meer voor de mensen", zegt ir. R. Soeriadanoeningrat, voorzitter van de Indonesische Thee Associatie en president-directeur van het staatsbedrijf PT Perkebunan XIII. De Indonesische staat is eigenaar van Malabar, sinds Sukarno in 1957 alle Nederlandse thee-, koffie- en rubberplantages naastte als straf voor onze weigering om Nieuw-Guinea aan hem af te staan.

Op Malabar heeft mijnheer Bosscha meer macht dan president-directeur Soeriadanoeningrat: "Ik gaf eens opdracht een stervende oude boom bij het vroegere huis van Bosscha om te hakken. De arbeider weigerde en zei dat hij daarvoor toestemming van de bezitter moest hebben. 'Maar ik ben hier de baas', zei ik, 'en die boom moét om, want die is gevaarlijk'. De arbeider zei: 'Dat kan wel, maar mijnheer Bosscha is de eigenaar, ik zal het hem vannacht vragen'. De volgende ochtend kreeg ik te horen dat mijnheer Bosscha het niet goed vond. De boom werd niet omgehakt."

DRIE BLAADJES

We lopen tussen de miljoen theestruiken die op de berghellingen zijn aangeplant. Op de achtergrond torent een vulkaan, tussen de bergen hangen wolkensluiers. Malabar ligt op vijftienhonderd meter (hoe hoger, hoe langzamer de thee groeit en hoe rijker het aroma). Rijen pluksters bewegen als golvende linten door het adembenemende landschap. Ze trekken razendsnel elke jonge loot en de drie frisgroene blaadjes daaronder van de planten.

Verreweg de meeste plukkers zijn vrouwen, 'omdat zij fijnere vingers hebben en voorzichtiger plukken', zegt een opzichter, die er op zijn gemak bijstaat (de opzichters en controleurs zijn natuurlijk allen mannen - dat is het voordeel van dikke vingers). In de mand die de pluksters op de rug dragen, gaat circa vijf kg aan theeblaadjes. Gemiddeld plukt een vrouw op een dag veertig tot 45 kg. Een dag later is daar, na het drogen en rollen, tien kilo van over: topkwaliteit Malabar-thee, klaar voor de export naar Nederland.

Het was Multatuli, die in de vorige eeuw als een van de weinigen de uitbuiting van deze koffie- en theearbeiders aanklaagde. Hij stelde de Nederlandse overheid en de Droogstoppels, de koffie- en theehandelaren en -makelaars, verantwoordelijk. We informeren derhalve naar het huidige inkomen van de pluksters. Dat is kennelijk een pijnlijke vraag. Het antwoord gaat gepaard met een hele reeks toelichtingen. Een plukster die van zes uur in de ochtend tot drie uur in de middag werkt, krijgt daarvoor 2,70 gulden. "Maar voor zo'n bedrag kun je hier wel vijf kilo rijst kopen", zegt ir. Soeriadanoeningrat snel. "En bovendien is er gratis school voor de kinderen, gratis pensioen, gratis medische verzorging en krijgen ze gratis behuizing."

In die huizen ontbreken stromend water en een wc zien we later. Die middag breekt een hevige noodweer los boven Malabar. Wat had die opzichter ook weer verteld? Als het onweert of stormt zeggen ze in het dorp: "Hoor, mijnheer Bosscha is boos."

De volgende dag rijden we in een propvolle streekbus Lebak in, de landstreek waar Eduard Douwes Dekker, alias Multatuli, werkzaam was als assistent-resident. In Rangkas Bitung, het bestuursstadje, blijkt zowaar een straat naar hem genoemd. En de sfeer uit zijn Max Havelaar is er ook nog: mensen wassen zich op bamboevlotten in het geelbruine water van de rivier. Als de avond valt, vliegen honderden *kalongs* (een akelig soort vleermuizen) om de oren.

Het blijf gênant om als grote blanke in een *becak* gereden te worden en al helemaal in dit stadje waar Multatuli zijn kruistocht tegen koloniale uitbuiting begon. Opgevouwen in de fietstaxi zijn we op weg naar meneer M.E. Sumarta, een hoge, geüniformeerde ambtenaar met een onduidelijke functie, die ons naar het voormalige huis van Multatuli zal brengen. Van die residentie blijkt alleen een gepleisterd, vuil stukje buitenmuur over te zijn, dat nu deel uitmaakt van een ziekenhuismagazijn. Uit de dakrand groeien plantjes. Sumarta verontschuldigt zich: "Onze patriotten hebben het huis in 1949 vernield bij hun vrijheidsstrijd tegen jullie Nederlanders. We zouden het huis wel willen herbouwen, maar we weten niet meer hoe het eruit heeft gezien."

BOOS

In de plaatselijke piepkleine bibliotheek die Saïdjah en Adinda heet (naar het gelijknamige verhaal uit de Max Havelaar) vertelt meneer Sumatra dat Multatuli hier als een nationale held wordt vereerd. "Iedereen kent zijn boek. Die Nederlandse film over Max Havelaar is hier ook op de televisie vertoond, maar ik en vele anderen zijn daar vreselijk boos over geworden. In die film lijkt het wel alsof onze eigen adel en hoofden de ware uitbuiters waren, in plaats van die koloniale Nederlanders."

We werpen voorzichtig tegen dat de Max Havelaar inderdaad gaat over de knevelarij door de *priyayi*, de corrupte inlandse hoofden, die een flink deel inhielden van alles wat ze namens het Nederlandse cultuurstelsel van de bevolking wisten af te persen. Meneer Sumatra kijkt ons ongelovig aan, behandelt ons ineens een stuk koeler en neemt daarna gauw afscheid. "Die kant op is het busstation."

Bijna platgedrukt tussen de passagiers en kippen overpeinzen we in de bus Multatuli's liefdesgeschiedenis van Saïdjah and Adinda, zonder twijfel het mooiste en aangrijpendste verhaal uit onze koloniale literatuur. Hoe de vader van Saïdjah de buffel wordt afgenomen die hij nodig heeft voor het bewerken van zijn *sawahs*, en als hij dan na lang sparen weer een buffel gekocht heeft, deze opnieuw wordt afgenomen en daarna datzelfde opnieuw gebeurt en opnieuw ("Ik heb u gezegd, lezer, dat mijn verhaal eentonig is?").

Van de opbrengst van dit cultuurstelsel betaalde Nederland onder meer de aanleg van onze Nederlandse spoorwegen. Meneer Sumarta gelooft het dan misschien niet, anderen weten wel degelijk dat de Indische districtshoofden en de adel graag aan de uitbuiting meewerkten. De ook in Nederland bekende Indonesische historicus Mochtar Lubis schrijft:

"Op vele plaatsen verliet de bevolking de dorpen, zoals de gewoonte geworden was als zij niet meer in staat bleek het misbruik dat door hun hoofden van hen gemaakt werd, te verdragen."

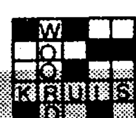
Daarom maken we deze vreemde tocht, in het voetspoor van Saïdjah. Ook deze jonge held uit Multatuli's verhaal verliet in arren moede zijn dorp en ging in Batavia werken. Hij beloofde zijn geliefde Adinda dat hij na driemaal twaalf manen terug zou keren. Hij gaf een strook van zijn blauwe hoofddoek als liefdespand. Toen hij terugkwam, vond hij het dorp verlaten. Saïdjah trok zoekend door West-Java — net als wij nu — en bij Straat Sunda aangekomen kocht hij een prauwtje en zeilde daarmee in enkele dagen naar de overkant, naar de Lampongs op Zuid-Sumatra, 'waar de opstandelingen zich verzetten tegen het Nederlandse gezag', zoals Multatuli schrijft. Ook wij steken over, in een half verroest, smerige veerboot, die er tweeëneenhalf uur over doet.

In de Lampongs belanden we in een klein hotel waar eigenaar Akib Yakub ons op het hart drukt niet zonder radio de nabijgelegen bergen in te gaan. Sinds 1974 is de jacht op de Sumatraanse tijger verboden en het stikt hier nu van die beesten, waarschuwt hij. Om zich tegen een tijgeraanval te beschermen, sjouwen dorpelingen een schetterende radio met zich mee. Wij hebben geen radio.

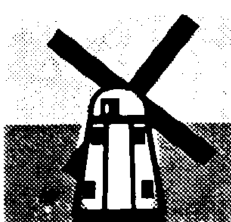
Die avond wandelen we door de *kampong*. De nacht valt hier snel, overal stijgt rook op en ruiken we de geur van eten. En opnieuw is daar Multatuli's verhaal van Saïdjah en Adinda. We lezen het schokkende slot, dat zich hier afspeelde, in net zo'n *kampong* als deze. Multatuli schrijft: "Op zekere dag dat de opstandelingen opnieuw waren geslagen doolde Saïdjah rond in een dorp dat pas veroverd was door het Nederlandse leger en dus in brand stond. Dat dus is misschien wel het verschrikkelijkste woordje uit onze koloniale geschiedenis.

■ *Theeplukken op de hellingen van Malabar.*

Liever heimwee dan Holland

Vakantie

= door René van Nie =

Ik kan me heel goed voorstellen dat Nederlanders, die het hele jaar door veelal in weer en wind, op de been moeten zien te blijven, voor hun vakantie een warm land kiezen. Op dit moment bij voorkeur Frankrijk, omdat Italië en Spanje een beetje te duur zijn geworden. Het 'probleem' met Frankrijk is echter dat praktisch alle Fransen óók voor een vakantie in eigen land kiezen zodat het afgeladen druk is op de wegen. Files van vijftig kilometer zijn geen uitzondering en een plek op de camping of kamer in een hotel moet een jaar vooraf worden gereserveerd anders kan je het vergeten.

Dat nog zo relatief weinig Hollanders naar de Antillen en Aruba komen, komt omdat men denkt dat het zo duur is. Maar als ik mijn broer Bob moet geloven, kan je al tien dagen inclusief hotel en vliegen deze kant opkomen voor nog geen zeventienhonderd gulden, terwijl een retourtje met de KLM tegen de tweeduizend gulden kost zónder hotel. Voor zeventienhonderd gulden *all in* en gegarandeerd warm met of zonder zon lijkt me toch geen bedrag om over te vallen, want dat ben je vandaag de dag al kwijt voor veertien dagen Spanje.

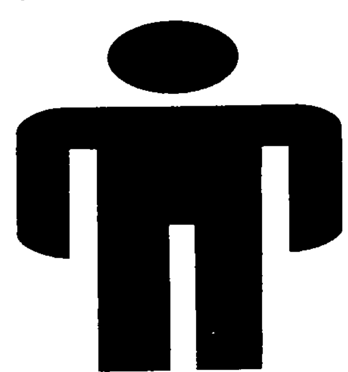
Goede vrienden, Jan en Marjan uit Amsterdam, hebben zo hun eigen idee voor een ideale vakantie en blijven in Holland. Volgens hen, en ze kunnen het weten, loopt er een wandelpad van Groningen naar Maastricht en daar pakken ze elk jaar een deel van. Met hun auto gaan ze naar de startplaats waar ze een hotel met beslist goede keuken betrekken. De volgende ochtend rijden ze dan met de auto een dertigtal kilometer verder, parkeren hun auto bij een hotel met — weer — een goede keuken en nemen de bus terug naar het vorige hotel. Vandaar wandelen ze dan die dag over het bekende pad naar hun auto en nieuwe onderkomen. Na een uitstekende maaltijd met veel goede wijn gaan ze slapen om de volgende ochtend weer per auto een stuk verder te rijden, de bus terug te nemen en al wandelend een nieuwe deel van de route af te leggen. Dat doen ze een week lang en leggen op die manier zo'n 650 kilometer af waarvan ruim tweehonderd met de benenwagen.

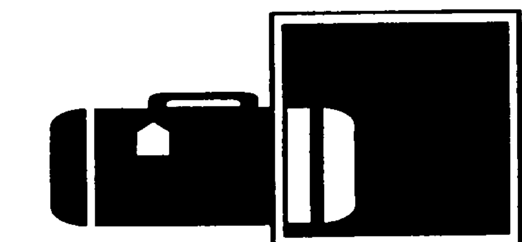
Dit jaar zaten ze ter hoogte van Driebergen en met een beetje geluk halen ze Maastricht in het jaar 2000, want Jan smokkelt zo nu en dan en blijft een paar nachtjes hangen in een hotel waar de keuken en kwaliteit van de wijn zo goed zijn dat hij de aanwezigheid van een miniscuul blaartje op zijn voet in de strijd gooit om Marjan te bewegen enkele dagen uit te rusten. Marjan protesteert dan voor de vorm wat tegen maar omdat ze ook niet vies is van een slok legt ze zich bij de blaar van Jan neer en ondersteunt hem liefdevol als hij 's middags en 's avonds al 'strompelend' en 'kreunend van de pijn' het restaurant betreedt.

Mijn zeer goede Arubaanse vriend Eddy M. heeft ook zo zijn specifiek eigen wijze van vakantie houden. Op het eiland ergens aan zee kocht hij een *time share*-appartementje waar hij elk jaar met zijn familie een weekje verblijft. Ik heb dat nooit begrepen, want hij kan geen slag zwemmen, heeft een hekel aan water en blijft uit de zon omdat hij niet bruin wil branden. Daarbij moet hij dagelijks een viertal keren naar zijn eigen huis dat op een steenworp afstand ligt om de honden eten te geven, de planten van water te voorzien, zijn post op te halen en zich te baden, want daar komt hij in zijn *time share* niet aan toe vanwege zijn ruime familieschare, die door al dat zand van het strand alsmaar onder de douche moet. Minder duur en wat praktischer lijkt het mij om gewoon elke dag van huis naar zee te gaan en 's avonds lekker terug te keren om lekker te poedelen in ruime badkamers en te genieten van je eigen bedje.

Zou het aan mij liggen dat ik zulke merkwaardige vrienden heb, of zoekt soort soort?

Maar zelf heb ik toch niet zo'n afwijkende smaak, behalve dat ik de Verenigde

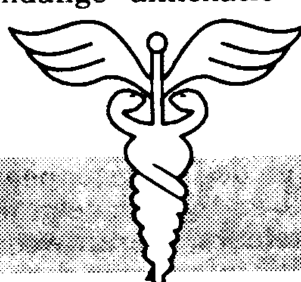
Staten en Venezuela vermijd en verre van Zuid-Afrika blijf zolang ze daar de boel niet op orde hebben.

Ik ben al dik tevreden met twee weekjes Holland en zo nu en dan een korte vakantie op Curaçao en Bonaire. Helaas heb ik sinds kort Bonaire van dat lijstje afgevoerd uit protest tegen de schandalige annexatie van de mooiste weg die het prachtige eilandje rijk is. Allemaal ten behoeve van een handjevol gepriviligeerden die aan het weggetje foeilijke bunkers hebben neergepoot, zodat ze vanuit hun monsters ongestoord naar zee kunnen lopen. Behalve een verontwaardigd Hollands Kamerlid van de VVD-fractie en Bart, die zijn beklag deed in mijn verhaal *Nouveau Riche*, heb ik verder nog geen woord van protest gehoord en vindt de Bonaireaan het blijkbaar de normaalste zaak van de wereld dat men zich aan hun eigendom vergrijpt.

Bonaire dus even van de lijst. Maar nu wil mijn gemalin opeens een cruise gaan maken. Hoe ze daar opeens bij komt, begrijp ik niet want de serie *Love Boat* is al jaren van het tv-scherm en de tijd dat een cruise nog een luxe was en stijlvol, hield op toen de Holland Amerika Lijn niet meer van Rotterdam naar New York tufte. Maar elke keer als ik met haar in de buurt van de haven kom en daar ligt weer zo'n vaarfabriek dan beginnen haar ogen te glinsteren.

En ik heb inmiddels alle tegens in de strijd gegooid. Zo staat het leven aan boord volledig in het teken van spelletjes, want ze gaan er vanuit dat je vanaf het eerste moment dat je aan boord stapt en de loopplank weer afgaat, moet worden bezig gehouden. Een van de meest geliefde spelletjes is het dansen met een appel tussen het voorhoofd van jouw en je partner. Wie dat het langst volhoudt, heeft gewonnen. Dan zijn er nog hardloopwedstrijden, waarbij je een lepel met daarop een zachtgekookt ei in je mond moet meedragen. En waar ze ook bedreven in zijn, is het samen eten van spaghetti. De twee deelnemers beginnen beiden aan het uiteinde van een sliert en slurpen zo hard mogelijk om zoveel mogelijk stuk sliert naar binnen te krijgen. 's Avonds kan je niet met zijn tweeën aan tafel dineren, maar word je geplaatst bij Joe en Jill uit Mississippi of Gerry en Beth uit Brooklyn die, terwijl ze hun *steak* vermoorden met ketchup en hun mes aflikken met de lippen, je murw kletsen met hun vervelende verhalen.

Maar al deze verschrikkelijke dingen vormen voor mijn echtgenote geen reden om van de cruise af te zien. Ik heb haar dan ook moeten beloven dat we aan boord gaan als ik vijfenvijftig jaar word. Misschien krijg ik Eddy M. en zijn vrouw S. dan wel zo gek om mee te gaan en bij ons aan tafel te komen zitten, want ze kunnen keurig met mes en vork eten en Eddy M. kan soms héél raak uit de hoek komen. Vooral met twee biertjes op. En als zij niet willen dan vraag ik Jan en Marjan, want die hebben tegen de tijd dat ik vijfenvijftig word, met een beetje geluk eindelijk Maastricht gehaald.

Ziek & Gezond

Aids: hoe gevaarlijk zijn dokter en patiënt voor elkaar

= door J. Paalman, Gelderlanderpers =

Aids loop je niet zo maar op. Je moet er echt je best voor doen. Pas als andermans besmette lichaamsvloeistof rechtstreeks in je eigen bloed terecht komt loop je echt risico. Dus bij onveilig vrijen of bij het gebruik van andermans spuit voor een shot instant geluk. Maar als er één plek is waar lichaamsvloeistoffen rijkelijk vloeien dan is dat wel het ziekenhuis. Injecties, bloed afnemen, bloed geven en operaties zijn daar aan de orde van de dag. Wat voor risico loopt de patiënt? Wat voor risico loopt de dokter? Onlangs werden in Nederland daar nieuwe cijfers over bekend. In het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde stonden twee artikelen waarin de diverse kansen werden gewikt en gewogen. Daarvoor had de arts-epidemioloog H. Houweling liefst honderd artikelen uit de medische pers bij elkaar geveegd.

ERG KLEIN

Laten we beginnen met Aids als beroepsziekte voor dokter en medisch personeel. Artsen zijn daar beducht voor. "Verstandelijk kan een arts de risico's die hij loopt wegcijferen. Ze zijn domweg heel erg klein. Maar gevoelsmatig ligt het anders en zijn veel artsen doodsbang", aldus de Amsterdamse psychiater J. Storosum een paar jaar geleden. Hoe 'heel erg klein' is die kans dan wel? Houweling kon uit de berg medische berichten die hij had nagevlooid wereldwijd 31 gedocumenteerde gevallen vinden van aids als medische beroepsziekte. Bij deze werkers in de gezondheidszorg had men met zekerheid kunnen vaststellen dat zij door een patiënt waren geïnfecteerd. Naast die 31 zekere gevallen kon Houweling nog 25 'waarschijnlijke' gevallen opdiepen, waaronder twee Nederlandse artsen die het virus in Afrika hadden opgelopen. Als je bedenkt dat wereldwijd honderdduizenden artsen en verpleegkundigen miljoenen contacten hebben met besmette patiënten, dan vallen die cijfers niet eens tegen.

Een reden voor die lage cijfers is de manier waarop zo'n infectie in het ziekenhuis plaatsvindt. Meestal gebeurt dat door een prikwond. Als een verslaafde andermans besmette naald gebruikt komt het virus in overmaat rechtstreeks in zijn bloed. Hij loopt dan minstens 50 procent kans om ook besmet te raken. Maar door je te prikken aan een besmette injectie- of hechtnaald, komt een bijna verwaarloosbare hoeveelheid bloed in het lichaam en dan niet eens rechtstreeks in de bloedstroom. Men schat de kans om dan geïnfecteerd te raken op 1 op 400. Die prikwonden zijn voor een belangrijk deel te voorkomen, bijvoorbeeld door nooit na gebruik de injectienaald in het beschermhoesje te steken, want dat gaat vroeg of laat fout. Maar bij de snijdende specialismen zijn prikwonden en dan vooral bij het maken van hechtingen diep in het lichaam niet te vermijden. Zo prikt een beginnende chirurg zich vijf keer per jaar en een ervaren chirurg nog altijd één keer per jaar aan een hechtnaald. Hij stelt zich dan bloot aan een overmaat aan besmet bloed. Hoe gevaarlijk is dat nou? Houweling berekende aan de hand van een formuletje dat een chirurg in Amsterdam, de aidshoofdstad van Nederland, na dertig jaar opereren een kans heeft van één op duizend om besmet te raken. Buiten Amsterdam is de kans tien keer kleiner. Dat is een onaanvaardbaar hoog risico, vindt Houweling. Wat daartegen te doen? Elke patiënt testen op het aidsvirus wordt in Nederland nog steeds als onethisch ervaren en is trouwens praktisch niet haalbaar. Zo'n test heeft bij een spoedopname geen zin en bovendien kan een patiënt negatief scoren en toch besmet zijn. Uit onderzoek is ook nog gebleken dat medisch personeel nauwelijk zorgvuldiger omgaat met lichaamsvloeistoffen als bekend is dat de patiënt met het aidsvirus is besmet. Met lichaamsvloeistoffen moet altijd zorgvuldig worden omgegaan, zo is de boodschap, want het aidsvirus is niet de enige gevaarlijke ziektekiem. Verder pleit Houweling wat vaagjes voor het 'opnieuw overwegen van procedures bij gevaarlijke ingrepen'. Dat zal de beroepsgroep niet echt geruststellen en het valt te verwachten dat de discussie over de gevaren van het medische vak weer hevig zal oplaaien.

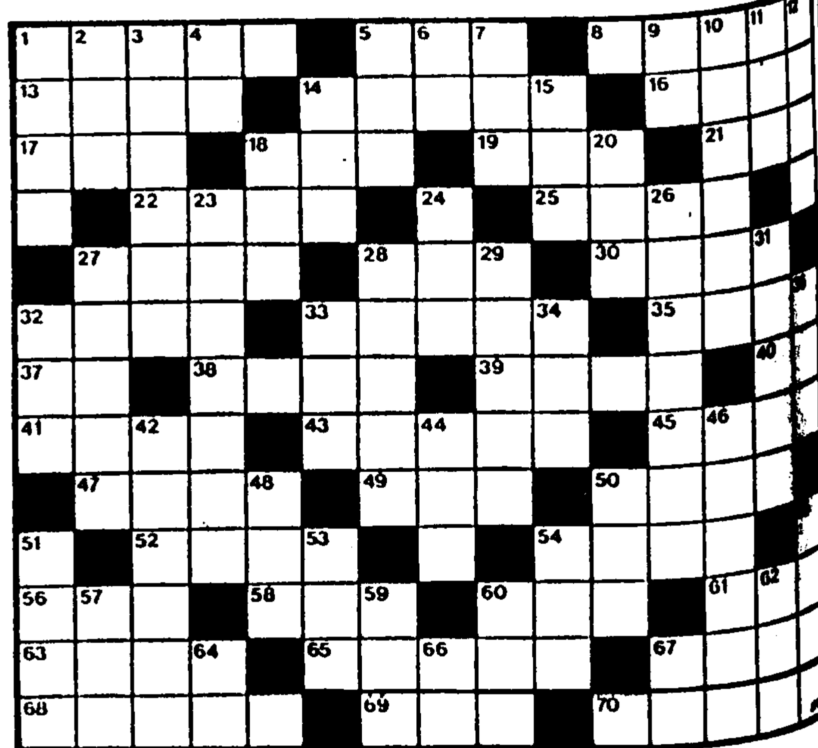
PATIENTEN

Maar het infectiekanon kan zich ook keren en zich richten op de patiënt. In 1990 gooide Amerika zich hevig in de zenuwen toen bleek dat een tandarts in Florida vijf van zijn elfhonderd patiënten had besmet. Engeland was onlangs te klein toen bekend werd dat een chirurg drie jaar lang had staan opereren terwijl hij het aidsvirus onder de leden had. Onvermijdelijke prikwonden plus een besmette dokter, hoe gevaarlijk is die combinatie?

Een besmette uroloog in Florida opereerde in de vijf jaar voor zijn dood vierhonderd patiënten. Niemand werd besmet. In de Amerikaanse stad Nashville, publiceerde de plaatselijke krant in 1989 naam en toenaam van een chirurg met aids. Onder de 616 patiënten die onderzocht werden bleek er eentje besmet, maar dat bleek een spuitende drugsverslaafde te zijn. Een geïnfecteerde student tandheelkunde behandelde 143 patiënten en bij hen kon men geen besmetting aantonen. Enzovoort.

Op dit moment is bij 15.000 patiënten van 32 met het aidsvirus geïnfecteerde gezondheidsmedewerkers onderzoek verricht. Behalve bij die vijf patiënten van die ene tandarts is tot op heden bij niemand een infectie aangetoond. Besmetting van patiënt naar dokter gaat nu eenmaal veel makkelijker dan andersom. In het eerste geval wordt de chirurg besprongen door een overmaat aan besmet bloed in het operatiegebied. Maar als de dokter besmet is, dan komt maar een heel klein beetje bloed vrij en doordat hij na de prik zijn hand zal terugtrekken is de kans klein dat de patiënt ook daadwerkelijk wordt besmet. De kans dat zo'n chirurg tijdens één operatie het virus aan een patiënt overdraagt schat men op ongeveer tien op de miljoen en dat is zo ongeveer de kans om te overlijden na een spuit met penicilline. Maar dan moet die chirurg ook echt aids hebben. De kans om door een willekeurige 'snijdende dokter' aids op te lopen, wordt daardoor onmeetbaar klein. In Nederland staat men tot op heden op het standpunt dat geïnfecteerde gezondheidsmedewerkers alle verrichtingen mogen doen. Houweling is daar niet mee eens: "Verrichtingen met een vergroot risico op prikverwondingen, zoals bij chirurgie, zouden niet gedaan moeten worden door personen van wie bekend is dat ze met het aidsvirus zijn besmet".

Kruiswoordpu

HORIZONTAAL: 1. Europese hoofdstad; 5. schrijfgerei; 8. peilstift; 13. getroffen; 14. heilig boek; 16. eerlijk; 17. boom; 18. omslag; 19. via; 21. vochtig; 22. tocht; 25. vaatwerk; 27. verlangen; 28. sportterm; 30. leidsel; 32. het Engelse titel; 33. schepen; 35. oningewijde; 37. zelfde; 38. plant; 39. verharde huid; 40. muzieknoot; 41. boterton; 43. muziekstuk; 45. deel van een schip; 47. mythologisch figuur; 49. paard; 50. mantel; 52. rivier in Spanje; 54. slachtoffer; 56. meubelstuk; 58. vruchtennat; 60. stip; 61. ontkenning; 63. punt van behandeling; 65. Oosters weefsel; 67. ontvangstbewijs; 68. ontvangkamer; 69. stapel; 70. retour.

VERTICAAL: 1. groente; 2. vis; 3. netwerk van lijnen; 4. keurmerk; 5. rookgerei; 6. getijde; 7. bedrog; 9. voegwoord; 10. struisvogel; 11. projectieplaatje; 12. delfstof; 14. zeer; 15. soort maag; 18. vogel; 20. bedorven; 23. niettegenstaande; 24. jongensnaam; 26. soort trap; 27. Germaanse god; 28. gewoonte; 29. proef; 31. krijgsgewoel; 32. kleine hoeveelheid; 33. roofdiertje; 34. sportterm; 36. korenafval; 42. melodietje; 44. elektrisch geladen deeltje; 46. keukengerei; 48. priem; 50. beker; 51. Nijlvogel; 53. vaartuig; 54. onwetend; 55. slok; 57. Griekse letter; 59. hoofddeksel; 60. muurholte; 62. Europese munt; 64. persoonlijk voornaamwoord; 66. muzieknoot; 67. muzieknoot.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Gianna Henriquez - Scheper
Bakufal # 8
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. piano; 5. PLO; 8. arend; 12. lef; 13. parabel; 16. lor; 17. a.m.; 18. mare; 19. list; 21. nu; 22. aera; 24. gemis; 26. wrak; 28. aad; 30. koe; 31. zee; 32. spatie; 35. leegte; 37. R.D.; 38. verslag; 39. A.E.; 40. bospad; 42. ketter; 45. een; 46. mep; 48. lot; 49. dole; 51. Maria; 53. gang; 55. ra; 56. snel; 58. stoa; 60. ei; 61. ase; 63. uitstel; 65. rum; 66. gebak; 67. are; 68. morse.

VERTICAAL: 1. plaats; 2. ieme; 3. af; 4. opa; 5. preek; 6. la; 7. oblie; 8. als; 9. el; 10. nona; 11. drukte; 14. Arg.; 15. eis; 18. maat; 20. twee; 23. raadsel; 25. monster; 27. regatta; 29. divan; 31. zegel; 33. pro; 34. eed; 35. lak; 36. T.E.E.; 40. bedrag; 41. pees; 43. toga; 44. regime; 46. Malta; 47. piste; 50. oase; 51. mei; 52. ate; 54. neus; 57. nuk; 59. olm; 62. eb; 64. sr.; 65. rr.